

Torsdagen den 21 april

Kl. 12.00–18.27

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2015/16:30 för tisdagen den 5 april från utrikesutskottet
prot. 2015/16:31 för tisdagen den 19 april från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:531

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:531 Statliga bankgarantier
av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer inte kunna att besvaras inom den föreskrivna tiden. Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 maj.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 april 2016

Finansdepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:548

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:548 LSS-utredningen
av Carina Herrstedt (SD)

Interpellationen kommer att besvaras den 29 april 2016.

Prot. 2015/16:96
21 april

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 18 april 2016
Socialdepartementet
Åsa Regnér (S)
Enligt uppdrag
Marianne Jenryd
Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM73 Viseringsfrihet för Georgien *KOM(2016) 142* till socialförsäkringsutskottet

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2015/16:148 till civilutskottet

Djurskydd

§ 5 Djurskydd

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16: MJU16
Djurskydd
föredrogs.

Anf. 1 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! År 1988 fick Sverige nuvarande djurskyddslagstiftning. Den levererades av dåvarande statsministern på Astrid Lindgrens födelsedag som en present. Det som främst uppmärksammades då var att hönsburarna skulle förbjudas. Så blev det också, men det dröjde 16 år efter olika dispenser. Burar finns fortfarande kvar, även om de är något trevligare. Men de är inte större än 0,06 kvadratmeter per djur i alla fall. Detta säger någonting om hur komplext det kan vara att förändra regelverk.

Det är nu 2016 och vår. Det är således hög tid för kattägare att börja kattsäkra sina balkonger. Det borde även vara hög tid för en ny djurskyddslagstiftning. Sedan 2011 har en statlig utredning med det passande namnet *Ny djurskyddslag* legat på olika regeringars bord. Exakt vad de borgerliga och rödgröna regeringarna har gjort är något oklart, men något lagförslag har ännu inte levererats. På grund av det blir detta betänkande och denna debatt kanske inte riktigt så spännande som man skulle kunnat önska sig. Vi går fortfarande och väntar på att förslaget till ny djurskyddslagstiftning ska komma. Det är uppenbart att den här nya socialistiska regeringen inte prioriterar djurskyddsarbetet högre än vad den borgerliga regeringen gjorde.

Från Sverigedemokraternas sida anser vi att det finns ett mycket stort behov av att så snabbt som möjligt få en ny djurskyddslagstiftning till stånd. Vi delar utredarens ambitioner om att djurskyddsarbetet ska bli mer målstyrt än regelstyrt utan att man för den sakens skull gör avkall på de höga ambitioner som man har för det svenska djurskyddet. Det tycker vi är en mycket bra utgångspunkt. Det är min förhoppning att vi nu kan räkna med att lagförslaget kommer till hösten och att nya förseningar uteblir.

Herr talman! En fråga som kan kopplas till detta gäller debatten som har kretsat kring kontrollprogram, som har kritiserats av flera djurskyddsorganisationer. Oron är förståelig. Samtidigt är det viktigt att understryka några saker. Enskilda regler är inte grunden till ett starkare djurskydd, utan grunden måste vara djurens välbefinnande. Att arbeta för att modernisera regelverk och inkludera branschen i arbetet med att utarbeta metoder för att öka djurens välbefinnande är positivt. Sverigedemokraterna ser således inget problem med kontrollprogram utan betraktar dem som en tillgång. De kan bidra till att öka kontrollen, utöver den kontroll som länsstyrelserna genomför i dag. Det är mycket viktigt att understryka att kontrollprogrammen aldrig får bidra till att minska djurskyddet.

Utöver detta finns det många viktiga förslag i utredningen till ny djurskyddslagstiftning. När det kommer till sällskapsdjur föreslås olika åtgärder för att höja statusen för katter och andra sällskapsdjur. Det är ett mycket viktigt arbete där utredningen, precis som vi i vår reservation, förordar ett förbud mot att överge djur. Utöver detta återfinns förslag bland annat om krav på märkning, åldersgränser, kompetens, förbud mot skadlig avel med mera. Det blir en delikatt uppgift, förhoppningsvis till hösten, att avgöra hur långt man ska gå när möjligheterna till kontroll är något begränsade samtidigt som ny lagstiftning kan bidra till att förändra normer och höja djurens status och på så vis också förbättra djurskyddet i Sverige. Vi kommer att få all anledning att återkomma till dessa frågor till hösten.

Herr talman! Vi har ett djurskydd att vara stolta över. Samtidigt ska vi erkänna att det finns stor förbättringspotential och att en del andra länder faktiskt har kommit i kapp Sverige på detta område. Det finns också många hot som man inte får blunda för och som man måste ha förståelse för.

Vi har bönder som kämpar med en problematisk situation på världsmarknaden, och det är inte förvånande att visst fokus från branschens sida i dag också läggs på att problematisera det svenska djurskyddet. Det går nämligen inte att komma ifrån att ett starkt svenskt djurskydd visserligen är bra för djuren här i Sverige, men det leder samtidigt till att våra bönder får det tufft att konkurrera på en öppen och fri marknad.

Som varm anhängare av frihandel och marknadsekonomi måste man se något annorlunda på just denna konkurrenssituation. Länder som värnar djurs välbefinnande förlorar, och länder som inte bryr sig så mycket är vinnare. På grund av vårt EU-medlemskap har vi också dessvärre begränsade möjligheter att fullt ut kompensera våra producenter för den konkurrensnackdel som de i dag har. Det är inte heller alltid lätt att argumentera för att lågavlönade barnfamiljer ska betala mer för svenska köttprodukter när vi har kommuner och landsting som köper kyckling från Thailand där såväl djur som arbetande människor har en, i alla fall med svenska mått mätt, fruktansvärd tillvaro.

Trots allt detta kan vi i dag se att konsumtionen av svenskt kött har ökat och att priserna på flera köttprodukter har stigit. Det är en positiv och trendbrytande utveckling. Jag vill understryka att vi måste fortsätta arbeta för ett stärkt svenskt djurskydd samtidigt som vi arbetar för att öka producenternas konkurrenskraft. Det är där som fokus måste ligga.

I stället för att fokusera på ett försvagat svenskt djurskydd är min förhoppning att fokus ska läggas på de alltför låga djurvälståndssättningarna, på en undermålig företagarpolitik från den rödgröna regeringen som gör det tufft att bedriva näringsverksamhet i det här landet och på skatter och andra pålagor som slår mot mycket hårt mot bönderna. Om vi kan komma till rätta med dessa saker ska det inte behöva finnas lika stora konflikter mellan en levande och välmående svensk animalieproduktion och ett ännu starkare djurskydd.

Vi måste också bli bättre på att påpeka skillnaden som det svenska djurskyddet faktiskt gör för djuren. Att vi har ett starkt svenskt djurskydd betyder inte bara högre kostnader. Det betyder också direkta konkurrensfördelar gentemot andra länders produktion, då informerade människor faktiskt bryr sig om djuren.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 2 i detta betänkande.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Forsberg (SD).

Anf. 2 JENS HOLM (V):

Herr talman! Vi debatterar nu ett ärende som benämns djurskydd. Jag hoppas att politiker i den här kammaren i framtiden när de debatterar frågor som rör hur djur ska behandlas kommer att föra debatten under benämningen djurrätt. I grunden är det detta som den här debatten borde handla om – att djur också ska ha vissa grundläggande rättigheter som vi människor ska respektera.

Jag tycker faktiskt att man hittar en grund till detta resonemang i vår svenska djurskyddslag, där det i § 4 står att alla djur som hålls inom lantbruket ska ha möjlighet till ett naturligt beteende.

Ifall våra djur inom livsmedelsindustrin, minkar och andra ska ha rätt till ett naturligt beteende tycker jag att vi kan titta på dessa verksamheter en efter en och ställa oss just frågan:

Hur väl kan de 1 miljon minkar som hålls i minimala trådburar av metall utföra sitt naturliga beteende? Vi vet att en mink i det fria rör sig över stora ytor för att söka skugga, söka svalka i vatten på varma dagar, hitta föda och utforska omgivningen. Hur ska en mink kunna utföra det viktiga beteendet i en så liten bur? Jag hävdar att uppfödningen av dessa 1 miljon minkar i Sverige är ett direkt brott mot minkarnas rätt till naturligt beteende. Därför måste pälsindustrin upphöra i Sverige.

Vi kan också fråga vilken möjlighet till ett naturligt beteende de ungefär 80 miljoner kycklingarna inom broilerkycklingindustrin har. Mängder av kycklingar stängs in i minimala utrymmen. De växer fort, för man ger dem föda under nästan alla dygnets timmar. Det gör man för att de ska växa så fort som möjligt, vilket gör att de får benbrott – ja, bryter benen och får väldigt svaga skelett för att de växer så fort och blir så tunga. Är

det ett exempel på att man respekterar det naturliga beteendet? Jag tycker inte det.

Det gäller även våra 8 miljoner hönor inom äggproduktionen, där faktiskt 1 miljon av dessa hönor fortfarande är instängda i små burar. Och hur många av de nästan 3 miljoner grisarna har möjlighet att gå utomhus och böka, söka föda och röra sig fritt, som grisar ska kunna göra? Det är en ytterst minimal andel av grisarna. Hur är det med alla djur som transporteras till olika uppfödninganläggningar och vidare till slaktindustrin? Hur ser de transporter ut? Är de förenliga med djurens rätt till naturligt beteende? Nej, jag tycker inte det.

Det finns alltså väldigt mycket att göra här, herr talman. Vi i Vänsterpartiet har ett antal reservationer som tar upp några av dessa frågor. Vi vill till exempel ha utevistelse för alla djur inom livsmedelsindustrin. Vi har också tidigare i den här kammaren föreslagit ett förbud mot pälsindustrin i Sverige såsom den ser ut i dag.

Det handlar dock inte bara om lagstiftning. Det handlar också om att vi politiker kan fatta beslut som gör att färre djur behöver plågas och fara illa i Sverige. Jag tänker främst på den snabbt växande köttkonsumtionen i Sverige – jämfört med 1990 äter vi över 40 procent mer kött i Sverige i dag. Detta har lett till en alltmer intensiv och onaturlig uppfödning av djuren. Med minskad köttkonsumtion skulle vi få möjlighet att behandla de djur som finns kvar på ett för dem mer naturligt och bättre sätt. Det är därför vi i Vänsterpartiet har föreslagit till riksdagen att vi borde anta en handlingsplan för just minskad köttkonsumtion.

Herr talman! I det här betänkandet föreslår vi i Vänsterpartiet att alla medlemsländer i EU ska ha rätt att gå före på just djurskyddsområdet. Helst vill vi ha något vi kallar en djurskyddsgaranti. Med en djurskyddsgaranti skulle ett medlemsland kunna säga: Nej, vi sätter stopp för den här verksamheten – även om den är tillåten i andra EU-länder säger vi nej, för detta är i strid med djurens intressen.

Med en djurskyddsgaranti skulle också våra myndigheter kunna sätta stopp för en del av de djurtransporter som i dag startar i Sverige och slutar i Polen, Tyskland eller i något annat land, för att djuren som exporteras dit ska födas upp eller slaktas där eftersom man tjänar mer pengar på det. Det blir en väldigt lång och helt onödig djurtransport, sannolikt i strid med den åttatimmarsgräns vi har i Sverige. Med en djurskyddsgaranti skulle våra myndigheter kunna säga: Nej, detta är i strid med djurens intressen. Vi accepterar inte den här formen av djurtransporter.

Det är därför vi lyfter fram frågan om att kunna gå före på EU-nivå – just med hänvisning till djuren. Det hittar man i reservation 1.

Många av de frågor jag har tagit upp skulle omhändertas i förslaget till ny djurskyddslag. Det är ett förslag som är noggrant utrett; det kom en utredning redan i november 2011. Den tidigare borgerliga regeringen lovade att man skulle ta hand om den utredningen och presentera en ny djurskyddslag. Man lovade det flera gånger, men vi fick aldrig se något förslag på en ny djurskyddslag. Jag ser att Eskil Erlandsson från Centerpartiet sitter i kammaren. Han kanske kan svara på varför det inte blev så, för det var just Eskil Erlandsson och Centerpartiet som hade ansvaret för den frågan inom den borgerliga regeringen.

Jag måste dock säga att jag är besviken även på den nuvarande socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen. Ni har nämligen lovat att det skulle komma en ny djurskyddslag, och vi skulle ha fått den nu till våren. Vi fick ingen ny djurskyddslag. Nu säger ni att den ska komma till hösten – ja, då får ni banne mig se till att det verkligen blir så. Annars blir jag riktigt arg, och då blir det inte roligt! Vi måste ha en ny djurskyddslag på bordet i den här kammaren så snart som möjligt, så att alla dessa frågor kan tas om hand och bli bättre och så att djuren verkligen får den rätt till naturligt beteende de förtjänar.

Herr talman! Jag sa inledningsvis att jag hoppas att sådana här debatter kan benämnas som debatter om djurrätt i stället för djurskydd. Jag tror att hur vi behandlar djuren i ett samhälle är en mätare på – överlag – hur civiliserat det samhället är. Här har vi i Sverige gått och tyckt att vi är bäst i världen på djurfrågor, men vi ser nu att land efter land faktiskt går fram och förbjuder pälsindustrin. Man förbjuder cirkusar att hålla vilda djur, man satsar på vegetarisk mat, man tillåter fler djur att få utvistelse och så vidare. Det finns alltså en hel del kvar att göra här i Sverige för att vi ska bli ett land som verkligen respekterar djurens rättigheter.

Jag står förstas bakom alla våra reservationer, herr talman, men för tidsvinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 4.

Anf. 3 ISAK FROM (S):

Herr talman! I väntan på regeringens djurskyddsproposition debatterar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande 16, *Djurskydd*.

Vi har engagerade ledamöter i Sveriges riksdag. De har lämnat in 39 motioner med ett sjuttioal yrkanden, som vi har att hantera i betänkandet. Det handlar om antibiotika i djurhållning i EU, djurskyddsarbetet inom EU, katter, djurskyddskontroller, djurförbud, omhändertagande av djur, krav på frigående höns, utvistelse för grisar och så vidare. Utskottet avstyrker samtliga av dem med hänvisning till att det pågår ett aktivt arbete i Regeringskansliet utifrån den aviserade djurskyddspropositionen.

Jag yrkar avslag på samtliga motioner och bifall till förslaget i betänkandet.

Utskottet föreslog förra året två eniga tillkännagivanden. Det ena handlade om att regeringen behöver intensifiera EU-arbetet, förbättra djurskyddet och minska antibiotikaanvändningen i hela EU. Det är glädjande att regeringen nu tydligt arbetar med djurskyddsfrågorna på bred front mot och inom EU, herr talman. Bland annat har man inrättat ett djurvälståndssamarbete med Danmark, Nederländerna och Tyskland. Det har hittills resulterat i en grisvälfärdsdeklaration och en uppmaning till EU-kommissionen att arbeta vidare med dessa viktiga frågor, liksom en grund för en EU-plattform för djurs välbefinnande.

Vi tror mycket på samarbete och delar regeringens syn att de här initiativen kommer att bidra till att stärka hela djurskyddsarbetet inom EU. Det är viktigt att Sverige fortsätter att vara drivande mot kommissionen för en ny handlingsplan för djurskydd fram till 2020. Det finns all anledning att ta ett samlat grepp om djurskyddsarbetet. Därför fortsätter vi i utskottet att uppmana regeringen till fortsatt engagemang i frågan.

Det är viktigt att driva på medlemsstaternas efterlevnad av de gemensamma bestämmelserna ur både djurskydds- och konkurrensperspektiv. Det är inte okej när vi får signaler om att efterlevnaden av regelverken för

transport av levande djur inte fungerar. Det är synnerligen viktigt att både den svenska regeringen och EU-kommissionen uppmärksammar den här frågan och att regeringen fortsätter att prioritera det här arbetet.

Det är också viktigt att på alla sätt förkorta djurtransporterna. Det är inte rimligt att transportera djur så att de faktiskt omkommer innan de kommer fram. Här har Sverige en god tradition och en viktig roll. Det är många som ser på Sverige som ett förebildsland, så det är viktigt att vi delar med oss av de kunskaper och erfarenheter vi har. När det kommer till svenska förhållanden är det också väldigt viktigt att uppmärksamma lokalproducerat och att skapa förutsättningar för att fler slakterier skapas runt om i landet.

Mycket har sagts under åren här om användningen av antibiotika. Det är en stor folkhälsofråga. Det är dessutom en stor och oöverblickbar fråga. Bakterier som utvecklar motståndskraft, som är resistenta mot antibiotika, är ett stort och växande folkhälsoproblem världen över. Det orsakar sjukdom, inte bara hos djur utan även hos människor.

Det är också en kunskapsfråga. Det är inte rimligt att slentrianmässigt föda upp djur med antibiotika i foder. Det innebär, och kommer att innebära, stora och ökade kostnader för sjukvården, förlängda vårdtider och dyrare läkemedel. På sikt kanske man också måste förändra behandlingsmetoder. Vi kanske kommer att behöva behandla cancersjukdomar på ett helt annat sätt än i dag.

Det är glädjande nu att regeringen har varit aktiv, både nationellt och internationellt inom EU, för att minska användningen av antibiotika, vilket är helt nödvändigt.

Vi har i Sverige en lång och bred erfarenhet av att motverka antibiotikaresistens. Sverige ses ofta som en förebild på området. Det är glädjande för oss att det finns ett nyvaket intresse för de svenska erfarenheterna. Det är också viktigt att vi kan dela med oss av våra erfarenheter till EU-kommissionen och till andra medlemsstater. Det är även viktigt att vi i utskottet fortsätter att stötta regeringen i de förhandlingar som pågår på EU-nivå och driver på för skärpta bestämmelser för att få en restriktivare antibiotikaanvändning i hela unionen.

Regeringen har aviserat att man driver på för ett förbud för veterinärer att försälja antibiotika i vinstgivande syfte. Vi tror att det är något som måste stoppas i hela EU.

Det här och mycket annat får vi till genom att ha ett engagemang men också ett genom samarbete mellan olika sektorer inom djurhållningen och med andra länder. Vi socialdemokrater anser att djurskydd och minskad användning av antibiotika i djurproduktionen är några av de viktigaste av de kommande förhandlingsfrågorna på jordbruks- och livsmedelsområdet.

Herr talman! Ett gott djurskydd är också en viktig del i den svenska modellen. Det är därför glädjande att regeringen nu tillskjuter 30 miljoner i vårändringsbudgeten till djurskyddskontroller. Pengarna fördelas mellan Jordbruksverket, som får 5 miljoner, och länsstyrelserna, som får 25 miljoner. Länsstyrelserna ansvarar för den operativa kontrollen av djurskyddet och djurhållarna, och Jordbruksverket ansvarar för att samordna kontrollmyndighetens verksamhet och även ge råd och stöd till dem. Detta är viktigt för att få en träffsäker och effektiv djurskyddskontroll. Det är också nödvändigt för att få trovärdighet och visa att vi faktiskt kan upprätthålla det mycket goda djurskydd och anseende som vi har.

Precis som förra året anordnas det snart kosläpp runt om i landet. Det marknadsförs. Jag tittade på Arlas hemsida i morse och kunde konstatera att intresset är väldigt stort. Flera gårdar är redan överbokade. Detta är ett bra tillfälle att visa upp svensk djurhållning när den är som bäst. Det är också mer än en folkfest och ett marknadsjippo; det är en viktig del av den svenska modellen. Det är den stora skillnaden mot en del andra länder.

Jag blir orolig när ledamöter från andra partier indirekt eller direkt menar att det här är något som måste ses över och att vi ska ha samma konkurrensförhållanden som övriga Europa. Jag menar att en viktig del för svensk livsmedelsproduktion är just djurskyddslagstiftningen. Då måste vi också ha trovärdighet för det.

Regeringen aviserar att man ska titta på att det ska vara en blankett mindre, vilket inte innebär en betande ko mindre. Samtidigt som vi minskar byråkratin kan vi upprätthålla en god djurvälstånd och betande kor.

Kor som betar på våra ängar och i våra hagar hjälper till att hålla det svenska landskapet öppet. Det hjälper till att hålla landskapet levande. Betet ökar trivselen, och det ökar möjligheterna för växter, insekter och fåglar och gör att den biologiska mångfalden bevaras.

Sommarbetet, som det främst handlar om, på åkrar där bonden har sått gräs och på strandängar och hagmarker ger förutsättningar för en levande landsbygd i hela landet. Att våra bönder öppnar gårdarna för alla som är intresserade och har möjlighet att se detta ger en god inblick för framför allt urbaniserade barn som inte vet varifrån mjölken och maten kommer. Den kommer faktiskt från våra gårdar och från våra djur. Det bidrar också till att upprätthålla odlingslandskapet. Vi når inte miljömålet ett rikt odlingslandskap i dag, utan här behövs det mer insatser.

Herr talman! Djurskyddet och korna i hagarna ger mjölk med sjysta villkor och bra kött på grillen i vår och sommar, och det ger våra konsumenter ett gott samvete.

(Applåder)

Anf. 4 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Isak From sa många bra saker från talarstolen. Jag gillar särskilt hans tydliga ställningstagande för kossorna och deras rätt att beta utomhus. Det är viktigt nu i tider då det finns påtryckningar för att inskränka beteskravet.

Jag tycker också att det var bra att Isak From tog upp det viktiga tillskottet på 30 miljoner kronor per år för utökade och bättre djurskyddskontroller. Dessa pengar behövs verkligen.

Vad gäller den nya djurskyddslagen, som jag tog upp tidigare, tycker jag dock inte att det var helt tydligt, så det vore bra med ett tydligt besked från Socialdemokraterna. Exakt när kommer den nya djurskyddslagen, och varför har den dröjt så länge?

När vi debatterade denna fråga i fjol tog Vänsterpartiet upp ett antal krav på förbättringar för minkarna. Vi fick svaret i betänkandet, som Socialdemokraterna förstod stod bakom, att flera av kraven på förbättringar för minkarna kan tas om hand i förslaget till ny djurskyddslag.

Därför vill jag veta av Socialdemokraterna: Kommer det att finnas förbättringar för minkarna inom pälsindustrin i förslaget till ny djurskyddslag?

Det var bra att Isak From tog upp frågan om djurtransporter. Det finns djurtransporter som startar i Sverige och slutar i andra länder. En del av dessa transporter blir sannolikt längre än åtta timmar och strider alltså mot vår åttatimmarsgräns.

Borde inte Sverige kunna säga nej till dessa transporter, Isak From?

Anf. 5 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Jens Holm för frågorna.

Som Jens Holm säkert vet bereds frågan i Regeringskansliet, och det är aviserat. Det är många förhoppningar på denna proposition, och det kan vara en del i varför den har dröjt.

Vi följer alla detta arbete, och vi kommer säkert att få återkomma till detaljer och förslag i propositionen på flera olika områden. Några kommer säkert att vara nöjdare än andra. Alla kommer säkert inte att vara helt nöjda. Så är det väl alltid.

Vad gäller naturligt beteende ser vi att det kan finnas anledning att förtydliga skrivningen om vad ett naturligt beteende innebär. Det är våra myndigheter som ska tolka, följa och skriva regelverket för detta, och vi politiker ska inte vara inne på sådan detaljnivå. Vi får fortsätta att jobba gemensamt för i vilken form frågan om naturligt beteende kommer i propositionen.

Beträffande djurtransporter delar jag Jens Holms åsikt att vi borde kunna göra mer, framför allt vad gäller efterlevnaden. Det kan behövas ett förtydligande av åttatimmarsregeln. Det är inte heller rimligt att vi har helt olika regelverk inom Europeiska unionen. Vi jobbar vidare med detta.

Anf. 6 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det här låter lite som ett eko från tidigare borgerliga politiker när jag frågade dem: När kommer djurskyddslagen? Ni hade lovat att den skulle komma nu, och så kommer den inte.

Nu får jag höra samma sak från Socialdemokraterna: Det bereds men är aviserat.

Vi får verkligen hoppas att den kommer efter sommaren.

Jag skulle vilja att Isak From förtydligar det han sa om naturligt beteende. Jag tycker att det väldigt viktigt att det står ungefär detsamma i den nya lagen som det står i § 4 i nuvarande djurskyddslag: Djuren har rätt till ett naturligt beteende.

Detta måste förstås alltid tolkas, men jag trodde att hela vitsen med förslaget till ny djurskyddslag var att det här skulle förtydligas så att det blir tydligare för våra myndigheter vad naturligt beteende innebär. Isak From menar väl inte att det ska bli några försämringar i djurskyddslagen vad gäller naturligt beteende.

Det Isak From säger om djurtransporter är bra, men jag hade en konkret fråga. De transporter som börjar i Sverige och slutar i Polen, Tyskland och tidigare även Nederländerna för intensivuppfödning av djur och slakt av djur blir ibland längre än åtta timmar. Borde inte svenska myndigheter kunna säga att Sverige har en gräns på åtta timmar för djurtransporter och därför säga nej till dess djurtransporter?

Avslutningsvis återigen: Kommer minkarna att finnas med i förslaget?

Anf. 7 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jens Holm kommer nog att bli lite besviken vad gäller att peka ut just minkarna. Jag vidhåller att alla djur som hålls ska ha möjlighet till naturligt beteende men att politiken inte ska detaljstyra detta. Politiken är inte bäst lämpad att i detalj peka ut vad som är naturligt beteende för en gris, en höna eller för den delen en mink.

I mitt anförande sa jag att när det gäller uppföljningen av framför allt djurtransporter finns det en lagstiftning som ska efterlevas. Vi menar att det finns anledning för lagskärpningar på EU-nivå men framför allt handlar det om uppföljning. Man kan ju inte förbjuda allt bara för att någon kanske missköter sitt uppdrag.

Anf. 8 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! I dag debatterar vi djurskyddsbetänkandet. Det innehåller 74 motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Ett flertal av dessa frågor har vi dock debatterat tidigare i kammaren, så de kommer därför att behandlas förenklat.

Utskottets betänkande innehåller dessvärre inga nyheter från regeringen. I stället innehåller det flera hänvisningar till den kommande djurskyddspropositionen. Propositionen ska komma efter den efterlängttade livsmedelsstrategin, och eftersom strategin är fördröjd kommer propositionen tidigast till hösten. Vi får då anledning att debattera ämnet djupare än vi gör i dag.

Svenskt djurskydd är känt i hela världen, och vi är väldigt stolta över det. Vi har lyckats hålla en animalieproduktion med friska och välmående djur utan onödig antibiotikaanvändning eller plågor för djuren.

Det är viktigt att fortsätta med ett gott djurskydd och med en modern lagstiftning på området. För att lyckas med det krävs en ny djurskyddslagstiftning som är baserad på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och inte på mänskliga värderingar eller syftet att försvåra tamboskapshållning.

Under alliansregeringen togs ett gediget betänkande fram om en ny djurskyddslag. Vissa delar har redan blivit lagstiftning och debatterats i kammaren av oss alla. Andra delar behövde utredas vidare för att kunna landa i mer konkreta lagtexter.

Nuvarande regeringspartier var väldigt kritiska till att det inte kom en skarp djurskyddslagstiftning under förra mandatperioden när de var i opposition. I kammaren har svansföringen varit hög gällande hårdare regler och mer detaljer i lagstiftningen, inte minst från Miljöpartiet.

Nu är tongångarna lite annorlunda, och det är kanske bra att Miljöpartiet får känna på hur det är att ta ansvar på riktigt.

Men frågan återstår om vad den nya djurskyddslagstiftningen ska innehålla och om den kommer att försvåra tamdjurshållningen i landet och göra det ännu tuffare för våra hårt arbetande lantbrukare.

En del av den kommande livsmedelsstrategin rör konkurrenskraft och ökad produktion i landet. Det tycker vi moderater är både bra och viktigt. Men det är viktigt att ha djurskyddsfrågorna i beaktande vid framtagandet av strategin så att kommande djurskyddsproposition inte försvårar för just konkurrenskraft och tillväxt.

I en konkurrensutsatt värld där priser dumpas på marknaden är det viktigt att svenska lantbrukare kan vara med och konkurrera. Den nya frivilliga märkningen Från Sverige, som lanserades så sent som i går, kommer förhoppningsvis att öka efterfrågan på svenskt kött, som är både klimatsmart och nyttigt och omfattas av bättre djurskydd än många andra produkter som importeras till Sverige.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har tidigare föreslagit sådant som förbud mot minkfarmer, utökat och strängare beteskraV, etisk målstyrning, en djurombudsman och återgång till kommunala djurskyddskontroller. Eftersom vi inte vet vad den nya djurskyddslagstiftningen kommer att innehålla kan vi bara hoppas att regeringen verkligen funderar på vad dessa förslag skulle göra för konkurrenskraft och tillväxt runt om i landet.

Herr talman! Sverige är en del i en större värld, och vi vill varken stoppa importen av livsmedel eller för den delen exporten av svenska livsmedel. Men för att kunna öka den svenska produktionen och konkurrenskraften krävs en bättre efterlevnad av europeisk lagstiftning och hårdare straff för dem som satt i system att söka undantag eller bryta mot våra gemensamma djurskyddslagar.

Det är också viktigt att det europeiska djurskyddet blir bättre. Vi är därför glada över den samsyn som finns i betänkandet kring att föreslå och lära ut vår kunskap om gott djurskydd utan att minska på produktionen för våra europeiska grannar. Men innan de har kommit i fatt Sverige är det viktigt att vi inte gör onödiga djurskyddshöjningar som mer är till etisk glädje för oss än till glädje för djuren.

Det är också viktigt att regeringen fortsätter med Alliansens arbete för minskad antibiotikaresistens i världen. En systematisk användning av antibiotika i djurfoder är inte ett alternativ till att kompromissa med god djurhållning.

Det är också viktigt att vi fortsätter att arbeta med branschprogram och kontrollprogram för att utveckla djurhållningen. Regeluppfyllelsen måste dock fortsatt vara viktig. Bryter man mot regler och lagar ska det finnas en ordentlig straffpåföljd. Den ska vara förenlig med all annan lagstiftning, och det borde finnas en bättre möjlighet att överklaga och pröva sin rätt än det finns i dag. Djurhållning får aldrig bli ett laglöst land, men det krävs ansvar från såväl djurhållare som politiker och myndigheter.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 9 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vi debatterar djurs rätt till sitt naturliga beteende.

Vad kan vara mer i linje med djurs rätt till naturligt beteende än att till exempel grisar får gå utomhus och böka i marken? Det är så grisar spenderar en stor del av sin vakna tid; de bökar, söker föda och bygger bo. Om det är en suga har den sina kultingar med sig, bygger bo och samlar föda åt dem och så vidare.

Jag vill därför citera ett stycke från en motion. Där står att ”grisars behov av utevistelse ... och en möjlighet att bete sig naturligt är minst lika stort som för kor, får och getter”. Sedan står det: ”Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad motionen anför om att också grisar ska ha rätt till utevistelse.”

Jag tycker att det är en jättebra motion och ett jättebra förslag. Motionen kommer från Moderaterna och Sofia Arkelsten. Därför sa vi i Vänsterpartiet att vi ska stödja motionen, och det gör vi i betänkandet. Vi kommer att rösta för förslaget om att grisar ska ha rätt till utevistelse.

Det jag måste fråga Åsa Coenraads är: Varför röstar inte ni för denna motion från ert eget parti, Moderaterna?

Anf. 10 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande är det viktigt att vi får en ny djurskyddslagstiftning som baseras på kunskap, vetenskap och beprövad erfarenhet. Därför tycker vi att det är viktigt att man gör utredningar på detta område för att det ska bli så bra som möjligt.

Jag tror inte att det gynnar djurens bästa om Jens Holm, jag eller någon av våra kollegor här inne börjar bestämma vad som är bäst på detaljnivå för djuren, för vi har inte den sakkunskapen.

Nu kommer det en ny djurskyddsproposition, som regeringen har aviserat. Jag hoppas att man tar dessa frågor i beaktande så att vi får en så bra lagstiftning som möjligt.

Anf. 11 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Frågan kvarstår.

Först väcker Moderaterna en motion där man kräver rätt till utevistelse för grisar. Jag tycker att det är ett helt självklart krav. Ni argumenterar så väl i motionen också, Åsa Coenraads, när ni tar upp det faktum att kor, får och getter har rätt till utevistelse men att grisar inte har det.

Sedan frågar ni er i motionen: Vad är det för skillnad på en kossa och en gris vad gäller önskan att få gå utomhus och beta i det ena fallet och böka i det andra fallet? Och så landar ni i den helt logiska slutsatsen att om kossorna, fåren och getterna får gå utomhus ska grisarna också ha den rätten.

Min fråga kvarstår alltså: Varför röstar ni inte för era egna motioner? Varför är det Vänsterpartiet som lyfter fram Moderaternas motioner?

Anf. 12 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Moderaterna väcker väldigt många motioner. De behandlas på olika sätt, både i kammaren och internt i partiet. Den motion som Jens Holm syftar på är en enskild motion. Den kommer vi att ta i beaktande inför kommande partimotioner som vi ska väcka senare under hösten, och vi får anledning att behandla den då.

Som jag sa tidigare är det viktigt att vi får en helhet för alla djurslag. Då vill jag inte peka ut ett enskilt djurslag som Jens Holm gör i förslaget, utan vi ska ha en helhet när det gäller djurskyddsfrågor. Det måste vara ordentligt utrett. Vad gäller de specifika kraven för de olika djurslagen är det Jordbruksverket som sätter sådana direktiv. Det ska inte vi göra här i kammaren.

Anf. 13 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Åsa Coenraads!

Jag tog chansen att begära replik för att kanske få ett svar på frågan: Vad vilja egentligen Moderaterna?

Man kan få lite olika besked. En del är tacksamma. I opposition har Moderaterna nu svängt och vill ha en livsmedelsstrategi, vilket vi välkomnar. Nu har Moderaterna en landsbygdspolitisk talesperson som inte sitter i miljö- och jordbruksutskottet men som är ute och lovar och debatterar stora förändringar i den moderata landsbygdspolitiken – att självförsörjningsgraden måste upp, exporten ökas och så vidare.

När jag hör Åsa Coenraads här i kammaren blir jag inte speciellt orolig, men däremot när jag hör andra moderata företrädare förespråka att vi måste ha samma konkurrensförhållanden som på Europainivå och indirekt menar att vi måste minska djurskyddet. Vad är egentligen Moderaternas hållning? Vilken nivå ska vi ha? Ska vi ha den svenska modellen där vi har ett starkt djurskydd och stor tilltro till de svenska produkterna, eller ska vi hamna på en annan, något oklar, nivå? Och vem är det egentligen som företräder Moderaterna i dessa viktiga frågor?

Anf. 14 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! På frågan om vad Moderaterna vill och huruvida man kan vara rädd för mig eller Moderaterna vill jag svara: Ja, det finns nog all anledning för regeringen att vara lite rädd för Moderaterna, för vi kommer med konkreta förslag och idéer, som finns i vår djurskyddsmotion.

Vad vill vi? Jo, vi vill ha ett gott djurskydd som baseras på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vi tror på näringsfrihet och på att vi ska ha ett skydd för djurens skull, inte för våra etiska tyckanden och tänkanden.

Vi anser att det är en bra bas för den kommande livsmedelsstrategin. Om vi nu ska och vill öka den svenska självförsörjningsgraden och öka exporten gör vi inte det genom mer regler, byråkrati och skatter.

Anf. 15 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Moderaterna har tidigare aviserat en nedmontering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Nu helt plötsligt är den landsbygdspolitiska talespersonen Sten Bergheden ute och förespråkar att vi ska ha en ny nordeuropeisk myndighet för samordning av dessa viktiga frågor. Är det en förändrad inställning som Åsa Coenraads delar?

Som jag sa tidigare instämmer jag i mycket av det som Åsa Coenraads sa i talarstolen, men eftersom det kommer väldigt spretiga uttalanden med många olika inriktningar är det många som blir fundersamma. Vad vilja egentligen Moderaterna?

Anf. 16 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Moderaterna vill att vi ska kunna producera så mycket som möjligt i det här landet, även på animaliesidan. Där är det bra att vi får ett djurskydd som är bra både för tamdjurshållningen och för våra hus- och sällskapsdjur, som också ingår i betänkanDET.

Vi vill ha enklare regler, vilket vi jobbade mycket med under den tidigare alliansregeringen. Vi vill göra det enklare och lättare att kunna starta, behålla eller till och med öka en produktion, om man så skulle vilja. Vi ser att efterfrågan på svenska produkter ökar, och då måste politiken hänga med och göra detta enklare. Vi har också tillsatt en konkurrenskraftsutredning som pekar på sådant där vi kan göra det enklare för djurhållningen.

Jag hoppas att Socialdemokraterna får med sig sitt samarbetsparti Miljöpartiet när man ska producera en livsmedelsstrategi och att det i livsmedelsstrategin också finns ett tänkande på hur djurskyddslagstiftningen ska hänga med.

Det är tråkigt att vi från Alliansens sida inte kan vara med i arbetet. Jag tror att det hade blivit lättare om vi kan få en bred överenskommelse i Sveriges riksdag. Men då måste man också vara villig att ge och ta lite. Det är tråkigt att regeringen inte gör det.

Anf. 17 CARL SCHLYTER (MP):

Herr talman! Miljöpartiet har en strategi som inte alltid är framgångsrik när det gäller att få höga röstetal, nämligen att röstmaximera bland dem som inte har rösträtt. Vårt partis grund är solidaritet med människor här i Sverige och i resten av världen. Men vi har också solidaritet med framtida generationer, och de har ingen rösträtt. Den tredje solidariteten är med djur, natur och det ekologiska systemet, och de har inte heller rösträtt.

Djuren lever med oss här och nu. De har ingen chans att påverka debatten, och därför, herr talman, är dagens debatt mycket viktig, eftersom vi för en gångs skull kan tala för att djurens villkor lyfts, att deras situation berörs. Det är vi som bestämmer den, åtminstone för de djur som vi har domesticerat. Det är vår skyldighet, när vi nu diskuterar regler som lantbrukare, husdjursägare och andra måste följa, att inte bara lyssna till lantbrukarnas eller husdjursägarnas behov och krav i fråga om vad de tycker är enkelt och riktigt, utan vi måste också ta hänsyn till djurens villkor.

Då måste vi också utreda hur de lagar som vi bestämmer över påverkar djuren. Förhoppningsvis kommer det att leda till att vi enas om att behålla en hög djurskyddsnivå i Sverige som är högre än EU:s minimikrav. Det är vad jag förväntar mig ska bli slutprodukten i höst när vi är klara.

Det handlar också om hur vi ser på oss själva som civilisation. En stats utveckling kan mätas efter hur man behandlar de mest försvarslösa. Jag vill att vi ska vara en högt utvecklad civilisation som försvarar de mest försvarslösa levande varelserna.

Egentligen är det ganska sällan en riktig konflikt mellan människans bästa och djurens bästa, för egentligen handlar det mest om vem som ska betala priset för bra djurhållning respektive för dålig djurhållning. Ofta är man dumsnål om man tränger ihop djur, vilket kräver mängder med antibiotika. Djuren blir sjuka och veterinärräkningarna stiger, och till slut finns det så många multiresistenta bakterier att veterinärräkningarna och behandlingarna kostar väldigt mycket, och till slut får vi multiresistenta bakterier som påverkar också behandlingen av människor.

Det kostar miljarder i skadestånd och förluster att sälja hästkött och låtsas att det är nötkött. Uppfödning med billigast möjliga kraftfoder kan leda till att en arbetare i Brasilien dör eller att en regnskog huggs ned någonstans på jorden. Danskarna har nyligen fått känna på effekten av att strunta i EU:s regelverk och köra sitt eget race, när de föder upp grisar. Till slut leder dåligt stimulerade grisar till att de biter varandra i svansen. Det är också vad branschen kommer att göra om man inte följer regelverket och har ett bra och starkt regelverk.

Det kan tyckas lönsamt att importera konstgödsel och ändliga resurser som fosfor från Marocko. Men det är 575 megaton i koldioxidutsläpp från konstgödseltillverkningen varje år. Vem betalar den kostnaden?

Med bete kan vi klara det. Vi behöver inte importera konstgödsel eller fosfor till betesmarken, i varje fall inte i normalfallet. Det är inte kosläppet som vi ska släppa taget om, utan det är myten om att minskade beteskrav skulle öka lönsamheten. Utmaningen är inte att utreda vilka djurskyddskrav som lönsamheten tål. Utmaningen är i stället att göra det hållbara och det humana – det folk faktiskt vill ha – till det lönsamma. Då finns det en del förslag.

Först och främst måste vi ha mer konkurrens. Om det finns ett enda bolag som köper upp all mjölk sätter de priset på en orimlig nivå. Starta små konkurrenter! Jag känner flera bönder som säger att de nu får mycket betalt för sin mjölk. Jag träffade nyligen en lantbrukare i Skåne som har köpt upp ny betesmark. Det var billigt att köpa upp gården jämfört med att importera och automatisera allt. Han gör nu en bra vinst på varje liter mjölk. Han har sänkt kostnaderna för produktionen och på så vis höjt lönsamheten genom att också få bättre betalt.

Jag tror också på lokal livsmedelsförädling: Eldrimner och Særimner i Östersund. Ska man tjäna pengar på jordbruk kan man tjäna pengar på att sälja många kilon med låg vinst på varje kilo eller öka marginalen genom att sälja med högre marginal. Du får mer betalt för en ost än för en liter mjölk. Du får mer betalt för en fin korv jämfört med köttfärs, fett och bindväv, som man i vissa fall stoppar i.

Detta kan faktiskt vi alla politiker här inne göra något åt.

Vi är överens om att Sverige ska ha höga djurskyddskrav. Men när vi upphandlar då ska det vara billigt-billigt. Det är faktiskt en orimlighet. Detta kan alla partier styra upp, tycker jag. Om vi är överens om att vi ska ha höga krav ska vi också upphandla så. Här sker faktiskt ett arbete. Ardalan Shekarabi har kommit igång med detta arbete. Det tycker jag är mycket bra.

En annan möjlighet att få betalt för det man gör är att man informerar. När jag satt i EU-parlamentet drev jag stenhårt frågan om ursprungsmärkning. Nu kommer det för fler typer av kött än nötkött. Men fortfarande väntar vi när det gäller processade produkter. Här i Sverige kan vi till exempel göra något åt restaurangnäringen, ställa högre krav på att folk får veta vad de köper. Då kan de göra ett val. Det är väl liberalt och fint, att man gör ett eget val och har möjlighet att betala för det man önskar och kräver.

Något som ligger lite bortom nästa års budget men som jag ändå vill ta upp är möjligheten att få betalt för ekosystemtjänster. Det är helt naturligt. Om en lantbrukare minskar kväveläckaget, om en lantbrukare ökar den biologiska mångfalden, då är det en ekosystemtjänst, och det är inte orimligt att samhället betalar för den än att vi betalar vår telefonräkning.

Det finns en illusion om att låga krav och lönsamhet hänger ihop. Vi kommer aldrig att ha den optimala odlings säsongen i Sverige, utom möjligtvis för ärtor från Bjuv – det skulle jag kunna hävda att vi har. Bränslet är billigare i Rumänien. Marken kostar mindre i Bulgarien. Lönerna är lägre i Grekland. Vår chans att tjäna pengar är genom mervärden. Det är det vi ska försvara. Annars slår vi ut svenskt jordbruk.

Jag känner viss sympati för Jens Holm, som sitter och väntar på djurskyddslagen. Jag hoppas verkligen att jag inte blir som den lille gossen i *I väntan på Godot*. Ni kommer ihåg att Vladimir och Estragon sitter och väntar på Godot – när han kommer ska allt bli bra. Så kommer den lille gossen första dagen och säger: Nej, han kommer inte i dag, han kommer i morgon. Nästa dag kommer lille gossen och säger: Han kommer inte, han kommer nog i morgon. Till slut vet de exakt vad gossen ska säga varje dag.

Jag hoppas verkligen att jag inte är den gossen när jag nu lovar Jens Holm: Den kommer i höst. Men det är inte din ilska som är motivationen, utan det är djurens väl och ve.

Det finns ett par andra viktiga saker som jag vill ta upp, även om jag redan har överskridit min talartid, herr talman. Jag hoppas att ni ursäktar.

Jag vill ta upp 3R-center. Vi sätter nu igång uppdraget till Jordbruksverket, och jag hoppas att vi kan enas om att vi finansierar det ordentligt framöver, så att arbetet kan komma igång, för har vi ett exempel på vinn-vinn. Om man kan reducera och raffinera metoderna för hur djurförsök används och ersätta djurförsök tjänar industrin, djuren och människorna på det. Testerna blir bättre, säkrare och billigare.

Slutligen om antibiotika. Här tycker jag att det finns en stor enighet i kammaren, så jag ska inte säga så mycket om det. Vi är överens om att Sverige ska driva på både i TTIP-förhandlingarna och i EU.

Beträffande djurtransporterna är det samma sak. Här har vi våra krav på åtta timmar. Till Åsa Coenraads: Det är faktiskt inte ett vetenskapligt krav. Det är inte så att djur mår bra i sju timmar och 59 minuter och sedan mår dåligt efter åtta timmar och en minut. Vi har kompromissat när det gäller olika balanserande grejer, och då tycker jag att åttatimmarskravet är någonting som vi också kan se till att EU kompromissar om. Det har en vetenskaplig grund, men det finns ingen exakt tidsgräns på just åtta timmar. Dessutom är det olika för olika raser.

Jag hoppas att kunna återkomma till frågan om minkarna så småningom, men jag kan inte lova någonting där, Jens. Jag försöker jobba för att minkar ska få leva ett naturligt liv, och vi vet alla vad som ingår. Nya tyska studier visar hur viktigt det är med stora möjligheter till bad.

Anf. 18 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vad gäller *I väntan på Godot* blev väl inte allt frid och fröjd för Vladimir och Estragon när de väntade. Jag hoppas att den här djurskyddslagen verkligen blir någonting helt annat och någonting som lyfter fram positionen för djuren.

Jag vill erinra om att i fjol när vi hade den här djurskyddsdebatten i kammaren skrev ni inom majoriteten vad gäller minkarna att ni förväntade er att det skulle komma ett förslag som skulle tillgodose motionärens, alltså mitt och Vänsterpartiets, förslag om hårdare krav på minkindustrin. Ni får alltså minsann se till att det blir på det sättet. Det är bara att driva på det på departementet. Jag hoppas att ni gör det, för det är ni som sitter i regering.

I det här förslaget som vi diskuterar nu föreslår Vänsterpartiet en djurskyddsgaranti gentemot EU som innebär att enskilda medlemsländer ska kunna gå före på djurskyddsområdet. Det gör ju Sverige på flera områden, och det är jättebra. Men det finns en del områden där EU krockar med våra svenska ambitioner, till exempel när det gäller djurtransporterna, vilket jag

nämnde tidigare. Ifall djur skickas till exempelvis Polen, Tyskland eller Nederländerna blir det mer än åtta timmar. Då borde våra myndigheter kunna gå in och säga: Nej, de här transporterna accepterar vi inte.

Vi borde också kunna sätta stopp för import av kött från djur som har fötts upp på ett sätt som strider mot svensk djurskyddslag. I ljuset av förhandlingarna om det så kallade handelsavtalet med EU och USA tror jag att det blir ännu viktigare att man är mycket tydlig och säger att vi ska kunna ha en djurskyddsgaranti.

Till sist vill jag också fråga Carl Schlyter om det som står i det här betänkandet om Konkurrenskraftsutredningen. Det gör mig lite orolig, för man pratar om att det måste bli likvärdig tillämpning av djurskyddslagstiftningen på EU-nivå. Jag är rädd för att det blir sämre i Sverige då. Kan det inte bli så?

Anf. 19 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att när det gäller minkar håller jag med. Vi ska leverera det vi lovar. Annars får du skälla på oss om ytterligare ett år, för om vi inte levererar vad vi har lovat förtjänar vi det.

När det gäller frågan om Konkurrenskraftsutredningen och likvärdig tillämpning på EU-nivå betyder det inte att vi ska sänka vår standard till EU-nivå, utan det är lite samma sak som det jag tog upp om danskarna. Om EU har bestämt regler ska alla faktiskt följa de reglerna. Regeringen har redan tagit kontakt med kommissionen, särskilt just när det gäller grisar. EU har en strategi för att bekämpa antibiotikaanvändning, och länder följer inte den heller. Det är det vi menar. Om vi kan få EU att tillämpa det som de redan har lovat förbättrar det konkurrenssituationen för Sverige och förhållandena för djur och människor och folkhälsan. Det är det som åsyftas.

Jag håller med dig om att man ska ställa krav. Det ingår också. I de förhandlingar jag har varit med om när det gäller handelsavtal har vi alltid försökt trycka in djurskyddskrav i förhandlingarna. Du har också varit EU-parlamentariker och vet hur det är, Jens Holm, och att kräva ett importstopp för djur som är uppfödda enligt EU:s egna villkor till Sverige blir väldigt svårt.

Vad vi kanske skulle kunna jobba för är att göra på liknande sätt som när det gäller klimatansvar och hur man hanterar dem som smiter från det. Om man inte kommer överens om koldioxidavgifter internationellt kan vi för den som inte uppfyller vissa krav faktiskt ha EU-avgifter vid gränsen som skulle påverka konkurrenskraften kraftigt.

Vi kan tänka oss liknande krav när det gäller import till EU av djur som inte alls uppnår nivåerna. Men inom EU tror jag att vi inte har någon chans att vinna den striden även om vi skulle vilja ta den.

Anf. 20 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vad gäller Konkurrenskraftsutredningen hoppas jag verkligen att alla i utredningen tänker så som Carl Schlyter gör. Jag är rädd för att formuleringar som ”en likvärdig tillämpning av djurskyddslagstiftningen på EU-nivå” lika gärna kan betyda, och det gör de oftast, att de som ligger på en hög nivå måste sänka sig ned till någon form av medelmåttig nivå, alltså att det blir en total harmonisering. Det görs också ganska kraftiga påtryckningar för det.

Här gäller det, inte minst för er i de partier som sitter i regeringen, att definiera det här just som att vi inte tänker sänka våra nivåer utan att de andra ska höja sina. Du tog upp några sådana exempel, men det finns också rätt många exempel där vi i Sverige ligger före. Det ska vara helt självklart att vi inte ska behöva sänka en enda nivå.

Sedan är det svårt med saker som blir handelshinder och innebär brott mot den fria rörligheten för varor och konkurrens. Men vad säger du, Carl Schlyter, om min tanke om en djurskyddsgaranti åtminstone för djurtransporter? Ifall vi kan peka på att exempelvis en transport ned till södra Tyskland, Polen eller Nederländerna blir långt mycket längre än åtta timmar måste våra myndigheter kunna gå in och sätta stopp eftersom vi har en åttatimmarsgräns.

Jag tycker att alla de här transportererna egentligen är helt onödiga. Vi kan väl föda upp dem och slakta dem här i stället för att transportera dem till andra länder. Men ska transportererna göras måste transportörerna kunna visa upp att transporten inte blir längre än åtta timmar. Vore inte det ett bra förslag?

Anf. 21 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Nyckelordet här är just tillämpning. Hade det inte stått skulle du ha haft helt rätt. Jag kan inte garantera att ingen annan som har suttit med i utredningen eller som har läst utredningens slutbetänkande tänker på ett annat sätt, men om man ska följa vad som står handlar det just om tillämpningen. Då ska inga krav sänkas, utan då ska tillämpningen genomföras bättre i hela EU. Hur folk tolkar det är *en* sak, men när det står så som du läste upp det är det så man läser det.

När det gäller djurtransporter vet du mycket väl att jag inte kan stå här och lova någonting som man i regeringen inte ens har pratat med mig eller med varandra om. Däremot tycker jag att det är fullt logiskt rent rättsligt att om någonting är förbjudet och jag planerar en transport som bryter mot det är det olagligt, och det känns orimligt att man inte ska kunna göra någonting åt det.

Själva grundprincipen att det är någonting som vi borde göra någonting åt är jag helt överens med Jens Holm om. Exakt vad vi ska göra åt det kan jag inte lova någonting om, men jag kan lova att jag ska kämpa för det.

Anf. 22 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Jag har några frågor angående Carl Schlyters anförande här. Det är återigen en hög svansföring från Carl Schlyter i talarstolen. Frågan är om Carl Schlyters parti Miljöpartiet har lika hög svansföring i regeringssamarbetet.

Jag undrar vad Miljöpartiet vill ha in i den nya djurskyddslagstiftningen och hur kommunikationen med samarbetspartiet Socialdemokraterna är i den frågan.

Vi har hört representanter för Miljöpartiet tala tidigare om näringsförbud gällande till exempel minkfarmare. Jag undrar om det är någonting som man har tagit upp med näringsminister Damberg tidigare och hur det kommer att fungera tillsammans med den svenska lagstiftningen som den ser ut i dag. Eller avser man att göra förändringar på andra områden än just djurskyddslagstiftningen när det gäller näringsfrihet?

Varför är djurskyddspropositionen försenad, Carl Schlyter? Och vilka saker tycker Carl Schlyter ska ingå i den nya djurskyddspropositionen?

Prot. 2015/16:96
21 april

Djurskydd

Anf. 23 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för att du tog upp frågan om näringsfrihet, Åsa Coenraads. Jag har inte personligen pratat med Damberg om exakt detta, för det är kollegor till mig som har hand om den frågan. Du får fråga dem.

Generellt tycker jag att det finns en stor potential, särskilt på landsbygden, för nya former av företagande.

Jag har varit med och invigt ett bygdebolag. Där jobbar man tillsammans för bygdens bästa i ett gemensamt bolag. Jag har också sett hur just lokal livsmedelsförädling kan öka inkomstmöjligheterna så att man kan tjäna pengar på mer än en enda sak. Man minskar sårbarheten.

När det gäller tillgången till riskkapital tycker jag att kreditgarantiföreningarna är fantastiska. Vi har nu reglerat dem. Det finns redan flera, både på EU-nivå och i Sverige. På det sättet kan man få tillgång till kapital för att investera och testa nya saker på landsbygden. Det finns alltså mycket intressant på området. Jag tror dessutom att vi kan komma överens om en del saker där.

När det gäller hög svansföring undrar jag vilken debatt i riksdagen som det är bättre att ha hög svansföring i än en djurdebatt. Jag hoppas att den inte ska behöva sänkas. Men jag kan inte lova att jag får stöd i regeringen för allt som jag och Miljöpartiet tycker. Det finns också partier som ganska ofta tycker tvärtom i frågorna, liksom du Åsa Coenraads. Vi måste få igenom det i riksdagen också.

Men om du håller med om att vi ska höja djurskyddsstandarden i Sverige, behålla vår djurskyddsstandard, att den ska vara högre än i EU och att utmaningen är att se till att få betalt för det kanske vi kan komma överens. Du efterlyste ett samarbete. Jag är van, just från EU-parlamentet, vid att man samarbetar och försöker hitta lösningar.

Jag pratar gärna med dig, dina moderata partikollegor och andra från Alliansen. Det skulle vara bra för djuren om vi kan komma överens om vissa villkor. Men vi har olika grundinställningar. Du tror att lönsamheten blir bäst om vi sänker kraven till EU-nivå. Då tror jag inte att det går att komma överens.

Anf. 24 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr talman! Jag har ganska nyligen hållit ett anförande här i kammaren. Jag talade om att vi ska ha samma djurskyddsnivåer inom Europeiska unionen och att vi ska arbeta mer för att den europeiska nivån ska nå upp till gällande svensk lag. Jag tycker inte att kraven i den svenska djurskyddslagstiftningen ska höjas så att de blir högre än våra europeiska grannars. Vi ska snarare hjälpa dem att höja kraven i sina lagstiftningar.

Det rimmar lite illa när Miljöpartiets representant i djurskyddsdebatten talar om att man ska hålla vad man lovar, till exempel när det gäller minkfrågan. Har Carl Schlyter tagit upp just den frågan med sitt samarbetsparti i regeringen?

Det är bra att Miljöpartiet vill samarbeta med Moderaterna. Det har vi gjort i en rad olika frågor. Men nu sitter Miljöpartiet i regeringen tillsammans med Socialdemokraterna. Då är det kanske i första hand dem man ska tala med om näringsfriheten.

Jag ser en risk med Miljöpartiets politik för djurskyddsfrågorna. Jag tror inte att vi kommer att kunna hålla det som utlovats i fråga om konkurrenskraft och tillväxt i landet. Jag ser problem med detta den i kommande livsmedelsstrategin, och jag ser ett stort problem med detta i den kommande djurskyddspropositionen. Det vore därför intressant att få höra vilka frågor Miljöpartiet tänker driva hårdast i kommande djurskyddsproposition.

Anf. 25 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Ursäkta att jag inte förhandlar med sossarna här i plenum. Det är mycket lättare att få bra gehör för bra politik om jag gör det med dem innan jag gör det med dig, Åsa Coenraads.

Jag sa vad jag tänker i mitt inlägg. Jag missförstod nog en sak. När du sa näringsfrihet, menade du då just minkfarmarna? Jag tycker att näringsfriheten ska följa lagen. Om lagen säger att djur ska ha rätt till naturligt beteende och om vi konstaterar att minkar, såsom de hålls på många ställen, inte har rimliga förutsättningar för naturligt beteende är det inte längre näringsfrihet. Om minkfarmarna ska få fortsätta agera på det sättet är det vilda västern. Där håller jag helt enkelt inte med dig.

Däremot är jag jätteglad över att vi kan samarbeta och kämpa för att EU ska höja sina miniminivåer, sina standarder. Det tror jag att alla partier i salen är överens om. Där ser vi inga nackdelar. Där kan vi alltså samarbeta. Men om du tycker att näringsfrihet betyder att minkar ska kunna bryta mot regler gällande naturligt beteende är vi inte alls överens.

Om sedan jag, regeringen och riksdagen fattar beslut om att vi ska tolka den här lagen på det här sättet blir ingen mer nöjd än jag. Om jag förlorar kanske du blir nöjd.

Anf. 26 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag ska fatta mig, för min del, extremt kort. Jag ska bara ta upp två saker. Det gör jag med anledning av att många av motionsyrkandena i betänkandet har debatterats och behandlats vid ett flertal tillfällen tidigare.

Det förväntas också en djurskyddsproposition från regeringen till kamraren. Det är den ena saken jag tänker säga några ord om.

Min önskan är att den propositionen ska vara målinriktad. Tekniker förändras över tiden. En lag ska och kan man inte ändra alltför ofta. Vetenskapen gör framsteg, vilket man inte alltid kan ta hänsyn till i en lag som ska verka under en längre tid. Forskningsrön kommer. Best practice utvecklas och förändras också över tiden. Därav kommer min önskan att kommande djurskyddsproposition ska innehålla målinriktade paragrafer.

Den andra sak jag vill säga något om är att god djurhållning de facto ger bättre produktion, bättre avkastning, för dem som håller djur. För dem som inte håller djur för ekonomisk förtjänst, till exempel sällskapsdjur, är det också väsentligt att djuren ger glädje och tillfredsställelse. Och det gör djur som hålls under goda förhållanden och som hålls friska.

Jag tror att alla i kammaren vill att användningen av exempelvis antibiotika och andra läkemedel ska minska. Det är väsentligt att det vävs in i den kommande djurskyddspropositionen. Det ligger i allas intresse att användningen av antibiotika och andra läkemedel minskas i vår djurhållning. Det gäller såväl så kallade lantbruksdjur som våra sällskapsdjur.

Vi kan göra mycket i vårt land. Men det räcker inte. Andra måste också göra mycket och kanske än mer. Det stora jobbet måste alltså fortsättas på den europeiska spelplanen, men också i andra internationella sammanhang. Vi i den här kammaren måste hjälpas åt att fortsätta påverka, till exempel genom att se till att veterinärer inte kan sälja läkemedel, till exempel antibiotika, och tjäna pengar på det i Europa. Det sker nämligen på många ställen.

Vi ska förhoppningsvis få ett handelsavtal med den amerikanska kontinenten. Då måste vi hjälpas åt att till exempel se till att de inte använder antibiotika i förebyggande syfte utan som vi, det vill säga i botande och läkande syften.

En sak som skulle underlätta för att minska användningen av antibiotika skulle kunna vara om vi påverkade på ett sådant sätt att vi får ett europeiskt register för antibiotikaanvändningen. Då kan alla se hur mycket antibiotika som används, vilket jag påstår är för mycket, i andra delar av Europa.

(Applåder)

Anf. 27 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag ser också fram emot en ny och modern djurskyddslagstiftning hösten 2016. Jag utgår från att det är den hösten vi talar om.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Liberalerna har inte heller några reservationer i betänkandet.

De två tillkännagivanden som nämndes i början av debatten är fortfarande aktuella. Det handlar om att intensifiera djurskyddsarbetet inom EU och om arbetet med att minska antibiotikaanvändningen. Men det var bara ett år sedan tillkännagivandena lämnades. Vi får utgå från att regeringen jobbar aktivt med frågorna. Det som nämndes om djurväl-färdssamarbete med ett antal länder får vi se som ett positivt drag.

Konsekvenserna av antibiotikaanvändningen och antibiotikaresistensen är överblickbara, och man inte vet inte vad det kan leda till. Ur folkhälsoperspektiv är detta en mycket central fråga. Enligt WHO är detta det största hotet mot folkhälsan. Redan i dag dör det ett antal tiotusen människor i Europa på grund av den ökade antibiotikaresistensen.

Det här med djurskydd, god djurhälsa och folkhälsa är starkt förknippade med varandra. Vi i Sverige har visat att vi kan kombinera låg antibiotikaanvändning och ett gott djurskydd med väldigt friska djur. Detta är ju ingen omöjlig ekvation.

Det finns ett ömsesidigt beroende mellan människor och djur, och det gör att man måste jobba inom både humanmedicin och veterinärmedicin för att komma till rätta med problematiken med antibiotikaanvändning och antibiotikaresistens. Eskil Erlandsson lyfte fram veterinärernas provisioner och sådant. Det är en viktig sak som man måste titta på.

Det jobbas på väldigt många nivåer kring detta. WHO har sin handlingsplan. Man har EU:s regler, och även en nationell strategi är på väg att tas fram.

Herr talman! I Sverige vilar djurskyddet på en väldigt stark bas, och det gör naturligtvis att vi är trovärdiga när vi driver frågan inom EU för att kunna påverka andra EU-länder att skärpa sitt djurskydd. Det handlar då främst om djurvälståndet, men det handlar också till viss del om det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Både djurskydd och låg antibiotikaanvändning skapar svenska mervärden som vi ska ta till vara.

Jag vänder mig lite emot Carl Schlyters resonemang. Han sa att vi inte bara ska lyssna på lantbrukarna, utan vi ska lyssna på andra. Jag har inte alls den erfarenheten att de svenska lantbrukarna har något intresse av att inte upprätthålla ett starkt djurskydd och en låg användning av antibiotika. Jag utgår ifrån att det var en liten lapsus att säga på det sättet. Men det är inte en riktigt verklighetsförankrad beskrivning. Det visar också brist på respekt för branschen som jobbar hårt med frågan.

Även om man inte alltid har kunnat omsätta de svenska mervärdena till rätt pris – det vill säga att man ska kunna ta betalt för dem – är inte lösningen att man ska göra avkall på det starka svenska djurskyddet, utan det handlar om att intensifiera arbetet på EU-nivå för att stärka djurskyddet även där. Som har nämnts här ett par gånger handlar det också om att man ska se till att de regler som trots allt finns inom EU efterlevs och att tillämpningen fungerar. Dessutom ska det finnas kännbara sanktioner. Det ska aldrig löna sig att fuska på det här området.

Som liberal tycker jag också att det är viktigt att lyfta fram konsumentperspektivet och de krav som enskilda människor ställer. Det är i dag en stor trend att se på djurskyddet som ett mervärde när man handlar. Alla gör det naturligtvis inte, det är sant. Men det är ändå tillräckligt många som bryr sig om djurskyddet för att detta ska ha en kraft.

Det ger då möjligheter att jobba vidare med de svenska mervärdena och jobba mot marknaden för att kunna ta betalt på rätt sätt genom att hänvisa till djurskyddet och den låga antibiotikaanvändningen. Här blir det något slags cirkelresonemang. Vi återkommer ofta till livsmedelsstrategin, och det lär vi göra också i eftermiddag när vi ska diskutera livsmedelspolitik. Mycket av detta måste finnas i den kommande livsmedelsstrategin. Vi från Liberalerna prioriterar konkurrenskraft och konsumentperspektivet för att man ska kunna lyfta fram de svenska mervärdena och skapa en marknad för dessa.

I betänkandet nämns ett krav på olika typer av hönor och värphöns. Det är intressant att läsa i betänkandet om konsumentmakten. Efterfrågan på ägg från icke frigående höns och burhöns minskar. Det visar att konsumenterna säger att varan inte längre är intressant, och det kan vara en nog så bra lösning på problematiken.

Herr talman! Som liberal kan jag inte låta bli att lyfta fram lite av Marit Paulsens arbete på EU-nivå. Det visar att det verkligen går att göra förändringar.

Marit Paulsen satt i EU-parlamentet under två perioder. Under den första perioden 1999–2004 var hon med och arbetade fram EU:s gemensamma livsmedelslag och var med och bildade EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet. Det viktigaste där var väl frågor om spårbarheten. När man har börjat fuska med livsmedel har det visat sig att spårbarheten är viktig. Vidare var Marit ansvarig för förordningen om offentliga matkontroller som sedan utvidgades på hennes initiativ så att den omfattar även djurskyddet.

Under senare år har arbetet för europeisk djurskyddslagstiftning varit centralt. Det har fattats några beslut om det i Europaparlamentet. Det är den första europeiska lag som slår fast sambandet mellan djurvälstånd och folkhälsa. Man ska tillämpa principer om god djurhållning och försiktig, ansvarsfull användning av antibiotika. Då kan man inte maskera dålig djurhållning med användning av läkemedel i framtiden.

Vi kan tycka att vi har ett starkt djurskydd i Sverige, och det ska vi vara stolta över, men förändringar ska genomföras på Europeanivå. Arbetet som görs på Europeanivå visar att det går att förändra.

När det gäller antibiotikaanvändningen vill jag citera Marit Paulsen. I februari 2015 sa hon: ”Experterna som jag träffade i veckan visar hur världen ser ut och hur oerhört hotad mänsklighetens överlevnad är om vi inte kommer till rätta med antibiotikaresistensen. Det var det här som var framtidsmardrömmen för 30 år sedan, och nu är vi där!”

(Applåder)

Anf. 28 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Jag kan lugna Lars Tysklind med att jag har träffat en hel rad av lantbrukare, och jag har sett hur många av dem som verkligen bryr sig om sina djur. Men ibland kan man bli pressad av lönsamhetsskäl, av banken, av omvärldskonkurrensen och av låga priser och tror att det kan vara en väg framåt att man, bara för att överleva, sparar på kostnader, vilket kan belasta djuren. Jag vill inte att folk ska hamna i den situationen.

Eftersom du tillhör Liberalerna, Lars Tysklind, och ni ofta har berömt er för ert starka europeiska engagemang, blir min fråga till dig: Om man nu ska göra mer på EU-nivå, vad säger du om förslagen om att driva på för minimiregler för mjölkkor och för att få kortare transporttider och bättre villkor för djuren under djurtransporter? Kan man kräva av kommissionen att den ska klämma åt länder som systematiskt bryter mot lagstiftningen? Har du någon idé om hur Liberalerna kommer att jobba med den frågan? Och vad anser du själv?

Anf. 29 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! När det gäller att klämma åt – för att använda Carl Schlyters ord – dem som inte följer reglerna är det nog inte bara Liberalerna som håller med, utan det håller nog hela den här kammaren med om. Har man regler kräver det att man har kontroll och tillsyn så att det får konsekvenser om reglerna inte följs. Liberalerna och jag själv är medvetna om att det finns brister i det här systemet. Vi måste se till att de nationella myndigheterna uppfyller de krav som ställs.

Detsamma gäller transporter. Vi från Liberalerna har jobbat hårt med djurtransporter. Det är klart att man ska ställa krav utifrån, om inte utifrån vetenskapen så åtminstone rimliga krav.

Det är bra att Carl Schlyter modifierade sitt uttalande om de svenska lantbrukarna. Vi tackar för det.

Anf. 30 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Herr talman! Lars Tysklind klarade av att svara på frågan utomordentligt, och jag avstår från vidare frågor.

Anf. 31 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Den svenska djurhållningen ska präglas av höga djurskyddsambitioner. Bra skötsel och god hygien i djurhållningen ger inte bara bättre djurskydd utan också hög livsmedelskvalitet.

Sverige har en stark djurskyddslag. Det medför att djuruppfödare i Sverige har högre kostnader än konkurrenterna i andra länder. Bönder i dessa länder kan sälja sina produkter till lägre pris till följd av lägre djurskyddskrav. För att svenska bönder inte ska missgynnas är det viktigt att djurskyddslagstiftningen harmoniseras inom EU genom att EU-kraven skärps. Strävan måste vara att svenska bestämmelser på djurskyddsområdet ska tjäna som vägledning för arbetet inom EU.

Inte minst är det viktigt att befintliga regler efterlevs. Redan 2001 blev rutinmässig kupering av grisarnas svansar förbjuden inom EU. Trots detta får enligt EU:s livsmedelsmyndighet Efsa den allra största delen av alla grisar inom EU sina svansar bortklippta. Även EU-kommissionen har framhållit att direktivet mot svanskupering inte efterlevs. Sverige är ett av de få länder där grisarna fortfarande kan slå knorr på svansen.

Herr talman! Sedan 2006 är det inom EU förbjudet att blanda antibiotika i djurfoder i tillväxtfrämjande syfte. Även denna regel kringgås tyvärr ofta i praktiken. Den omfattande användningen av antibiotika inom djuruppfödningen leder till ökning av antibiotikaresistenta bakterier. Två tredjedelar av all antibiotikaanvändning sker inom djurhållningen. Världshälsoorganisationen, WHO, varnar för att antibiotikaresistenta bakterier är det största globala hotet mot folkhälsan. Det är förfärligt att sjukdomar som vi vanligtvis kan bota med antibiotika inte kommer att kunna botas i framtiden.

Att bryta resistensutvecklingen bland bakteriestammarna är en ödesfråga för mänskligheten. Här är Sverige tack och lov i högsta världsklass, och det ska vi vara glada över. Men fler länder måste följa vårt exempel. I mars 2016 beslutade EU-parlamentet att införa förbud mot förebyggande gruppbehandling med antibiotika. Däremot ges fortfarande utrymme för att kunna strö medicin på fodergivor eller ge den via vatten. Det är viktigt att täppa igen dessa kryphål.

Herr talman! Ingen kan ha missat att den tuffaste mjölkkrisen i mannaninne pågår. Fem mjölkbönder slutar varje vecka. Priset på mjölk är nere på 2,50 per kilo. Det är minst en krona för lite för att en mjölkbonde ska gå plus minus noll.

Konkurrenskraftutredningen slog fast att våra svenska bönder får bära en mycket tyngre ryggsäck när de ska konkurrera med de europeiska bönderna, en ryggsäck som vi politiker här i kammaren har bestämt om. I ryggsäcken finns bland annat högre dieselpriiser och beteskrav.

Jordbruksverket har nyligen presenterat förslag om att se över reglerna för beteskrav för kor. Det ser vi som positivt. Det är en fråga som vi kristdemokrater tidigare har aktualiserat. Vi vill se över beteskraven för kor i lösdriftshallar. Inriktningen är att kor som har det bra också mjölkar bra. Därför har alla mjölkbönder incitament för att öka djurets välbefinnande. Det är värt att påpeka att det är en stor skillnad mellan hur korna har det i dag och hur de hade det när beteskravet infördes för 30 år sedan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 10.)

Anf. 32 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Vattenvårdsbetänkandet är ett återkommande motionsbetänkande. I år behandlas ett trettiotal motionsyrkanden och elva reservationer. Jag står såklart bakom alla de fem moderata reservationerna, men för att spara allas vår tid yrkar jag enbart bifall till reservation 1, som är Alliansens reservation, och reservation 7 från Moderaterna.

Herr talman! Sverige har med sina 2 400 kilometer kust en av Europas längsta kustlinjer, från Haparanda i norr till Strömstad i väst. Sverige omges av Östersjön i öst och syd och av Kattegatt och Skagerrak i väst. Räkna vi sjöar och älvar närmar vi oss 38 000 mil stränder. Längs med kusten och i haven lever som vi vet en stor del av vår biologiska mångfald.

Men haven utsätts också för stora påfrestningar. Tro mig – som gotlänning vet jag att omfattande algblomning är något som påverkar det dagliga livet. Det är mer än fina flygbilder från Nasa – det är en hämmande faktor för en ö som annars är ganska populär för badande svenskar och internationella turister. Vi är kort sagt beroende av att Östersjön är välmående och livskraftig.

Men så ser situationen kanske inte riktigt ut i dag. Östersjön är ett av världens mest förorenade innanhav. Ett begränsat vattenutbyte med Nordsjön i kombination med övergödning leder till syrefria bottenar. Fiskar, havskräftor och räkor dör eller flyr till friskare vatten. Lägg därtill problematiken med invasiva arter på västkusten och det marina skräpet, som bioackumuleras i näringskedjan och i vissa fall påverkar även våra större matfiskar.

Herr talman! Utmaningen att säkerställa rena hav är stor. Men havs- och vattenmiljön har under lång tid varit ett prioriterat politikområde för Moderaterna och alliansregeringen. Låt mig därför kort redogöra för vilka insatser som gjordes mellan 2006 och 2014.

Som ordförandeland i EU drev Sverige på för en gemensam strategi för Östersjön. Tidigt slog vi fast att samarbete med övriga åtta länder runt Östersjön är helt centralt.

Sveriges första marina nationalpark inrättades år 2009 i Kosterhavet. Det var en viktig milstolpe som åtföljdes av ett etappmål för skydd av marina områden.

Som första land i EU förbjöd Sverige år 2009 fosfater i tvätt- och rengöringsmedel. Detta förbud har nu även övriga EU-länder infört. Vi är ett grönt föregångsland.

Som ordförandeland för Helsingforskommissionen 2010–2012 drev Sverige på för genomförandet av Baltic Sea Action Plan. Tillsammans med Finland har vi dessutom inrättat Baltic Sea Action Plan-fonden, som finansierat över 30 projekt runt Östersjön med syftet att minska näringsläckaget och förbättra reningen.

År 2011 inrättades Havs- och vattenmyndigheten, som nu tar ett samlat grepp om havs-, vatten- och fiskefrågor. Det som tidigare var en otydlig post i budgeten blev en havsmiljömiljard.

År 2013 presenterades kemikaliepropositionen *På väg mot en giftfri vardag* med nya etappmål och insatser för att nå både generationsmålet och miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. En samlad strategi för arbetet för en giftfri miljö föddes här, och det finns fortfarande flera bra förslag för den nuvarande regeringen att plocka upp och göra till verklighet.

Kort sammanfattat: Alliansregeringen har enträget jobbat med frågor som rör havs- och vattenmiljön. Vissa resultat har visat sig, bland annat när det gäller minskat näringsläckage. Men många resultat kommer att dröja lång tid. Frukterna av det arbete som hittills har gjorts kommer inte att kunna skördas fullt ut än på många år. Det är tydligt för mig att arbetet för en förbättrad havsmiljö kräver långsiktighet i planeringen och insatserna, men framför allt tålamod. Oavsett dagens ambitionsnivå är vi nämligen decennier från ett helt rent hav.

Herr talman! Jag vill särskilt lyfta fram tre ämnen som berörs i detta motionsbetänkande.

För det första: Miljösituationen i våra hav är kritisk och kräver ganska långtgående insatser och stort engagemang för att minska utsläpp och miljöpåverkan. Sverige bör här fortsätta vara en pådrivande kraft i havsmiljöarbetet, mot övergödning, mot giftiga utsläpp och mot nedskräpning – både regionalt och internationellt.

Mätning och uppföljning av miljötillståndet i svenska hav och vatten är nödvändigt för att man ska få tillräcklig kunskap om halterna av skadliga ämnen i fisk och dricksvatten. En bra miljö i våra hav är också viktig för flera näringar, till exempel turism och fiske.

Därför vill jag passa på att yrka bifall till reservation 1, där allianspartier utvecklar detta resonemang ytterligare. Som en liten bisats kan jag också nämna att jag ser fram emot att Alliansens dricksvattenutredning snart lämnar sitt slutbetänkande. Enligt Livsmedelsverkets granskning får 3,4 miljoner svenskar sitt vatten från täkter som är påverkade av PFAS. Här behövs krafttag, och det är tydligt.

För det andra: Mellan 4 000 och 8 000 kubikmeter skräp flyter årligen i land på västkusten. Det orsakar stora kostnader för berörda kommuner och är ett stort problem för såväl boende som det lokala näringslivet. Att ta hand om det marina skräpet är i dag ett kommunalt ansvar. Vi anser att berörda kommuner bör stödjas bättre, liksom de många frivilliga initiativ som tas i arbetet mot det marina skräpet.

I augusti 2009 inrättade alliansregeringen det så kallade LOVA-stödet för att stödja just lokala åtgärder för bättre vattenmiljö. Över 700 projekt genomfördes inom ramen för LOVA de första fyra åren, och miljö- och jordbruksutskottets granskning år 2014 säger att LOVA är välfungerande.

Ett tillkortakommande i dag är däremot att LOVA inte täcker alla åtgärder som skulle behövas för en bättre vattenvård i alla avseenden. Moderaterna föreslår därför att LOVA-stödet breddas så att det även blir möjligt att få stöd för åtgärder som syftar till att minska problemen med just marint skräp och mikroplast. Därför vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation nr 7.

Havet är vår gemensamma angelägenhet. Det faller lite på sin egen orimlighet att några få västkustkommuner ensamma ska bära kostnaden för internationella skräpmassor. Här måste jag säga att jag är förvånsfull inför den kartläggning som Naturvårdsverket just nu gör av det marina skräpet och dess källor. Den ska vara klar den 15 juni 2017. Jag är glad att

regeringen lyssnat på Alliansens tillkännagivande om just marint skräp och tillsatt utredningen. Mina kollegor i utskottet fortsätter också enträget att interpellera berörda ministrar i ämnet.

Herr talman! För det tredje, och sista: Ska vi på allvar komma till rätta med Östersjöns hälsa krävs också internationella krafttag. Kemikaliepropositionen, LOVA-stödet och marina nationalparker är Sveriges bidrag. Men andra måste också dra sitt strå till stacken.

Titta till exempel åt öst. Där är det inte självklart att samma hänsyn tas som i Sverige. Utsläppen från ryska Kaliningrad, med bara 1 miljon invånare, står för ett fosforutsläpp på 300 ton årligen. Det är, för att sätta det i ett sammanhang, lika mycket som hela Sveriges fosforutsläpp med tio gånger fler invånare. Vattnet i Kaliningrad visar rester av oljeprodukter som ligger 1 000 gånger över det ryska gränsvärdet, enligt Transparency International. Fosforhalten ligger över 50 gånger den tillåtna.

Här behövs lösningar som främjar ny teknik, internationellt samarbete och ett gemensamt ansvar för Östersjön. I det specifika fallet kan vi också nämna uppföljning och ansvarsutkrävande. De pengar som avsätts ska användas på ett kostnadseffektivt sätt och kännetecknas av additionalitet. Man kan lätt undra var de 140 Sidamiljoner som har pumpats in i Kaliningrad har tagit vägen. Här är Romson och Lövin skyldiga svaret.

Herr talman! Om dessa tre frågor tror jag att vi kan träta, och vi kan få återkomma till dem även vid senare tillfällen. Något som jag däremot hoppas att vi kan fortsätta att vara eniga om som behandlas i betänkandet är vattendirektivet.

Jag menar att det är en styrka att utskottet visar på stor enighet här. Kostnadseffektivitet bör vara högt på dagordningen när åtgärderna ska implementeras. Åtgärderna bör förenas med en helhetssyn där man också tittar på arbetstillfällen i hela landet och det konkurrenskraftiga jordbruket. Det är en balanserad betänkandetext. Jag är glad att vi är eniga. Nu gäller det också att de på andra sidan vattnet från riksdagshuset är eniga.

Herr talman! Det finns mycket att säga om vattenvården. Det är kanske för att lösningarna på problematiken utgörs av en hel verktygslåda. Jag vill sammanfattningsvis säga: Mycket har gjorts, men vi är ännu inte i mål. För den regering som vill se levande hav och vattendrag finns fortfarande ett stort jobb att göra.

(Applåder)

Anf. 33 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! Jag vill först från Sverigedemokraternas sida yrka bifall till vår reservation nr 6, Syresättning av Östersjön. Vi står också bakom de övriga yrkanden vi har från Sverigedemokraterna.

Först vill jag framföra att det är mycket glädjande att vi i utskottet, förutom Vänsterpartiet, har enats om ett gemensamt ställningstagande om vattenvårdsdirektivet. Jag återkommer till den frågan lite senare i mitt anförande.

Herr talman! Övergödning, i synnerhet tillförsel av kväve och fosfor, orsakar syrebrist, bottendöd och algbloomning i en omfattning som frekvent kan beskrivas som alarmerande. Källorna till övergödningen kan vara olika. Det kan vara luftnedsläpp, orenade avlopp, näringsläckage eller den interna påverkan som kommer av de redan befintliga döda havsbottnar som finns i främst södra Östersjön.

Problemet är inte nytt. Sedan tidigare pågår regionala initiativ för att reducera näringsläckaget. I det här sammanhanget kan nämnas Helsingforskommittén, eller Helcom, som bildades 1974. Det är ett forum för samordning av miljöfrågor med anknytning till Östersjön som omfattar samtliga nio EU-länder med Östersjökust.

Vetenskapen tillhandahåller flera förklaringsmodeller till varför Östersjön är övergödd, vilket i nästa steg utmynnar i olika teorier om vilka åtgärder som är mest effektiva för att motverka övergödningen. Ur politisk synvinkel anser vi det diskutabelt att vi som politiker ska diktera vilka åtgärder som ska prioriteras framför andra.

Förvisso förordar vi en fortsatt restriktiv hållning när det gäller utsläpp av kväve och fosfor från källor till lands. Vi ställer oss till exempel positiva till fortsatta försök med strukturkalkning som kan minska näringsläckaget från vissa typer av jordar. Arbetet med att frivilligt minimera näringsutsläpp från jordbruk och andra källor anser vi är det bästa sättet att arbeta för det, och det bör i princip fortgå.

KTH, Kungliga Tekniska högskolan, har bedrivit och bedriver flera försök inom energiteknik och miljö. På flera håll i Östersjön, bland annat i Finska viken, har det gjorts flera försök med syresättningspumpar som drivs av en generator som tar sin energi från vågorna, alltså ett självgående system. Det är ett mycket intressant försök.

Som även nämns i miljö- och jordbruksutskottets betänkande finns det andra försök där man blandar in aluminium med botten sediment för att förhindra fosforutsläpp. Här kan man till exempel använda restprodukter från kalkbrott. Det är en intressant del. I vissa sjöar har man till exempel provat med lågflödesmuddring, och man testar att suga upp organiskt material från sjö- eller havsbotten. Även biomassa uttag genom att till exempel ta ut fisk, alger och tång är intressant.

Sverigedemokraterna tar alltså inte principiellt ställning i en vetenskaplig diskussion. Däremot vill vi avsätta medel, och gör det i vår budget, för fler större pilotprojekt i syfte att minska just övergödningen. Exakt hur dessa medel ska fördelas bör avgöras av ett råd med stark vetenskaplig förankring.

Herr talman! Den 20 februari 2015 hade jag en debatt i kammaren med Åsa Romson om vattendirektivet. Det var mig veterligen första gången det lyftes fram på detta sätt i kammaren. Efter det har det skett en omfattande opinionsbildning, och ett flertal kommuner, vattenmyndigheter och Jordbruksverket med flera har gjort gemensam sak och begärt att regeringen ska fatta ett beslut i frågan.

Om det föreslagna åtgärdsprogrammet för att uppfylla vattendirektivet skulle genomföras fullt ut skulle det få långtgående konsekvenser för svensk livsmedelsproduktion. Effekterna skulle bland annat bli att mer än 150 000 hektar produktiv åkermark skulle omvandlas till våtmark och ytterligare 50 000 hektar åker riskera omfattande och begränsande växtodlingsföreskrifter.

Därutöver fanns krav på omprövning av kanske 2 000 småskaliga vattenkraftverk – det är för övrigt någonting som drivs i dag – och även närmare 365 000 enskilda avlopp. I båda fallen handlar det om miljardbelopp i kostnader för landsbygdsbefolkningen och de verksamheter som är knutna till landsbygden.

Sverige valde år 2004, till skillnad från övriga EU-länder, att göra miljömålen juridiskt bindande genom att upphöja miljö kvalitetsnormerna till svensk lag. Regleringen är oklar, och risken är stor att dessa krav får långtgående rättsliga konsekvenser för enskilda fastighetsägare och leder till försämrade konkurrenskraft för svenska lantbrukare. Samtidigt får inte åtgärder enligt Miljöbalken orsaka icke-proportionella kostnader, vilket betyder att en kostnad inte får vara större än miljönyttan. Här finns en inbyggd konflikt.

Herr talman! Vi anser att det svenska regelverket bör ändras så att ramdirektivets mål för ekologisk status formuleras som ett miljömål medan miljö kvalitetsnormerna ska reserveras för gränsvärden för lägsta godtagbara miljö kvalitet. Det är så här man jobbar i resten av Norden, och vi måste nå en samstämmighet med de andra nordiska länderna.

Det finns fler frågor som är obesvarade, till exempel hur åtgärderna ska finansieras. I förslaget på förvaltningsplan för Västerhavets vattendistrikt för 2015–2021 anger man följande: ”Det måste poängteras att de åtgärder som kan finansieras via statliga anslag bara täcker en liten del av det totala åtgärdsbehovet. Huvudprincipen måste vara att när förorenaren/ användaren kan identifieras ska denna också stå för huvuddelen av kostnaderna för nödvändiga åtgärder. Detta kräver i sin tur kraftigt ökade resurser till tillsyn och prövning på myndigheter och kommuner.”

Här talar man alltså om ineffektiva åtgärder som ska genomföras med metoder som inte hör hemma i en rättsstat. Man lägger hela ansvaret för vattendirektivets genomförande i lantbrukets eller landsbygdens knä samt blundar för alla andra miljöproblem som vi har i våra vatten i dag. Svenskt lantbruk ligger långt framme när det gäller att skydda miljön. Det är inte ytterligare pålagor eller ytterligare snaror som ska till om det ska kunna produceras samhällsnytta, utan man måste jobba på frivillig basis.

Ett framgångsrikt miljöarbete och åtgärdsprogram måste bygga just på detta förtroende mellan aktörer, en lokal delaktighet och ersättningar från staten för de merkostnader som den enskilde näringsidkaren eller fastighetsägaren kan påföras. Vi måste också prioritera; vi måste prioritera miljönytta som är kopplat till kostnader. Här kan jag lyfta fram anpassade skydds zoner som ett kostnadseffektivt och bra exempel på hur man kan jobba.

Herr talman! Vattenmyndigheterna har nu tagit fram ett utkast till åtgärdsprogram och förvaltningsplan för 2016–2021. Åtgärdsprogrammen ska nu prövas av regeringen. Enligt en uppgift från Miljö- och energidepartementet är målsättningen att regeringen ska fatta sitt beslut före sommaren 2016. Personligen kan jag tvivla på huruvida den nu sittande regeringen klarar av detta, men större mirakel har väl skett förr.

Som jag har nämnt i mitt anförande anser vi i Sverigedemokraterna att vattendirektivet och dess förslag till åtgärder måste präglas av kostnadseffektiva åtgärder. Det bör finnas en balans mellan god vattenmiljö och ett hållbart och konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk.

Vidare anser vi att vattenmyndigheterna alltid ska göra konsekvensanalyser av påverkan på jordbruks- och vattenverksamheter. Den svenska implementeringen av vattendirektivet måste ses över så att viktiga samhällsintressen kan vägas politiskt mot varandra. Det måste gå att förena god vattenkvalitet med en svensk livsmedelsproduktion.

Herr talman! Ett livskraftigt jord- och skogsbruk är en förutsättning för en levande landsbygd. Landsbygdens villkor och de gröna näringarna utgör därför kärnan i vår Sverigevänliga politik.

(Applåder)
(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Statsministerns frågestund

Anf. 34 TREDJE VICE TALMANNEN:
Jag vill hälsa statsministern välkommen.

Regeringens inställning till demokratiska värderingar

Anf. 35 ANNA KINBERG BATRA (M):

Fru talman! ”I Sverige ska du ha rätt att vara precis den du är. Det ska vara tryggt för alla, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.”

Det är viktigt. Det är svenska värderingar, och så här står de uttryckta i den senaste regeringsförklaringen. Men under den senaste veckan har vi ju fått se först att statsministern vägrat ta avstånd från regeringens samröre med extremism och sedan, så sent som i dag, att regeringen inte förstått hur kvinnor kan känna sig kränkta av att inte bli tagna i hand av det enkla skälet att de är just kvinnor.

Min fråga är: Varför har statsministern inte tagit avstånd från regeringens samröre med extremism, varför tar han inte tydligare avstånd från kränkningar och varför försvarar han inte svenska värderingar bättre?

(Applåder)

Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Om vi hoppar över den moderata retoriken kan vi gå på det som är det viktiga: Regeringen har inget samröre med extremister.

Mehmet Kaplan har avgått som bostadsminister. Han bad att få bli entledigad. Jag delade hans bedömning att det var omdömeslöst att sitta på middag med extremister. Det gjorde han inte som representant för regeringen.

De kontakter som har varit med Milli Görüş är inte bra. Det är inte heller uttalandet om Nazityskland och judar. Men att dra det till att säga att regeringen har samröre med extremister är dålig moderat retorik.

Jag välkomnar däremot en diskussion som vi behöver föra väldigt brett i Sverige om vilka värden, vilka värderingar, som ska präglade Sverige.

Det jag har byggt upp under hela mitt politiska liv och inte minst det som jag som socialdemokrat står för är att vi ska forma ett samhälle som är grundat på demokrati och på människors lika värde och rätt. Jag vill se ett samhälle där fria och jämlika människor lever i solidaritet. Det är själva grunden. Där hämtar jag all min politiska näring, och det är min politiska styråra.

Det är också det som är grunden för regeringens arbete. Det råder inget som helst tvivel om vad regeringen står för eller vad vi vill att Sverige ska präglas av. Det som har skett har varit omdömeslöst. Jag har gett uttryck för det. Det var också därför jag beviljade entledigandet.

(Applåder)

Anf. 37 ANNA KINBERG BATRA (M):

Fru talman! Hur komplicerat kan det vara att svara rakt på en fråga? Hur svårt kan det vara för landets statsminister att ta tydligt avstånd från extremism och kränkningar mot kvinnor och att försvara svenska värderingar?

Jag tycker att den här kammaren förtjänar ett tydligt svar på den här frågan. Det är faktiskt statsministerns frågestund. Då är det vi som ställer frågorna, men det borde vara statsministern som svarar – rakt och tydligt.

Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag tror att den repliken var inövad. Jag gav väldigt tydligt uttryck för vad som gäller, vilka värderingar som gäller. Det gäller självfallet också att kvinnor och män har samma rättigheter i Sverige.

Jag har sagt att jag står för människors lika värde. För mig är det detsamma – för Anna Kinberg Batra är det möjligtvis inte det, men för mig är det detsamma – som att kvinnor och män ska ha samma möjligheter. Det innebär också att i Sverige hälsar man på varandra; man tar både kvinnor och män i hand.

Kvinnor ska ha samma rätt till arbete och samma rätt till utveckling på arbetsmarknaden. Det är därför som jag med stolthet leder Sveriges första feministiska regering – världens första feministiska regering. Den borde faktiskt också er allians kunna uttala sig om.

(Applåder)

Socialdemokraternas samröre med vänsterextrema organisationer

Anf. 39 MATTIAS KARLSSON (SD):

Fru talman! För en vecka sedan kommenterade statsministern den före detta bostadsministerns numera famösa middag med dessa ord: ”Som minister har man själv ett ansvar för att agera på ett sådant sätt att det aldrig råder några tvivel om vilka organisationer eller värderingar man företräder. Därför är det djupt beklagligt att Mehmet Kaplan hamnade i det sällskapet och han har förstått att han måste vara mycket noggrannare.”

Alldeles nyss sa statsministern i replikskiftet med Anna Kinberg Batra att regeringen inte har några kopplingar till eller något samröre med extremister. Jag önskar att det vore sant, men så är tyvärr inte fallet.

Under en lång rad av år har socialdemokratin haft intim samverkan med den militanta vänstern i Sverige. Så sent som den 6 mars 2016 kunde Expressen avslöja att Socialdemokraterna i Göteborg har format ett samarbete med Kommunistiska Partiet och Revolutionär Kommunistisk Ungdom.

Sedan lång tid tillbaka är Socialdemokraterna medlem i Socialistinternationalen tillsammans med flera av världens mest blodbesudlade diktaturer. Man är också medlem i organisationen Progressive Alliance. I bägge dessa organisationer ingår den palestinska Fatah-rörelsen och MPLA i Angola.

MPLA har under flera decennier gjort sig skyldigt till människorättsbrott i form av tortyr och avrättningar. Enligt Human Rights Watch utövar MPLA än i dag ett systematiskt förtryck med fängslande och övervakning av och våld mot oppositionella politiker och journalister.

Den palestinska Fatah-rörelsen, som statsministern själv bjöd in till S-kongressen 2013 och omfamnade i termer av "kära systerparti" har enligt den tyska tidningen Der Spiegel hållit sig med en partifinansierad tortyrkammare i Gaza. Man har förvägrat palestinierna demokratiska val. Man hyllar och avlönar terrorister. Organisationens väpnade gren har gjort sig skyldig till en rad blodiga terrorattentat mot civila, däribland barn.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsministern hur väl han tycker att han och hans parti lever upp till det egna rådet om att vara noga med vilket sällskap man befinner sig i och agera på ett sådant sätt att det inte råder något tvivel om vilka värderingar man företräder.

Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag utgår från att jag svarar som statsminister, men jag svarar gärna på frågor också om det socialdemokratiska partiet.

Vi har länge drivit en offensiv i Socialistinternationalen, exempelvis för att den ska präglas enbart av det som vi står för och ingenting annat. Fatah ingår där; det är helt rätt. Men Hamas ingår där inte. Hamas är där-
emot stämplad som en terroriströrelse, med rätta, och med den har vi inget samröre.

Vi står upp, som jag sa nyss, för det som ska gälla för Sverige. Det råder inget tvivel om detta. Jag tycker att det blir lite olyckligt när demagogi blir så viktig för oppositionen att man försöker svartmåla Sveriges regering. Det kommer inte att stärka Sverige.

Det är bra med en granskning av medierna, men att stå här och få nästan ett korsförhör av Sverigedemokraterna känns lite märkligt.

Här har vi ett parti vars företrädare har sprungit runt på Stockholms gator med järnrör och kallat unga kvinnor för horor. Här har vi ett parti vars företrädare ställer sig bredvid gamla Waffen-SS-officerare. Här har vi ett parti vars företrädare säger att medierna i Sverige är ett hot mot nationen. Den företrädaren står här och ska läxa upp mig om demokrati. Det är fullständigt oacceptabelt!

Ni har ett så dåligt record, en så dålig historia, att du, Mattias Karlsson, efter att den här duellen är över, borde sätta dig ned och fundera på hur ni ska ta er vidare.

(Applåder)

Prot. 2015/16:96

21 april

Statsministerns
frågestund

Anf. 41 MATTIAS KARLSSON (SD):

Fru talman! Jag är den förste att erkänna att vi sverigedemokrater har begått misstag i vår historia. Jag har också varit den förste att inom partiet plädera för att vi ska dra lärdom av dessa misstag.

Problemet med Socialdemokraterna, Stefan Löfven, är att man inte erkänner att man begår misstag – inte ens här, när du konfronteras med fakta om att ni samarbetar med terrorister och mördare. Ett parti som Stefan Löfven kallar för kära systerparti håller sig med egna tortyrkamrar och har en väpnad organisation, al-Aqsamartyrernas brigader, som går in och mejar ned barn och ungdomar på en bar mitzva-fest i Israel. Dem står du och omfamnar och kallar för kära systerparti!

Vi har gjort misstag, men vi har aldrig samarbetat med terrorister, mördare och torterare. Det gör ni fortfarande, än i dag. Ska man kunna lära sig av sina misstag måste man först erkänna dem.

Jag vill fråga statsministern: När du omfamnade Fatah och kallade dem för kära systerparti, visste du då att de ägnade sig åt våld och terrorism, eller tycker du bara att det inte är viktigt att undersöka om de partier som ni samarbetar med ägnar sig åt våld och mord?

Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag tar det en gång till. Vi står upp för demokratin. Vi tar avstånd från terrorism. Jag tar avstånd från terrorattacker – naturligtvis också de som sker i Israel. Det råder ingen som helst tvekan om detta.

Är det några som genom hela den moderna historien har stått upp för demokratin och människors lika värde är det arbetarrörelsen. Det går inte att förneka. Det är vi som står upp för detta. Att då anklaga oss för att ha samröre med terrorister och mördare är något som jag tror att Mattias Karlsson kommer att få äta upp lite senare.

Jag vill påminna om Sverigedemokraternas historia. Ni har aldrig lärt er. Händelse efter händelse tydliggör var ni har era rötter. Ni har era rötter i nazismen och fascismen. Det kommer ni inte ifrån, dessvärre.

(Applåder)

Vattenfalls innehav av tyskt brunkol

Anf. 43 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman och statsministern! Det har sagts många gånger, men det är sant att klimatfrågan är vår tids stora utmaning. Om vi inte ändrar vårt sätt att leva förstör vi betingelserna för liv på den här planeten. Väldigt mycket tyder på att vi har mindre tid än vi trodde. Det är bråttom att minska utsläppen.

På ett plan är klimatfrågan ohyggligt komplicerad och kräver omfattande åtgärder. På ett annat plan är det ganska enkelt. I grunden handlar det om att den olja och det kol som finns i marken inte kan tas upp och

förbrännas. Om vi tar upp de reserver vi känner till vet vi att vi förstör jordens klimat och att det inte kommer att hålla.

Just nu ligger ett sådant ärende på regeringens bord. Det handlar om kolfyndigheter motsvarande 24 år av svenska utsläpp av växthusgaser. Det är det i särklass största beslut i någon klimatfråga som den här regeringen kommer att ta. Det handlar om Vattenfalls innehav av tyskt brunkol och vad som ska ske med det. Vattenfall föreslår en försäljning till det tjeckiska företaget EPH. EPH har inget positivt miljörykte alls, tvärtom. Deras affärsidé är att gräva upp så mycket kol som möjligt, elda upp så mycket kol som möjligt och streta mot nedläggningen av kolgruvorna. De tror på en renässans för kolkraften. De spekulerar i att förstöra jordens klimat.

Detta vore ett förödande misstag. Det skulle också präglade hela bilden av regeringen Stefan Löfven i klimatfrågan. Du har sagt att Vattenfall inte skulle få öppna nya gruvor, vilket man har rätt att göra. Men EPH säger att man inte bara ska gräva ut de gruvor som finns utan också använda optionen att öppna nya gruvor, som Vattenfall har rätt till, med nya utsläpp i Tyskland. Stämmer verkligen detta, Stefan Löfven? Kan ni gå med på en sådan affär?

Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Ja, klimatfrågan är en helt grundläggande fråga för framtiden, inte minst för våra barn och barnbarn. Det är därför som vi tar tag i klimatarbetet. Det måste hanteras strukturerat, systemiserat och med målsättningar om vad vi ska nå.

Vi ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Det är en mycket tuff målsättning för den här regeringen, och jag tar mig an den uppgiften med stolthet och beslutsamhet.

Vad gäller Vattenfall vill jag framhålla att det företaget har ett uppdrag från den här kammaren. Det är att verka under marknadsmässiga villkor. Vattenfall har en styrelse och en ledning som har till uppgift att leda företaget. När regeringen tillträdde var vi tydliga gentemot Vattenfall: Vi vill höja klimatambitionen för Vattenfall för att öka andelen fossilfri energiproduktion. Men det är styrelsen och ledningen som måste ta sig an den uppgiften.

När vi tillträdde fick vi ett Vattenfall som ägde dessa brunkolsegendor. Nu har Vattenfalls styrelse och ledning fått ett bud från ett företag. Vi kommer att göra en mycket noggrann prövning av det budet. Vi tänker inte göra som den borgerliga regeringen och bara ringa några samtal och sedan är det klart – så gjorde man med Nuon, och så förlorade Sverige troligen 90 miljarder kronor. Vi tänker göra en mycket noggrann genomgång av budet, för det är vi skyldiga att göra enligt ägarsamordningen. Det är så vi hanterar det. När vi har gjort det kommer vi att återkomma med besked om hur regeringen ser på affären.

Anf. 45 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret! Det var ett svar, men ändå inte, för den stora frågan hänger i luften: Kommer ni över huvud taget att tänka på klimatet när ni går igenom budet, eller är det en kall kalkyl över hur många miljarder man skickar hit och dit? Det är en helt avgörande fråga.

Om man tänker på klimatet är det inte möjligt att sälja till ett företag som helt saknar miljöambitioner, har kopplingar till skatteparadis och fif-fel av olika slag och uttryckligen säger att man vill öppna nya gruvor.

Frågan kvarstår: Kan vi sälja till ett företag som använder optionen att öppna nya gruvor? Är inte det att med öppna ögon säga att vi bränner av flera år av Sveriges utsläpp? Man kan reparera hur många kylskåp eller cyklar man vill med olika subventioner – det väger ganska lätt i sammanhanget. Man gör fel i det stora men rätt i det lilla.

Min fråga kvarstår: Hur är det med möjligheten att öppna nya gruvor, och hur är det när ni granskar affären – kommer ni att låta klimatet spela en roll? Det är först när klimatet får vara viktigare än vinsten som vi verkligen har kommit någonstans.

Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Precis som jag säger går vi igenom budet nu. Det ska analyseras noga. Näringsministern har sagt att det kan komma att ta två månader, för vi tänker göra detta riktigt noggrant.

Inte ens Vänsterpartiet kommer ifrån att Vattenfall har fått ett uppdrag av kammaren. Det säger att Vattenfall ska agera på affärsmässiga villkor. Det innebär rimligen att styrelsen och ledningen har till uppgift att se till att göra också det bästa ekonomiskt möjliga för Vattenfall. Det ingår i uppgiften. Det ska vara bästa möjliga ur såväl ekonomisk synpunkt som klimatsynpunkt.

Västerpartiet kan heller inte komma ifrån att brunkolsfyndigheterna ligger i Tyskland. Det har sina speciella förutsättningar. Det tror jag att också Jonas Sjöstedt förstår. Nu gör vi bedömningen och genomlysningen. Sedan ska vi återkomma med besked.

Regeringens arbetsmarknadspolitik

Anf. 47 ERIK ULLENHAG (L):

Fru talman! Vi är nog några som har noterat att såväl statsministern som finansministern och övriga regeringen under den senaste tiden har varit jätteglada och sagt att jobben kommer och att det går jättebra för Sverige. Egentligen borde statsministern skicka tackbrev till Alliansen, för det beror på nio år av allianspolitik att jobben kommer. Nu ler statsministern.

Man kan titta framåt och se vad Ekonomistyrningsverket säger. Vad händer nu när Socialdemokraternas och Miljöpartiets politik blir verklighet? Prognoserna säger att arbetskraftsutbudet kommer att minska, det vill säga att färre kommer att söka jobb de närmaste åren. Sysselsättningsgraden kommer att minska, det vill säga att färre kommer att jobba de närmaste åren. Och arbetslösheten kommer att öka, det vill säga att färre kommer att ha ett jobb att gå till.

I valrörelsen och ganska länge talade statsministern noggrant om sitt arbetslöshetsmål: Sverige skulle ha den lägsta arbetslösheten i Europa. Jag noterar: Det är ingen från regeringen som talar om det längre. Jag förstår det när jag ser prognoserna framåt.

Den riktigt stora utmaningen handlar om alla dem som har sökt sig till Sverige just nu, som har en lägre utbildning och som vill få det första jobbet och bidra till det svenska samhället. Här har regeringen väldigt lite att komma med.

Från Liberalernas sida har vi lyft fram frågan om startjobb. Det handlar om att se till att unga och de som kommer hit kan få börja med en något lägre lön för att få det första jobbet och slippa hamna i ett bidragsberoende. Svaret på det från statsministern när det debatterades i kammaren var inte egna förslag, utan det var att skälla på våra förslag.

Då förklarade statsministern följande för kammaren: Det finns mycket tydlig forskning på att lägre ingångslöner leder till lägre löner för den sista fjärdedelen på arbetsmarknaden.

Stämmer det? Ordföranden i Finanspolitiska rådet, John Hassler, kommenterade det påståendet. Han har en rätt bra syn på forskning. Han sa att den som påstår det pratar strunt.

Min konkreta fråga till statsministern är: På vilket sätt har John Hassler fel?

Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det finns amerikansk forskning som är väldigt tydlig på den punkten. Det är den jag lutar mig mot.

Nu säger Erik Ullenhag att regeringen är så glad för att arbetslösheten går ned och sysselsättningen går upp. Är inte Erik Ullenhag också det? Är inte Liberalerna glada när det går bra för Sverige? Det borde man faktiskt vara.

Sedan säger man: Det är ingen i regeringen som pratar om EU:s lägsta arbetslöshet. Men den ekonomisk-politiska talespersonen för Liberalerna måste rimligen ha läst igenom budgetmotionen och vårandringsbudgeten. Där står det mycket tydligt att vi står fast vid precis det målet, för vi har gett oss sjutton på att vi ska knäcka arbetslösheten.

Det enda jag hör i kammaren från oppositionens sida är att det är så problematiskt att ha ett mål. Man måste ha ett mål. Man måste vara fokuserad.

Då sägs det att prognoserna visar att det här inte går. Då förstår jag varför det gick så dåligt för den borgerliga regeringen. Kan Erik Ullenhag åtminstone erkänna att vi, när ni frånträdde regeringsmakten hösten 2014, hade en högre arbetslöshet än när ni tillträdde? Det var ert stora misslyckande vid sidan av skolresultaten och det andra som ni misslyckades med.

Nu sjunker arbetslösheten. Nu ökar sysselsättningen. Och, ja, vi ser vad prognoserna säger. Men en socialdemokratisk regering nöjer sig inte med att väcka *en* motion, en budgetmotion, och tro att det har löst sig för hela mandatperioden.

Var det så ni agerade under regeringsperioden förstår jag varför ni misslyckades. Vi skriver väldigt tydligt i budgetmotionen att vi kommer att fortsätta att lägga fram förslag, för vi ska knäcka arbetslösheten. Det finns ingen naturlag som säger att det är Tyskland som ska ha EU:s lägsta arbetslöshet. Vi ska se till att Sverige har det.

Jag hoppas att ni tycker att det är bra att vi har höga ambitioner.
(Applåder)

Anf. 49 ERIK ULLENHAG (L):

Fru talman! Vad intressant att statsministern nämnde Tyskland! I dag skriver ett antal ledande arbetsmarknadsforskare på Dagens Nyheters debattsida. Lär av Tyskland, och se till att vi får ned arbetslösheten och får in dem som flyr till vårt land i jobb! Vad är rubriken? Den är: Ökad lönespridning sänkte den tyska arbetslösheten. Sedan är det en lång drapa som handlar om att det är rätt med den typ av startjobb som Liberalerna föreslår.

Lär nu av Tyskland, Stefan Löfven! Har de fel här? Alldeles nyss sa du att du skulle titta på Tyskland. Ja, Stefan Löfven, jag är glad. Jag är glad när det går bra för Sverige. Men det vore väl klädsamt ifall statsministern någon gång kunde peka på att det var nio år av alliansbudgetar. Sedan var det ett par veckor med socialdemokratisk politik. Och sedan dess har statsministern och andra försökt förklara för svenska folket att allt nu går åt rätt håll tack vare ett par veckor av socialdemokratisk politik.

Jag upprepar min fråga, Stefan Löfven: På vilka punkter har John Hassler fel?

Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag upprepar mitt föregående svar. Det finns amerikansk forskning som är tydlig på den här punkten. Och det är inte så svårt att förstå, för det går inte att isolera en del av arbetsmarknaden och säga: Precis här och nu ska vi sänka lönerna, och det kommer inte att påverka någon annan.

Är det någon som tror det? Tror Erik Ullenhag på marknadsekonomi? Du borde göra det som liberal. Då förstår man att om ett företag ser att andra kan anställa till betydligt lägre löner vill det företaget också göra det. För då minskar man kostnaderna.

Nu har Liberalerna bestämt sig för att de ska gå in och sänka lönerna. Jag säger bara: Bevara Sverige från detta! När det gäller att vi ska gå in från politiskt håll och sänka lönerna, som Liberalerna vill, säger jag: Erik Ullenhag! Avstå från det! Utsätt inte Sverige för det!

Avslutningsvis: När det gäller det tyskarna har gjort är det också visat att de har färre arbetade timmar i landet. Det är ingen bra utveckling om man vill se till att säkra välfärden.

(Applåder)

Utökat uppdrag för Forum för levande historia

Anf. 51 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Värderingar har varit uppe i den här debatten i tidigare inlägg. Radikalisering och rekrytering till våldsbejakande extremism och islamism är i dag en stor utmaning, en utmaning där våra värderingar sätts på prov.

Det finns skolor och bostadsområden i Sverige där IS-propaganda får spridas fritt och skolgårdar där en 14-åring kan bli ställd mot väggen med frågan: Är det sant att du inte stöder IS?

Det talas om begreppet jihadi cool. Det är stöd till IS. Man snackar om det i kompiskretsen. Det är det coola. Det är inne. Det är också en del av en väldigt väl genomförd, för att använda det ordet, propaganda från IS. Den är väl genomtänkt och riktad mot unga.

I de här miljöerna kan terrorister rekrytera unga killar och tjejer, vilket är oerhört allvarligt. Den svenska skolan kan inte vara tyst. Vi kan inte vara tysta när vi ser hur IS-propaganda sprids. Vi måste se till att ge kunskap som blir till motargument som tränger tillbaka extremismen.

Jag tror, fru talman, att det finns många som kan ha svårt att relatera till begrepp som salafism, kalifat, islamism, sharia och jihadism. Vi måste öka kunskapen om den här totalitära ideologin om vi ska lyckas bekämpa den. Därför föreslår Kristdemokraterna att man ska ge Forum för levande historia ett utökat uppdrag att vid sidan av att informera om nazismens, Förintelsens och kommunismens brott mot mänskligheten också informera om den våldsbejakande islamismen.

Hur ser statsministern på det förslaget? Det handlar om att informera om islamismen och att ge Forum för levande historia det här uppdraget för att kunna öka kunskapen och tränga tillbaka den våldsbejakande islamismen.

Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag uppskattar verkligen att den fråga som Andreas Carlson tar upp kommer upp. Jag uppskattar att den förra regeringen tillsatte den nationella samordnaren Mona Sahlin, att vi har fortsatt det arbetet och att vi är överens om det. För det handlar om ett grundläggande renhållningsarbete i vårt svenska samhälle. Jag välkomnar verkligen den diskussionen.

Mona Sahlin har nu jobbat strukturerat ett tag med exempelvis att alla kommuner ska ha planer, förbereda sig och förebygga så långt det någonsin är möjligt, så att vi höjer kunskapen i skolor men också i socialtjänst och bland polisen. Det handlar om att vi ser varningstecknen och om att det finns hjälp och stöd för de föräldrar, eller någon bekant, som ser: Här kanske det håller på att gå i fel riktning.

Det arbetet ska fortsätta så att vi har ett koordinerat arbete på nationell nivå, och vi ska ha det på lokal nivå ute i kommunerna.

Jag ska erkänna att jag är lite osäker på huruvida vi har lagt fram ett förslag i den riktning som Andreas Carlson tar upp. Jag kan inte ta ställning till det detaljerade förslaget här – det tror jag att Andreas Carlson förstår. Men det är ingen tvekan om att vi måste öka våra ansträngningar också på nationell nivå för att se till att öka kunskapen om extremism och terrorism och förebygga det så gott vi någonsin kan och helst utrota det, för det är ingenting som vi vill se i det svenska samhället.

Jag får nog återkomma i fråga om det detaljerade förslaget. Men ambitionen, inriktningen, tycker jag är helt riktig.

(Applåder)

Anf. 53 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag välkomnar statsministerns svar. Vi ser också det arbete som den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har gjort och gör. Men vi tror att vi behöver lägga in fler växlar i det arbetet för att tränga tillbaka den våldsbejakande extremismen och den våldsbejakande islamismen.

Det behövs avhoppbarverksamhet, anhängstöd och samarbete med muslimska församlingar. Det arbete som de kan bidra med är givetvis oer-

hört viktigt. Vi ska undvika en situation där troende muslimer misstänkliggörs och där vi får en alltmer polariserad och politiserad debatt. Men det krävs också konkreta handlingsplaner för att motverka radikaliserings i varje kommun.

Mona Sahlin presenterade i veckan uppgifter om att det här finns på plats i enbart 7 procent av kommunerna. Arbetet går för långsamt. Det måste bli ett större krav på att kommunerna tar sitt ansvar, och jag undrar hur statsministern vill tillse att det arbetet fortsätter.

Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi behöver lägga in fler växlar. Vi är helt överens om det.

Det finns en nationell strategi mot terrorism. Där innefattas också det förebyggande arbetet. Som jag sa delar jag Andreas Carlsons uppfattning: Det handlar om kunskap. Det handlar om stöd, kontakter och inte minst handlingsplaner.

Det är helt uppenbart av det som Mona Sahlin redovisar att vi inte har kommit tillräckligt långt. Mona Sahlins tvååriga förordnande som nationell samordnare avslutas snart, och diskussionen om hur det arbetet ska tas vidare är i full gång.

Det ena är det nationella och inte minst det lokala, det vill säga att se till att alla kommuner har planer för detta. Men det finns ett annat perspektiv på det också, och det är det internationella. Vad kan vi göra mer, exempelvis inom ramen för EU, för att hjälpas åt att se till att verkligen strypa alla former av extremism och terrorism?

Reformer för att öka den digitala kompetensen i skolan

Anf. 55 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Entreprenörskap och företagande bygger Sverige starkt, och fler och fler företag agerar globalt från den sekund som de föds. Ledord är företag med skalbarhet som är kunskapsintensiva och med innovationskraft, och det finns företag på dessa områden som i dag är flaggskepp i Sverige.

Spotify är ett exempel. Detta innovativa tillväxtföretag säger att politiska reformer behövs, att de behövs nu och att de annars kommer att tvingas lämna Sverige, vilket är alarmerande.

En viktig pusselbit, förutom kraftfulla reformer för fler bostäder och att åstadkomma en bättre beskattning av personaloptioner, handlar om digital kompetens i skolan. Skolan ska rusta eleverna för framtidens arbetsmarknad. Den digitala kompetensen blir allt viktigare. Eleverna måste få med sig programmering, entreprenörskap och innovation.

Lägger vi inte fokus där kommer morgondagens unga inte att kunna jobba i de företag som hör framtiden till, och jag vill därför fråga statsministern: Vilka konkreta reformer vill regeringen genomföra för att öka den digitala kompetensen i skolan?

Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Entreprenörskapet är helt avgörande, och programmering kommer att vara helt avgörande. Här har vi en stor uppgift framför oss för

att se till att programmering finns i skolan och kommer alla till del, för det här kommer att vara en oerhört viktig framtida kompetens.

Skolverket håller i sin nationella it-strategi för skolan på att utveckla just hur programmering ska komma in i utbildningen på bästa möjliga sätt. Jag ser fram emot den utvecklingen; den kommer att vara helt avgörande.

Det som dock var lite sorgligt var den förra regeringens period när dåvarande utbildningsministern Jan Björklund motsatte sig den här typen av utveckling i skolan. Vi blev stillastående ett antal år. Det är synd. Men nu ska vi ta oss an det här, och jag gör det gärna tillsammans med Centerpartiet.

Detta är det som Spotify pekar på som ett av problemen. Det andra de pekar på är bostäder. Spotify säger att vi måste ha fler bostäder, och det är därför det är så viktigt att vi klarar även detta åtagande.

Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret! Regeringen har ju som mål att Sverige ska ha Europas lägsta arbetslöshet 2020. Det är många som tror att detta kommer att bli svårt att nå, och då kan man konstatera att regeringen måste vässa sin politik på ett antal olika områden, inte minst när det gäller utbildningspolitiken.

Det duger inte att företag som skapar jobb i Sverige tvingas lämna landet för att politiken inte mäktar med de förändringar som behövs. Jag vill därför fråga statsministern om han är beredd att öka tiden för it i skolan, när man, som jag förstår att statsministern också säger, ska införa programmering som ett kreativt ämne i den svenska skolan.

Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag kan inte stå här och säga hur många timmar it eller programmering man ska ha i skolan. Det sköts av ansvarigt statsråd. Vad jag säger är att vi ska ha in programmering på ett naturligt sätt i skolan, för det kommer att vara en viktig framtida kompetens.

Att utbildningspolitiken skulle ha blivit sämre stämmer inte. Det var under er regeringsperiod som skolresultaten sjönk så dramatiskt. Vi håller på att arbeta bort det nu. Vi måste vända det. Sverige ska höja sin kunskapsnivå, inte sänka den.

(Applåder)

Regeringens åtgärder mot skatteundandragande

Anf. 59 LEIF JAKOBSSON (S):

Fru talman! Att alla betalar sina skatter är en viktig del av den svenska modellen. Det globala skattefusk som har avslöjats i Panamadokumentet och andra offentliggöranden har upprört väldigt många människor, inte bara i vårt land utan runt om i världen.

Det faktum att de som har högst inkomster och förmögenheter så ofta och uppenbart går runt lagar och moral för sin egen vinnings skull är ett hot mot samhällssolidariteten.

I den senaste ordentliga uppskattningen av skattefelet i Sverige uppskattades det till 133 miljarder. På europeisk nivå pratar man om 1 000 miljarder.

Min fråga till statsministern är naturligtvis: Vad gör regeringen mot skattefusk och skatteundandragande? Vad planerar regeringen för ytterligare åtgärder?

Prot. 2015/16:96
21 april

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är korrekt att den svenska modellen bygger på att om man har en inkomst så betalar man skatt, lite olika beroende på vad man tjänar. Man ska göra rätt för sig.

Det finns få saker som urholkar skattemoralen så kraftigt som att några inte gör sin del, och det är därför som jag förvånas över att Moderaterna visar en sådan fullständig nonchalans över att högt uppsatta moderater de senaste veckorna har varit indragna i historier om skatteplanering och skattefusk. Det vore rimligt att från den sidan få höra en väldigt tydlig markering.

Från regeringens sida gör vi mycket konkreta insatser. Vi har gett oss på transportbranschen för att den ska fungera bättre, och det gäller även byggbranschen. Vad vi gör nu är att införa personalliggare också på bilverkstäder, partihandel med livsmedel och inom skönhetsvård, allt naturligtvis för att stävja svartjobb.

Vi bedriver också ett mycket aktivt internationellt arbete för att få till fler avtal för informationsutbyte.

Transportsektorns klimatpåverkan

Anf. 61 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Regeringen har satt upp ambitionen att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. En omställning av transportsektorn för att bryta fossilberoendet och minska utsläppen är såväl nödvändig som möjlig.

I takt med att utsläppen av klimatgaser minskar i andra sektorer blir utvecklingen inom transportsektorn alltmer avgörande för våra möjligheter att hantera klimatutmaningen. En tredjedel av de nationella utsläppen av växthusgaser kommer i dag från transporter. 80 procent av bränslet är fortfarande fossilt.

Det sker nu en snabb teknikutveckling, och marknaden för fossilfria alternativ växer. Här har Sverige både miljömässiga och ekonomiska fördelar av att ligga i framkant.

Därför vill jag fråga statsministern hur vägen till en fossilfri transportsektor i Sverige ser ut.

Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att detta är en mycket viktig fråga för regeringen. Vi har sagt att vi ska bli ett av världens absolut första fossilfria välfärdsländer. Vi vet då att det är oerhört betydelsefullt att vi lyckas just inom transportsektorn, eftersom det visar sig att ungefär en tredjedel av klimatutsläppen kommer därifrån. Vi vet att ungefär 80 procent av fordonbränslena är fossila, så där har vi ett väldigt tydligt ackord.

Det är därför vi vill åstadkomma den här förändringen genom några strategiska inriktningar. Det ena är att ha mycket energieffektivare resor

och transporter. Det andra är att jobba med förnybara energislag. Det tredje är att gå direkt på elektrifiering, som är det absolut renaste.

Några insatser som vi har gjort är att öka anslaget till järnvägsunderhållet för att se till att vi får fler transporter på järnväg i stället för på väg. Vi har nya medel till fordonspremien. Vi inför i år en elbusspremie som är ytterligare ett steg på väg.

Det är några konkreta reformer för att uppnå detta.

Halvautomatiska hagelvapen för jaktändamål

Anf. 63 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! På läktaren i dag sitter Paula, 14 år, från Västerås. I november när hon fyller 15 har hon för avsikt att ta jägarexamen och tillsammans med sin far och kanske också sin storebror, om han har tur, åka ut och jaga.

Hon får inte köpa egna vapen för jakt förrän hon är 18 år, och det är nog i alla delar rätt och riktigt. Men hon har uppmärksammat den debatt som nu pågår framför allt inom Europeiska unionen om förändrade vapenlagar. Hon undrar om statsministern kommer att verka för och tror att det är möjligt att det kommer att gå att köpa halvautomatiska hagelvapen för jaktändamål även i Sverige när hon fyller 18 år.

Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Arbetet pågår med att se hur det direktivet ska implementeras i vår egen vapenlagstiftning.

Att det blir rätt bestämmelser i EU är grundläggande. Det lät ett tag som om halvautomatiska vapen skulle förbjudas. Men med den svenska regeringens arbete och andras arbete bedömer jag att så inte är fallet utan att det är fråga om de helautomatiska vapnen. Sedan kan det finnas andra vapen som möjligtvis är i gråzonen eller vapen som går att göra om som vi måste se upp med.

Det finns vapen som vi absolut inte vill ha. De har också använts vid mycket grova terrorbrott. Men det råder inget tvivel om att svenska jägare ska kunna fortsätta sin verksamhet. Jag ser goda förutsättningar för att vi ska komma fram till ett resultat också på EU-nivå som gör att jägarna kan fortsätta att jaga. Jag tycker att Paula ska se framtiden an med tillförsikt.

Granskning inför tillsättning av statsråd

Anf. 65 PAULA BIELER (SD):

Fru talman! Det har varit en händelserik vecka, och min fråga tar avstamp i den presskonferens som avhölls med anledning av den tidigare bostadsministerns avgång.

I samband med denna presskonferens ställdes ett antal frågor rörande den granskning som föregick statsråds tillsättande. Statsministern svarade att man har gjort en grundlig granskning i form av ett batteri av frågor som de tilltänkta statsråden själva har fått svara på. Statsministern tillstår också att det kanske inte alltid är så att allt kommer fram.

Anser statsministern att det fortfarande är ett lämpligt uttryck att kalla något för en grundlig granskning när fakta som enkelt kan hittas med en

googling inte framkommer? Eller erkänner han sin tidigare inkompetens? Vad avser man i så fall att ändra i framtida granskningsprocesser inför tillsättandet av nya statsråd?

Prot. 2015/16:96
21 april

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 66 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vid bildande av en regering måste man noggrant gå igenom förutsättningarna för dem som kan vara påtänkta som statsråd. Den granskningen bygger på två saker. Den ena är frågor om fakta som måste ställas, men den andra bygger också på att den person som svarar på frågorna ger uttryck för allt som det möjligtvis finns att ge uttryck för.

Vi har gjort en noggrann granskning. Jag står för det. Det tog sin tid, och det var väl använd tid. Jag tror dessvärre inte att någon kommer att komma i ett läge där precis alla situationer och alla eventualiteter har täckts. Dessvärre tror jag att det kommer att vara så.

Icke desto mindre måste man vara så noggrann som man kan vara för att detta inte ska uppstå. Vi har gjort det jobbet. Nu har vi en situation där ett statsråd har entledigats.

Personaloptioner

Anf. 67 MATHIAS SUNDIN (L):

Fru talman! Spotify skrev nyligen ett öppet brev där man pekade på att det är mycket svårt att bygga ett riktigt stort bolag från Sverige. Man överväger därmed att flytta och expandera i andra länder i stället.

En sak som Spotify pekar på är personaloptioner, det vill säga möjligheten att göra medarbetarna till delägare. Det förslag som har kommit i en utredning begränsar antalet branscher och även storleken på bolaget.

Jag tror att det är ett feltänk. Digitaliseringen skapar startups i alla branscher, och den behövs i alla bolag oavsett storlek.

Jag tror att det finns en chans att bygga vår tids Ericsson och Volvo, men de kanske kommer att heta Spotify, Izettle eller Klarna. Vi har bara den chansen om vi lyssnar på varningssignalerna. Är statsministern beredd att göra det? Tänker statsministern backa Spotify?

Anf. 68 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Spotify tog upp ett antal frågor, förutom den som redan har diskuterats om it-strategi och programmering, och tog bland annat upp den viktiga frågan om bostäder.

Det är därför vi svarar mot den efterfrågan. Vi ökar bostadsbyggandet rejält. Vi måste öka det ännu mer. Här har vi ett stort åtagande, för folk måste kunna flytta dit jobben finns.

Därför är det tragiskt att under den förra mandatperioden minskades exempelvis byggandet av hyresrätter i den här staden där Spotify verkar. Minskningen var 20 000. Tack och lov har den nya ledningen i staden bestämt sig för att låta bygga ytterligare 20 000 hyresrätter. Då blir det lättare för Spotify.

Utredningen om personaloptioner tillsattes av den förra regeringen med direktiv av den förra regeringen. Nu har utredningen levererat förslag enligt de direktiven. Nu har vi att välja på att endera leverera de förslagen,

ta dem vidare och påbörja jobbet, eller att börja om helt på nytt med en helt ny utredning.

Vi håller på att bereda frågan nu, men man måste vara medveten om vilka alternativen är.

Försäljningen av Vattenfalls brunkolsverksamhet

Anf. 69 JENS HOLM (V):

Fru talman! Försäljningen av Vattenfalls brunkol är den största klimatfrågan som regeringen har att hantera. I det tidigare svaret till Jonas Sjöstedt sa statsministern att det ska bli en bra affär rent ekonomiskt, men det ska också bli den bästa affären ur klimatsynpunkt.

Är de två dimensionerna som ligger till grund för regeringens beslut om eventuell försäljning ekonomi och klimatansvar?

Om det skulle visa sig, Stefan Löfven, att dessa tjeckiska miljardärer som vill köpa Vattenfalls tillgångar är helt hänsynslösa skatteffflare, baserade i skatteparadis, figurerar i Panamapapperen och har noll miljöansvar, skulle det påverka regeringens bedömning i affären?

Anf. 70 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag tror att jag sa att Vattenfall styrs av dels kammarens tydliga uppdrag om att agera affärsmässigt, dels att som företag agera så miljövänligt som möjligt. Det redovisar man nu att man ska gå vidare med.

Om affären ska bli av håller på att utvärderas. Det finns ett prospekt för detta, och det måste utvärderas. Då ska inte jag stå här i talarstolen och säga det ena eller det andra innan den utvärderingen har gjorts.

Vi kommer att ta god tid på oss. Vi tänker inte göra om den förra regeringens misstag en gång till och slarva oss igenom en affär och sedan stå där med en dyr nota, utan vi tänker göra detta så noggrant som det någonsin går. Därför kommer det att ta ett par månader. Det får bli mitt svar.

Bredbandsutbyggnad på landsbygden

Anf. 71 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Regeringen har uttalat att man vill förbättra möjligheterna för människor att bo och verka på landsbygden. Vi vet att en väl utbyggd bredbandsinfrastruktur är viktig för att göra det möjligt att driva företag och därmed göra det möjligt för människor att bo och verka på landsbygden.

I landsbygdsprogrammet satsar regeringen 3,25 miljarder på bredband fram till 2020 och dessutom 1,4 miljarder i de regionala fonderna. Det vi nu ser är att de ansökningar som har kommit in vida överstiger de totalt lite över 4 miljarderna kronor. Likadant är det i Kronobergs län som i resten av landet.

Hur ser statsministern på detta långsiktigt, och vad kan göras?

Anf. 72 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är riktigt som Monica Haider säger att regeringen har avsatt 3,25 miljarder. Det är en fördubbling sedan tidigare. Det är en rejäl ökning, och det är oerhört viktigt.

Precis som Monica Haider påpekar har det kommit in många ansökningar, vilket är roligt. Det är positivt.

Vi får nu se till att Jordbruksverket får behandla klart de ansökningarna. Sedan får vi se om det behöver göras mer. Jag kan inte utlova det här, men vi ska naturligtvis följa detta så noggrant som vi ska göra för att se om allt går åt. Efter det får vi ta ställning till vad som behöver göras.

Bredband är oerhört viktigt. Vi har också gjort andra saker för att underlätta bredbandsutbyggnad, bland annat det som är ortssammanbindande. Det handlar om ett antal stora investeringar, inte minst uppe i norr. Vi har också lagt fram en proposition om billigare och effektivare byggande och grävande.

Regeringens syn på jämställdhet

Anf. 73 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Den här regeringen kallar sig feministisk. Orden är många och vackra. Man använder begrepp som jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering.

Men det är en sak att påstå att man har vissa värderingar och en helt annan att leva upp till dem. I realiteten finns svenska myndigheter som har lagt sig platt för beteenden som ligger mycket långt från principen om alla människors lika värde.

Vi har en regering som tror att börsbolagens styrelser är vårt största jämställdhetsproblem, samtidigt som det finns statsråd som inte ens ser problemet med att människor vägrar att ta kvinnor i hand.

Vågar statsministern ta itu med de verkliga jämställdhetsproblemen? Vågar regeringen agera mot myndigheter som accepterar värderingar som utgår från att alla människor faktiskt inte är lika värda bara för att dessa värderingar är kulturellt eller religiöst motiverade?
(Applåder)

Anf. 74 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag leder världens första feministiska regering, och jag är jättestolt över det. Det innebär bland annat att vi inte lägger fram någon budget förrän vi faktiskt har gått igenom den från jämställdhetssynpunkt. Vi anger för myndigheterna att de också måste leva upp till jämställdhetskrav och visa hur de gör. Detta har vi breddat. Jag tror att det är 40–50 myndigheter som nu omfattas av detta krav. Vi tar detta vidare.

Jag tycker att det är viktigt att börsbolagen också skärper sig på denna punkt, därför att börsbolagen är en del av vårt samhälle.

Sedan kan man fråga varför Moderaterna var så pigga på att behålla ett vårdnadsbidrag som alla visste var till för att kvinnor skulle vara hemma och borta från arbetsmarknaden, varför Moderaterna inte tycker att lönekartläggning på fler företag är viktigt och varför Moderaterna vill skära i välfärden som är så otroligt viktig ur jämställdhetssynpunkt.

Anf. 75 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Angående det som statsministern tidigare sa till Mattias Karlsson vill jag påminna om att den enda högt uppsatta politiker som mig veterligen har dömts för att i berusat tillstånd ha misshandlat invandrare och skrikit rasistiska glåpor är den före detta SSU-ordföranden Anna Sjödin.

Jag kan efter Paula Bielers fråga till statsministern konstatera att regeringen inte ens googlar tilltänkta statsråd och inte ens funderar på att göra det i framtiden, vilket för mig är skrämmande. Men det var inte detta som min fråga gällde.

Fru talman! Med tanke på cirkus Miljöpartiet och det uppenbart bristande omdömet hos Miljöpartiets ledning är min fråga: Har statsministern fullt förtroende för samtliga statsråd, inklusive de miljöpartistiska statsråden Gustav Fridolin och Åsa Romson? Det är en mycket enkel fråga, och den måste en statsminister kunna svara på.

Anf. 76 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Svaret är ja.
(Applåder)

Regeringens erkännande av folkmordet seyfo

Anf. 77 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Död åt de armeniska hundarna, och låt blodet forsa! Det var de ord som uttalades på Sergels torg för några veckor sedan av Turkiska riksförbundets företrädare. Det är ett förbund som Mehmet Kaplan, som också vägrar erkänna det armeniska folkmordet, har haft väldigt mycket umgänge med.

Fru talman! För två år sedan stod jag och Stefan Löfven på Assyriska riksförbundets nyårsfirande och talade. Då sa Stefan Löfven: Om ni svensk-assyrier röstar på mig och jag blir statsminister lovar jag er att jag kommer att erkänna det armeniska folkmordet, även kallat seyfo.

Nu när ni har kommit till makten har ni grävt ned frågan i rapporter. Ni väljer i stället att vara den turkiska statens knähund. Ni vill hellre komma in i säkerhetsrådet än att stå upp för mänskligheten.

Min fråga är: Kommer ni att erkänna detta och ta beslut i frågan innan valet till säkerhetsrådet kommer att ske?

Anf. 78 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller den sista frågan kan jag inte här berätta när olika beslut ska tas. Alla beslut ska beredas, och alla beslut bereds i den ordning som de ska beredas.

Vi vill in i säkerhetsrådet för att stå upp för de mänskliga rättigheterna. Säkerhetsrådet är ett mycket viktigt organ i FN-arbetet, och det är det enda organ där det fattas bindande beslut. Då är det rimligt att Sverige är med där, tycker vi. Sverige är nämligen den sjätte eller sjunde största bidragsgivaren i FN-systemet. Därför är denna kampanj oerhört viktig.

Det är inte på något sätt så att Sveriges regering tummar på sin utrikespolitik för att komma in i säkerhetsrådet. Vi förstärker utrikespolitiken därför att vi vill in i säkerhetsrådet. Sverige har en position där ute i världen som vi ska vara mycket stolta över och ta vidare.

Ungdomar som varken arbetar eller studerar

Anf. 79 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Ungdomsarbetslösheten har glädjande nog minskat, men det finns fortfarande alldeles för många ungdomar som är sysslolösa. Ett intressant begrepp är NEET. Det handlar om ungdomar som varken arbetar eller studerar. Jag tror att det allra viktigaste är att se till att dessa ungdomar kommer i aktivitet. I många fall är det positivt att ungdomar studerar, även om de inte arbetar, eftersom det ökar deras chans att få jobb senare.

Framför allt är det mycket viktigt att få ut den yngsta gruppen, de som är 16–18 år och som ska gå i gymnasiet. Men även i fråga om de som är upp till 25 år och som innefattas av begreppet NEET gäller det att se till att så många som möjligt kommer i utbildning eller arbete.

Min fråga är: Hur bedriver regeringen arbetet för att nå detta mål?

Anf. 80 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi har satt ett mycket tufft mål för att knäcka arbetslösheten. Vi ska ha EU:s lägsta arbetslöshet. Vi har försvårat det, eftersom vi även har gjort det som den förra regeringen inte gjorde. Vi bryr oss om de ungdomar som varken arbetar eller studerar.

Nu har vi påbörjat ett arbete som Ylva Johansson leder. Det är ett samarbete där Arbetsförmedlingen och kommunerna ingår. Nu görs en kartläggning runt om i Sverige i alla kommuner. Jag har tittat på ett antal av dessa kartläggningar. Vi gör dessa kartläggningar för att få fram vilka dessa ungdomar är och hur många de är, så att vi får en ögonblicksbild och en bild av hur stort åtagandet är.

Dessutom går vi vidare med handlingsplaner. Vad behöver dessa ungdomar? En del är kanske redo att sätta sig på skolbänken igen för att få en gymnasieutbildning. En del måste kanske få en gymnasieutbildning kombinerad med praktik. Och en del kanske behöver en tredje resa. Alla ska ha möjligheter. Det är det som är den stora fördelen när en socialdemokratiskt ledd regering leder arbetet.

Socialsekreterares arbetssituation

Anf. 81 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Fru talman! Vid den förra frågestunden med statsministern var Liberalernas gruppleddare Erik Ullenhag orolig för de barn som är på flykt och det faktum att regeringen vill splittra barnfamiljer.

Statsministerns svar var att socialtjänsten är under så hårt tryck på grund av alla ensamkommande att det inte längre går och exemplifierade med att hela socialtjänsten, alla socialsekreterare, säger upp sig.

Den kommun som då var på tapeten är en i mitt eget hemlän Örebro län, Ljusnarsbergs kommun. Jag vet att anledningen till uppsägningarna inte var flyktingkrisen utan en arbetsgivare som under lång tid inte gett rätt

förutsättningar vare sig när det gäller lön eller vidareutbildningar. De som jobbar med ensamkommande barn är de facto de enda som är kvar.

Min fråga är om statsministerns samlade bedömning är att det är okej att använda socialsekreterare som ett vapen i flyktingdebatten på ett sätt som inte överensstämmer med verkligheten.

Anf. 82 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Exakt hur det var i Ljusnarsberg har jag aldrig uttalat mig om. Däremot har vi fått vittnesmål om att socialtjänsten är mycket ansträngd. Jag har själv suttit och talat med en del företrädare för socialtjänsten, och de beskriver just detta. Och det är inte så konstigt. Det är ett jättestort åtagande när det kommer barn till vårt land som vi ska ta om hand. Det kom 30 000–35 000 barn förra året. Det är klart att det är ett jättestort åtagande. Det är alltså utifrån en verklighet som jag beskriver detta.

Vad vi gör, till skillnad från den förra regeringen, är att vi ger välfärdsarbetarna möjligheter. Det handlar om 10 miljarder kronor till kommuner och landsting i år. Nu har vi sagt att vi kommer att se till att de får det också framgent. Då har de långsiktiga förutsättningar att vara bra arbetsgivare. Då duger inte skattesänkningar. Nu är det mer resurser till välfärden som gäller. Då har vi bättre möjligheter att ge också socialtjänstens arbetare, löntagare, bättre villkor.

EU:s gemensamma flyktingpolitik

Anf. 83 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Sverige har i den svåraste flyktingsituationen sedan andra världskriget tagit ett större ansvar än något annat land i västvärlden. Vi har tagit ett stort ansvar, och det är jag som socialdemokrat väldigt stolt över. Men inget land klarar ensam den utmaningen. Därför har regeringen, och inte minst statsministern personligen, varit engagerad för att driva på och förändra den gemensamma flyktingpolitiken i EU och jobba för att alla EU-länder ska ta ett delat ansvar för att ta emot asylsökande.

Statsministern har bidragit med viktiga framsteg när det handlar om omfördelning och prioritering för att rädda liv och bekämpa människosmuggling. Men min fråga till statsministern är vad Sverige kan göra framöver för att säkerställa att vi får ett större gemensamt ansvarstagande i EU, så att fler länder tar sin del av ansvaret.

Anf. 84 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är nu viktigt att detta arbete inte bara fortsätter utan slutförs. Jag är orolig – det ska jag vara ärlig och säga – för EU och EU:s framtid. Om vi inte klarar av den här uppgiften kommer EU att kraftigt försvagas. Det är därför vi har drivit den här politiken där alla 28 måste ta sitt ansvar.

Nu har ju EU-kommissionen lagt fram två förslag – två spår, så att säga. Det ena skulle vara en mer permanent lösning, ett permanent omfördelningssystem, och det andra skulle mer hantera en kris vid en allvarlig situation eller allvarlig uppgång i flyktingströmmarna. Vi föredrar ju det första spåret. Sedan får man se hur långt det går att nå, för det är som be-

kant några som är väldigt motsträviga. Vad vi i regeringen gör nu är naturligtvis att bilda allianser med så många like-minded vi kan – det är med tyskarna, fransmännen och andra – och få fler och fler att säga att vi måste få en lösning till stånd. Vi arbetar *mycket* aktivt för detta.

Prot. 2015/16:96

21 april

Statsministerns
frågestund

Lagföringen av återvändande terrorister

Anf. 85 ROGER HADDAD (L):

Fru talman och statsministern! Vi har varit inne på frågan om extremism och våldsbejakande miljöer. Det är inte Sveriges enda problem, utan vi har ett stort bekymmer med återvändande terrorister som har samarbetat med Islamiska staten.

Liberalerna tog upp frågan i maj förra året, och nu senast i oktober. Vi ställde krav på beredskap för hur vi ska hantera dem som återvänder till Sverige. Inrikesminister Anders Ygeman meddelade då i en interpellationsdebatt att vi inte behöver vidta några nya åtgärder. Man accepterade inte heller Liberalernas yrkande om fördubblade åklagarresurser så att vi kan utreda och lagföra fler terrorister som kommer tillbaka. Men för en vecka sedan beslutade Sveriges regering att uppdra till Säkerhetspolisen att intensifiera arbetet kring just återvändare.

Varför sa regeringen nej till vårt förslag i oktober, och hur ska vi kunna lagföra dem utan åklagarkapacitet?

Anf. 86 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Regeringen för ju hela tiden en diskussion med myndigheterna, bland annat Säpo, om hur arbetet ska genomföras, om resurserna för arbetet och om hur regeringen kan ge i det här fallet Säpo bästa möjliga förutsättningar. Det är naturligtvis utifrån det som detta sker.

Vi skjuter alltså till resurser till Säpo. Sedan har vi, som bekant, lagstiftning för kriminalisering av resorna samt av finansiering av och förberedelse för resor. Vi skärper passlagen och ger större möjligheter för myndigheter att utbyta elektronisk information. Vi kommer också att titta över större möjligheter för dataavläsningsmöjligheter. Det är alltså ett brett grepp. Det måste vara seriöst och strukturerat. Vi kommer icke att ge oss i kampen mot terrorismen – aldrig.

Anf. 87 TREDJE VICE TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad. Jag vill tacka statsministern och deltagande ledamöter.

§ 8 (forts. från § 6) **Vattenvård** (forts. MJU14)

Vattenvård

Anf. 88 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! I och med detta betänkande tänkte jag ta upp två saker jag tycker är väsentliga.

Det första att konstatera är att en god vattenkvalitet och vattenmiljö är en absolut livsnödvändighet. Därför är det viktigt att alla aktörer arbetar för att påverkan på vatten ska bli så liten som möjligt. En del i detta arbete är implementeringen av EU:s vattendirektiv. Medlemsstaterna har enligt

detta att fastställa både vad en god status är och mål- och miljö kvalitetsnormer. Därtill ska de upprätta förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för att nå en god vattenstatus.

Vattenmyndigheten har i vårt land tagit fram förslag till åtgärdsprogram för hur vi ska nå målen med de vattendirektiv vi lever under. Det är bara att konstatera att de föreslagna åtgärdsprogrammen för vattendirektivet är ambitiösa, och de måste så vara för att vi ska nå de uppsatta målen. *Men*, herr talman, åtgärdsprogrammen kräver politiska avvägningar, och frågan om avvägningarna ligger just nu hos vår regering.

Därför tycker jag att det är mycket glädjande att sju av åtta riksdagspartier nu har ställt sig bakom bland annat en centerpartimotion om att regeringen bör analysera hur de samhällsekonomiska kostnaderna är förknippade med åtgärdsprogrammet för vattendirektivet. Man ska också prioritera de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att uppnå vattendirektivets mål och säkerställa att åtgärderna förenas med jobb i hela landet samt ett konkurrenskraftigt jordbruk och andra miljömål vi har satt upp. Här förutsätter jag att regeringen, som har avgörandet i sin hand, verkligen hör samman vad riksdagen nu i nästan total enighet begär av den.

Det andra jag tänkte ta upp i den här debatten, herr talman, är skyddet av våra vattentäkter. Alliansregeringen tillsatte en utredning kring denna fråga, för vi vill ju alla ha en trygg och säker dricksvattenförsörjning. Ibland förutsätter det skapandet av så kallade vattenskyddsområden. När områden blir skyddade på olika sätt påverkar det andra verksamheter och framför allt markägaren – fastighetsägaren – i väldigt stor utsträckning. Detta är i sin tur en påverkan på och ett inskränkande av den äganderätt som numera är grundlagsfäst i vårt land.

Därför tycker jag att det är viktigt att det när det är nödvändigt att inrätta denna typ av skydd – för det är det ibland – av i det här fallet vatten finns fungerande dialogmodeller som inkluderar också fastighetsägaren och markägaren, som alltså har ett grundlagsskyddat ägande av sin fastighet. Här tycker jag att regeringen måste ta på sitt ansvar att se till att det i det fortsatta arbetet blir en förbättrad dialog i det arbete som ibland måste till.

Det är också viktigt, tycker jag, att de ekonomiska kostnader som kan uppstå i samband med att denna typ av skydd kommer till fördelas på ett rimligt och rättvist sätt så att fastighetsägaren också inkluderas i dem som kan få ersättning för en förlorad brukningsmöjlighet av till exempel sin fastighet.

Detta har vi uttryckt i en reservation, och jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation nr 11, herr talman.

Anf. 89 JENS HOLM (V):

Herr talman! Detta betänkande handlar om hur vi kan rädda våra sjöar, älvar och hav – hur vi kan rädda dessa vattendrag från övergödning, utfiskning, stora utsläpp av kemikalier och annat.

Situationen är akut. Vi vet sedan tidigare att Östersjön är ett av världens absolut mest förorenade hav. Ungefär en tredjedel av bottnarna är akut drabbade av syrebrist och ungefär en femtedel är döda redan nu. Vi vet att många fiskarter är mer eller mindre utfiskade. Och vi vet att orsakerna är det storskaliga industriella fisket, utsläpp från transporter och industrier,

utsläpp från andra länder som självklart migrerar vidare hit och inte minst vårt eget jordbruk.

En annan stor utmaning vi har framför oss, och som tas upp i betänkandet, är våra älvar som till största delen är uppdämda med ungefär 2 000 vattenkraftverk och dammar. Det innebär väldigt stora ingrepp i den biologiska mångfalden och försvårar eller omöjliggör för fisken att vandra och att fortplanta sig.

Man ska komma ihåg att av de ungefär 2 000 dammar som finns har nästan alla gamla tillstånd, och den största delen av de ungefär 2 000 dammarna och vattenkraftverken är småskaliga och producerar en inte särskilt betydande mängd energi.

Nu är det dags för politisk handling. En del har redan gjorts, men mer måste förstås göras. Jag välkomnar att vi i Vänsterpartiet har kunnat vara med och backa upp rätt kraftigt höjda anslag, både till havsmiljön och till biologisk mångfald i vid bemärkelse. Men vi måste fortsätta arbetet, och det handlar inte minst om att minska utsläppen från jordbruket. Här finns det väldigt mycket att göra. Vi i Vänsterpartiet tycker till exempel att det behövs en skatt på konstgödsel. Vi måste också se till att utsläppen från transporterna minskar och intensifiera det internationella samarbetet.

Det kommer också att bli allt viktigare hur vi planerar i framtiden, särskilt i närheten av vattendrag. I ljuset av detta vill jag dra uppmärksamheten till en dom från EU-domstolen i fjol som brukar kallas för Weserdomen eller Bremendomen. Weser kommer från floden Weser, som rinner i Tyskland nära staden Bremen. I det här fallet ville man muddra och fördjupa rännan i floden. Domen vägde de intressena mot EU:s vattendirektiv och konstaterade att man inte får göra saker som leder till försämringar i vattenkvaliteten. Domen gäller nu i hela EU och kommer att bli vägledande för framtida planering och en del rättsfall även i Sverige.

I det här ärendet behandlas EU:s ramdirektiv för vatten – det som brukar kallas för EU:s vattendirektiv och som är från år 2000. Det handlar inte minst om vilka krav vi ska ställa på vattenkraften. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är en bra idé att de dammar och vattenkraftverk som finns måste ha riktiga tillstånd och att de måste vara helt i linje med god vattenkvalitet och våra miljömål.

Det här ärendet handlar också om implementeringen av EU:s vattendirektiv i vidare bemärkelse. Vi vet ju att vi inte har nått målsättningarna till 2015 om en god vattenkvalitet. När man läser olika utvärderingar, till exempel vattenmyndigheternas bedömningar, blir man ganska förskräckt då man ser att vi är väldigt långt ifrån att uppnå till exempel god ekologisk status i våra vattendrag.

Då måste jag ställa en fråga till de andra partierna, eftersom det bara är Vänsterpartiet som inte ställer upp på den formulering som finns i det här betänkandet. I betänkandet säger de borgerliga partierna, Sverigedemokraterna, Socialdemokraterna och även Miljöpartiet att vid implementeringen av EU:s vattendirektiv ska man se till att det är de mest kostnadseffektiva åtgärderna som ska gälla. De säger att man ska ta hänsyn till att det ska skapas jobb i hela landet. Man ska också ta hänsyn till att vi ska ha ett konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk.

Nu är det kanske inte någon som är motståndare till kostnadseffektivitet, jobb, jord- och skogsbruk – allt det där är ju viktigt. Men jag måste

ändå fråga er partier: Varför ska vi ställa dessa specifika krav på implementeringen av vattendirektivet? Vattendirektivet handlar ju kort och gott om att vi ska ha rent vatten. Det är ett miljödirektiv.

Nu vill ni lägga till olika förbehåll och säger att vi inte kan implementera direktivet rakt av, utan först måste vi balansera det och se om det verkligen är kostnadseffektivt och om det verkligen skapar jobb i hela landet. Hur tusan ska implementeringen av någonting i södra Sverige kunna skapa jobb i norra Sverige? Jag har inte en aning, men ni får gärna svara på det. Och på exakt vilket sätt ska man då ta hänsyn till jord- och skogsbruk?

Jag måste säga att de formuleringar som ni har kommit överens om är en blandning av självklarheter och att slå in öppna dörrar, men det är också rena stolligheter och helt kontraproduktivt utifrån ett miljöperspektiv.

Därför skulle jag vilja ställa en fråga till de borgerliga partierna, Sverigedemokraterna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Ni som redan har talat kan gärna begära replik på mig så att vi kan diskutera det här mer. Vid implementeringen av vattendirektivet – jag vill understryka att det är ett arbete som pågår i regeringen och att regeringen avser att komma med ett konkret förslag – upprättas det miljö kvalitetsnormer för att ha indikatorer och kunna göra konkreta bedömningar av hur arbetet går. Är det bra eller dåligt med miljö kvalitetsnormer? Att förorenaren betalar är en vägledande princip i allt miljöarbete i Sverige. Ska inte den gälla i vattendirektivet? Ska vi hitta på något nytt? Jag hoppas att god ekologisk status i alla vattendrag gäller, men jag blir faktiskt ganska osäker. Jag vill också fråga er: Vilken annan miljölagstiftning ska förses med de här förbehållen?

De borgerliga partierna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Socialdemokraterna är svaret skyldiga, och jag hoppas att jag får det.

Anf. 90 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Det är svårt att hålla sig när Jens Holm så tydligt vill ha en replik om det här ämnet, och det är klart att om han söker det ska han också få det.

Jag vill uppehålla mig vid just det som Jens Holm talar om, nämligen vattendirektivet och att man vid implementeringen av EU-lagstiftningen behöver göra vissa avvägningar. När en sådan här ändå ganska genomgripande åtgärd vidtas kan jag tycka att det är rimligt att också titta på andra faktorer. Det är till exempel väl känt att när man bygger ett hus tar man en del mark i anspråk, och då kanske den biologiska mångfalden minskar. Men det finns ju olika mål som samhället strävar mot.

Vi kan ta ett annat ämne som Jens Holm ofta och gärna pratar om, och som jag är ganska engagerad i, nämligen kalkbrytningen på Gotland. Om man enbart går på vetenskapliga mätningar och tittar på att det försvinner en del träd så att det blir ett hål är det klart att man inte ska kunna bryta kalk. Men sedan inser man att kalkindustrin och cementindustrin är viktiga för att vi ska kunna bygga hus i Sverige och ha en levande industri. Det tror jag blir problematiskt om miljöansvaret ska vara överordnat i allt. Om man inte ska titta på några andra faktorer måste Jens Holm svara på frågan: Hur ska vi göra med vattenkraften om också den storskaliga vattenkraften påverkas, och hur vi ska göra med cementindustrin, om den ska flytta utomlands?

Är det inte rimligt att man när man gör genomgripande förändringar också tittar på andra faktorer? Eller är miljön det enda vi ska titta på i allt?

Anf. 91 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag lyssnade noga på ditt inlägg tidigare, Jesper Skalberg Karlsson. Du gjorde stundtals en vacker beskrivning av vatten- och havsmiljöarbetet i Sverige.

Men det fanns några brister när du kom till att detta arbete måste fortsätta. Då var det inte lika konkret längre. Jag hörde inga konkreta förslag, till exempel att Moderaterna backar upp regeringens och Vänsterpartiets kraftiga höjningar av anslagen till havsmiljöarbetet och till biologisk mångfald överlag. Och när du talade om LOVA-bidraget hörde jag inget om att det under ett år inte fanns några pengar till detta från den borgerliga regeringen.

Men låt oss lämna det därhän.

Jag tycker att det är en självklarhet att man gör en rimlighetsbedömning. Det står inskrivet i miljöbalken, och det är vägledande vid alla implementeringar av lagar. Jag tycker inte att det är några konstigheter, och det var därför jag sa att ert tillkännagivande är en blandning av självklarheter, att slå in öppna dörrar och sådant som är rent kontraproduktivt för miljön.

Jag skulle vilja höra från Moderaterna: Vill ni att man ska fortsätta att arbeta med till exempel miljö kvalitetsnormer i vattendirektivsarbetet? Är det ”förorenaren betalar” som ska gälla? Ska god ekologisk status för alla vattendrag gälla? Vilken annan miljölagstiftning är ni beredda att ge de förbehåll som ni har skrivit in här?

Anf. 92 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! När jag läste regeringens ekonomiska vårproposition konstaterade jag att många av de satsningar som tidigare utlovats nu skjuts på framtiden. Det har varit stora löften, men nu inser man att det inte kommer att gå i den takt som regeringen har utlovat.

När det gäller stora utgifter tror jag att man ska akta sig för att slå sig för bröstet över hur mycket pengar man gör av med. Vi konstaterar nu att med den rödgröna budgeten minskar underskotten under de kommande åren, i ett läge då vi egentligen borde spara. Överskottsålet är långt borta. Ekonomistyrningsverket säger dessutom att vi inte kommer att vara i närheten av det balansmål som finansministern har talat så varmt om. Vi har underskott under hela konjunkturcykeln, vilket såklart är allvarligt.

Låt mig återgå till min ursprungliga fråga om vad man ska prioritera. Jens Holm säger att det är självklara skrivningar. Vad är det då i den vänsterpartistiska reservationen som är så väsensskilt från den regering man faktiskt stöder och från den centermotion som ligger till grund för formuleringen som partierna i utskottet har ställt sig bakom?

Anf. 93 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att jag inte fick svar på mina frågor om miljö kvalitetsnormer, förorenaren betalar, god ekologisk status i alla vattendrag och i vilken annan miljölagstiftning man ska lägga in sådana här förbehåll. Men det finns kanske andra borgerliga politiker som vill svara på det längre fram i debatten.

Om vi stiftar en lag om klimatanpassning kräver vi inte att den lagen måste skapa jobb i hela Sverige. Det vore orimligt att ställa sådana krav. När vi implementerar Reachförordningen, som handlar om kemikalier, säger vi inte att Reachförordningen måste leda till ökad livsmedelsproduktion och ökad produktivitet i skogsbruket. Det är ju en kemikalielag. Det andra handlar om klimatet, och då gör vi på det sättet.

Vid tillämpning av lagar gör man alltid en rimlighetsbedömning, och det kommer man att fortsätta att göra.

Jag konstaterar att tillkännagivandet fortsätter att skapa fler frågetecken än det rästar ut. Ytterst är jag rädd för att havsmiljöarbetet kommer att förlora på det.

Anf. 94 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Nu debatterar vi vattenvård. Man kan säga att det handlar om en långsiktigt hållbar förvaltning av hav, sjöar och vattendrag.

Jag yrkar bifall till reservation nr 2 där Liberalerna lyfter fram vikten av havsplanering, men jag står givetvis även bakom de två andra reservationerna där Liberalerna är med.

I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och speciellt till det tillkännagivande till regeringen om vattendirektivet som finns under punkt 9. Det är ett tydligt och brett tillkännagivande. Utgångspunkten är givetvis att Sverige behöver ett ambitiöst åtgärdsprogram för att nå målen i vattendirektivet. Vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram ska nu prövas av regeringen, och detta åtgärdsprogram sträcker sig från 2016 till 2021.

Liberalernas utgångspunkt är att det i grunden inte behöver vara något motsatsförhållande mellan god vattenmiljö och konkurrenskraftigt, hållbart jordbruk och skogsbruk. Det vill vi till att börja med slå fast.

Tillkännagivandet innebär att man ska lyfta in begreppet ”samhällsekonomiska kostnader” och att man ska ta hänsyn till dessa vid genomförandet av specifika åtgärder. Som Jens Holm säger är det kanske inte så märkligt att man ska prioritera de mest kostnadseffektiva åtgärderna där man får mest miljönytta för pengarna. I grunden handlar det om att prioritera rätt åtgärder i rätt ordning. Då behöver vi inte använda ordet ”stolligheter”, utan vi kan nog vara överens om det, Jens Holm.

Tillkännagivandet lyfter också upp behovet av konsekvensanalyser av påverkan på jordbruk och vattenverksamhet. Det är viktigt att vi är tydliga på den punkten. Vi måste veta vad det innebär.

När åtgärdsprogrammen läggs fram handlar det om grundteser som att förorenaren betalar och att man ska rätta till det. Men det gäller ändå att se vad det får för konsekvenser. Nu får vi åtgärdsprogram, men man har inte diskuterat de ekonomiska grunderna, alltså vem som ska betala och så vidare. Det är nästa steg.

Herr talman! Jag vill också uppmärksamma kammaren på att riksdagen redan för två veckor sedan beslöt om ett tillkännagivande till regeringen om utformandet av tillståndprocesser enligt miljöbalken för vattenkraftverk.

Det innebär sammanfattningsvis att det är högst rimligt och nödvändigt att all vattenkraft har moderna tillstånd enligt miljöbalken. Men det kräver att själva regelverket för tillståndprocesserna för detta kan anpassas till verksamhetens storlek. Annars blir det direkt kontraproduktivt.

Tillståndprocesserna i sig får inte vara så krångliga och kostsamma att det till slut inte finns några resurser kvar för att genomföra relevanta åtgärder. Det kan handla om fiskvandringar och många andra åtgärder för att stödja den biologiska mångfalden.

Vattenkraftverk ska inte läggas ned på grund av att de är små utan för att de i vissa fall gör så stora miljöstörningar att det inte går att åtgärda.

Jag ser positivt på att regeringspartierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, har glidit lite i denna fråga och ställer sig bakom dagens tillkännagivande. Det är bra.

Liberalerna tycker att det är bra att det finns en vattenverksamhetsutredning och att man jobbar vidare med den som grund och ska lägga fram en proposition i höst om vattenverksamhet.

Efter det riksdagsbeslut som vi fattade för 14 dagar sedan och det beslut som vi troligtvis kommer att fatta i dag har regeringen bollen, och man har nu två tydliga ställningstaganden från riksdagen att förhålla sig till. Det är viktigt i sammanhanget. Det handlar både om det som beslutades utifrån civilutskottets förslag och om dagens beslut.

Liberalerna prioriterar, som många andra partier, havsmiljö- och vattenfrågorna högt. Det framgår förhoppningsvis av detta betänkande, och det framgick väl också av vårt budgetförslag för 2016. Där prioriterade vi miljöövervakning och inte minst strandstädning. Vi lade in ett permanent anslag till kommunerna för att stödja just den nödvändiga uppröjningen av våra stränder.

Det samlas oerhört mycket skräp, inte minst längs Bohuskusten. I morse kunde man läsa i en av Bohusläns lokaltidningar att det finns en referensyta på ön Saltö utanför Strömstad. Den gränsar till Kosterhavets nationalpark, och här har mätningar gjorts i Nordsjökommissionens regi sedan 2001.

Man kan nu konstatera att stranden på Saltö är en av Europas skräpigaste och att skräpmängden ökar för varje år. Man vet inte riktigt varför, men vi vet att skräpet hamnar i Bohuslän därför att havsströmmarna virvlar upp och samlar ihop Europas skräp längs den svenska kusten.

Det viktiga är att man åtgärdar saker och ting vid källan. Där har vi internationella samarbeten inom Helcom, Ospar och så vidare, men det är bara att konstatera att det kommer att ta lång tid innan vi får bukt med detta. Det är därför städningen är så viktig.

Det handlar om estetik och inte minst om att den så viktiga turistnäringen blir svårt lidande om vi inte kan hålla våra stränder rena. Det handlar också om mer långsiktiga problem i och med att all plast på stränderna bryts ned och hamnar i kretsloppen.

Herr talman! I dagens betänkande har Liberalerna tre reservationer. Den första har vi ihop med de övriga allianspartierna, och den handlar om havsmiljöarbetet. Jesper Skalberg Karlsson beskrev på ett bra sätt hur alliansregeringen har jobbat med denna fråga. Det är viktigt att Sverige fortsätter att vara en drivande kraft både regionalt och internationellt.

Reservationen har också en parallell till det tillkännagivande som finns i betänkandet. Det handlar om hur processer ska gå till. Vi skriver att de myndigheter som har ansvar för tillståndsgivning och vägledning enligt miljöbalken ska utnyttja resurser effektivt och sätta medborgare och företag i centrum. Det handlar om dialog mellan politiken och myndigheter

och mellan myndigheter och enskilda och om att ta till vara den kunskap som finns.

I den andra reservationen lyfter vi liberaler fram att det är viktigt att hålla uppe takten i havsplaneringen. Grundstenen här är att den statliga havsplaneringen kommer på plats och kopplas till den kommunala kustvattenplaneringen. Att vi har dessa viktiga planeringsinstrument på plats är grundläggande för att vi ska kunna göra bra avvägningar mellan alla de anspråk som görs på havet.

Jag kan räkna upp fiske, sjöfart, turism, vattenbruk och energiproduktion – både vind- och vågkraft – och det kan vara rena bevarandebestånden när det gäller ekosystem, biologisk mångfald och säkert mycket annat som jag inte kommer att tänka på just nu.

Vi har ytterligare en reservation. Den handlar om att vi vill stärka den havs- och vattenrelaterade miljöövervakningen. Vi har även prioriterat detta i vårt budgetförslag, för att tillföra resurser till Havs- och vattenmyndigheten för detta ändamål.

Man kan säga mycket om vattenvård. Det ligger mig väldigt varmt om hjärtat, men jag nöjer mig med detta i dag.

Anf. 95 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Vattnet är vårt viktigaste livsmedel. Utan vatten kan vi människor inte överleva mer än några dagar. I min valkrets, Örebro län, finns många sjöar och vattendrag, som det gör i hela Sverige. En av de viktigaste sjöarna är Vättern, som anses vara Europas största dricksvattenreservoar. Den ska vi vara rädda om.

Vattnet har naturligtvis många olika funktioner och användningsområden. Hav, sjöar och vattendrag utgör livsmiljö för ett mycket stort antal organismer. Vattenvägar är viktiga som transportleder, och ur vattenkraft får vi också elektricitet. Sjöar, älvar och andra vattendrag är också viktiga för människors rekreation. När vi utformar vattenpolitiken här i riksdagen måste vi alltså ta hänsyn till ett stort antal faktorer.

EU:s ramdirektiv för vatten från 2006 är en ram för skydd av inlands- vatten, transnationellt vatten och kustvatten. Syftet med ramen är att säkerställa en god yt- och grundvattenstatus. I EU:s övriga medlemsländer fattas dessa beslut av regeringarna. I Sverige är besluten delegerade till de fem vattendelegationerna.

Besluten om vattenförvaltningen innebär omfattande avvägningar mellan olika intressen, där miljardbelopp står på spel. Enligt vattendirektivet ska kostnaderna för vattenvård vägas mot nyttan av åtgärderna.

Miljömålsberedningen har framfört att vattendelegationerna inte är konstruerade för att göra svåra politiska avvägningar mellan nytta och kostnader. Detta ställer stora krav på konsekvensanalyser och innebär samtidigt avvägningar av politisk karaktär.

Vi har bra tillgång till rent dricksvatten i vårt land, liksom att det finns gott om naturliga miljöer för vattenlevande djur och växter av olika slag. I många andra länder, framför allt i södra Europa, är vatten en bristvara. EU:s vattendirektiv är för dessa länder helt avgörande för att lyckas uppnå god vattenstatus.

Även om det uppstår vattenbrist framför allt på Öland och Gotland är situationen annorlunda i vårt land än i många andra länder. Detta behöver vi ha i åtanke vid genomförandet av vattendirektivet i Sverige.

Herr talman! Den tolkning som de svenska myndigheterna gör innebär att alla vandringshinder för fisken i våra vattendrag måste omprövas och helst tas bort. Många av dessa fördämningar har funnits sedan flera hundra år tillbaka. De dammar som inte har tillstånd enligt miljöbalken måste i dag ansöka om sådana tillstånd. Ofta blir det avslag.

Mark- och miljööverdomstolen slog 2012 fast att gamla privilegiebrev och urminneshävder inte kan jämföras med tillstånd enligt miljöbalken. Även sådana anläggningar som uppförts innan det infördes krav på tillstånd måste ägaren nu söka tillstånd för, vilket jag menar är orimligt.

En konsekvent rivning av alla dammar som anses sakna tillstånd utifrån mark- och miljööverdomstolens prejudikat skulle innebära att prima åkermark läggs under vatten, vilket minskar möjligheterna till livsmedelsproduktion samtidigt som stora kulturvärden hotas.

Ett sådant tydligt exempel är Brevens Bruk, som ligger i Örebro kommun. Dammarna har funnits i flera hundra år. Bruket har funnits sedan 1600-talets början. I dag är det en viktig del av vårt kulturarv och en verklig turistattraktion.

När bruket beslutade sig för att renovera sin kraftstation, som funnits sedan 1930-talet, krävde länsstyrelsen utifrån vattendirektivet att lagligheten i hela verksamheten skulle prövas, vilket slutade i att bruket dömdes att antingen investera ett mångmiljonbelopp i fiskrapport eller riva dammarna för att återställa miljön i dess ursprungliga skick. Så blev domen.

Borttagandet av dammar hotar att uppströms tömma sjöar på vatten samtidigt som det leder till ökad översvämningsrisk nedströms. Även grundvattennivåer, och därmed vattenföringen i kringliggande brunnar, påverkas.

Kristdemokraterna vill att kulturmiljö, småskalig vattenkraft och den enskilda äganderätten ska uppvärderas. Vi stöder självfallet inriktningen att undanröja vandringshinder för fisk, men det måste göras en avvägning från fall till fall. Vi anser inte att privatpersoner ska ta så stor kostnad som de nu tvingas göra.

Avsaknaden av offentlig finansiering för privatägda anläggningar medför att enskilda drabbas av ekonomiska konsekvenser som inte står i rimlig proportion till åtgärdens betydelse. Enskilda dammägare tvingas välja mellan att investera mångmiljonbelopp eller att återställa den ursprungliga miljön, med omfattande skador på kulturmiljö, jordbruk och tredje man som följd.

I de fall där rivning av dammar eller att bygga vandringsväg för fisk verkligen är lämpliga åtgärder bör dessa i första hand finansieras av offentliga medel. Länsstyrelsernas bidragsregler borde förändras så att det klart framgår att även de dammägare som har blivit ålagda att genomföra en viss åtgärd kan omfattas av statligt stöd inom ramen för så kallade LONA-bidrag. En sådan åtgärd brådskar då dammrivningar redan pågår.

Herr talman! När det gäller havsmiljöarbetet kan vi konstatera att miljösituationen i våra hav är kritisk och kräver långtgående insatser och stort engagemang för att minska utsläpp och miljöpåverkan. Mätning och uppföljning av miljötillståndet i svenska hav och vatten är nödvändigt för att

få tillräcklig kunskap om halterna av skadliga ämnen i fisk och dricksvatten.

Nyligen presenterade Europeiska revisionsrätten en rapport om övergödningen av Östersjön. Slutsatsen är att situationen är fortsatt bekymmersam. Det är viktigt med fortsatta åtgärder för att begränsa läckaget av näringsämnen till våra vattendrag som rinner ut i just Östersjön.

En bra miljö i våra hav är också viktigt för flera näringar, som turismen och fisket. För att nå ett långsiktigt resultat kräver arbetet med generationsmålen och miljökvalitetsmålen en effektiv myndighetsstruktur och styrning.

Det är angeläget med åtgärder för att förenkla och effektivisera tillståndsgivning och att prövning och vägledning enligt miljöbalken kommer till stånd. Dialogen mellan regeringen och myndigheterna måste också förbättras.

Vi behöver i vår vattenpolitik ta hänsyn till pågående klimatförändring. Sverige påverkas av den globala klimatförändringen. I södra Sverige kommer nederbörden att minska under sommarmånaderna. Vi kan då räkna med akut torka inte bara på Öland och Gotland utan också i andra delar av södra och sydöstra Sverige.

Jag vill avslutningsvis, herr talman, yrka bifall till Alliansens reservation 1 om havsmiljöarbetet samt utskottets förslag i övrigt inklusive tillkännagivandet till regeringen om vattendirektivet under punkt 9.
(Applåder)

Anf. 96 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 8, som rör vattendirektivet. Jag ber om ursäkt för att jag glömde att göra det i mitt anförande.

Sedan vill jag fråga Lars-Axel Nordell: På vilka andra områden inom miljölagstiftningen och annan lagstiftning tycker ni att man ska lägga in förbehåll på lagstiftningen där man kräver att det också måste skapa jobb i hela landet, att det också måste vara bra för jordbruket och att det hela tiden ska vara kostnadseffektivt? Kan det vara så på kemikalielagstiftningsområdet? Kan det vara så om vi stiftar en lag om handikappanpassning av bostäder? Kan det vara så ifall vi stiftar en lag om att förbjuda farliga ämnen i textilier?

Jag tycker att det är viktigt att Kristdemokraterna svarar på det. Jag tycker att det tillkännagivande som Lars-Axel Nordell just yrkade bifall till väcker en hel del frågor om hur långt vi kan gå när det gäller progressiv lagstiftning.

Anf. 97 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan!

Vi har en situation där vi har kommit överens – alla partier i utskottet utom just Vänsterpartiet – om en skrivning som innebär att vi ser detta som angeläget. Vi har lagt in att det ska vara kostnadseffektivt och att det ska vara ändamålsenligt. Jag tycker att det är bra att vi har kommit fram till en gemensam hållning och att vi kan gå fram till regeringen med ett tillkännagivande om detta.

Jag ser inte de motsatsförhållanden som Vänstern vill måla upp, att sätta åtgärd mot åtgärd, och att det skulle finnas ett motsatsförhållande mellan till exempel detta med jobb och att få en bättre miljö. Tvärtom ser vi mer och mer att det går hand i hand. De här motsatsförhållandena behöver inte skapas. Jag tycker att det är bra att vi har kunnat komma fram till just det förhållningssättet och vara överens om det.

Det Jens Holm försöker ifrågasätta ifrågasätter jag.

Anf. 98 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det blir lite konstigt. Det är ju ni som konstruerar den här motsättningen. Om det inte fanns en motsättning med jobb i hela landet, med jordbruket och med kostnadseffektivitet, då hade ni väl inte behövt något tillkännagivande om det? Det är ju ni som skickar den här signalen till regeringen och säger att detta måste förenas med jobb i hela landet och med ett jordbruk som producerar livsmedel och att det måste vara kostnadseffektivt – annars kan man inte göra det.

Jag kan inte dra någon annan slutsats. Du, Lars-Axel, får förklara för alla som lyssnar på den här debatten: Vad är det ni menar? Om det är som du säger, att det inte finns någon som helst motsättning – den uppfattningen kan jag dela, och det är därför jag inte tar upp de här frågorna – varför tar ni då upp detta?

Anf. 99 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Om det nu är så som vi hörde i en tidigare debatt, att Jens Holm tycker att detta är att slå in öppna dörrar, då borde vi kunna vara överens om att markera att detta är viktigt.

Det är genom att det finns jobb och genom att det finns arbetade timmar som vi finansierar vår välfärd. Det vi pratar om nu är också en del av välfärden. Välfärden är inte bara skola och sociala insatser. Det handlar också om att människor har en välfärd där man bor och att vi har en natur som är viktig och som är rekreationsområden. Detta är en helhet.

Jag är ledsn, men jag ser inte den motsättning som Jens Holm målar upp. Om vi nu kan hitta områden som stöder varandra, som till exempel Hagainitiativet har lyft upp, där företagen ser en fördel i att göra insatser på miljöområdet, är det jättebra. Det tycker jag att Vänstern borde anamma, trots att man tidigare har varit tveksam till privat företagande. Men vad jag förstått har man börjat svänga, och det gläder mig.

Anf. 100 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! I dag debatterar vi miljö- och jordbruksutskottets motionsbetänkande om vattenvård. Motionerna omfattar många frågor, bland annat åtgärder mot övergödning och föroreningar i haven, åtgärder med anledning av vattendirektivet, åtgärder för att förbättra rening av avloppssystem, dialogmodeller och inte minst vattendirektivet.

Herr talman! Vatten och vattenfrågor är centrala för hur vi människor ska klara oss nu och i framtiden. Ingen vill se ett förgiftat vatten eller hav. Ingen vill se slemmigt och ibland giftigt vatten på grund av övergödning. Alla vill vi ha en biologisk mångfald i våra vatten. Här råder det inga delade meningar i riksdagen. Frågan gäller hur.

Vattenvårdsmotionerna spänner över ett stort område, men jag tänkte koncentrera mig på det tillkännagivande som utskottet gör. Först vill jag dock ta upp en fråga som är ständigt återkommande så fort havsmiljön kommer på tal, och det är den enorma nedskräpning som sker i havet.

Häromdagen var jag ute en sväng med båten i Bohusläns skärgård och gick iland på några holmar. Jag har nog aldrig sett så mycket skräp, framför allt plastskräp, på stränderna som i år. Något måste göras, och det måste göras internationellt, för att minska och till slut få stopp på nedskräpningen.

Just nu handlar det om att få bort skräpet från stränderna, och det är kommunernas huvudbry. Den frågan har vi diskuterat under alla år som jag har varit riksdagsledamot.

Vi socialdemokrater hade ett system fram till 2006 där kommunerna kunde använda arbetsmarknadsåtgärder för att städa stränderna. Detta tog Alliansregeringen skickligt bort, och kommunerna fick betala till hundra procent.

Nu har S- och MP-regeringen beslutat om ett antal miljoner årligen till kommunerna för strandstädning, och återigen kan kommunerna använda statliga medel i form av arbetsmarknadsåtgärder. Vi pratar inte bara om hur synd det är om kommunerna som får betala för att ta bort den skit som andra släpper i havet. Vi ser till att de får ekonomisk kompensation för åtgärderna. Detta är tvärtom vad alliansregeringen gjorde. Det förunderliga är att varje år, oavsett om de är i opposition eller majoritet, pratar de borgerliga partierna om att strandstädningen måste betalas av staten. Men de bara pratar och pratar och skriver och skriver utan någon som helst tanke på att genomföra det. Ett exempel på detta är Moderaternas motion nr 7 där de återigen kommer med förslag på hur de ska kompensera kommunernas kostnader för strandstädning. Det är något sämre än det förslag som finns i dag, men det är ändå ett förslag.

Herr talman! Hur många gånger tror Moderaterna att man kan lura bland andra invånarna i Bohuslän? Moderaterna pratar om statliga pengar till strandstädning, men aldrig en gång under nio alliansbudgetar har det kommit ett enda öre. Däremot tar ni bort resurser för strandstädning så fort ni kommer åt. Det är otroligt att ni inte skäms ett enda dugg. Om ni ändå hade haft vett att vara tysta i frågan. Nej, ni återkommer år ut och år in med tomma löften som ni bevisligen aldrig ämnat eller ämnar genomföra.

Herr talman! Tillkännagivandet som vi gör i dag rör vattendirektivet. Det är få frågor som jag som ledamot fått så många samtal och gjort så många besök hos berörda personer om som när det gäller vattendirektivet och utredningen om vattenverksamheter.

Några av de här människorna är oroliga, och andra mår mer eller mindre dåligt utifrån hur de upplever att de behandlats av myndigheterna. Det är människor som långt ifrån känner sig lyssnade på och som upplever att de körs över gång på gång. De upplever att statens långa arm i form av länsstyrelser behandlar sak och person olika på olika håll i landet, vilket gör att det finns risk för att alla inte är lika inför lagen.

Det finns länsstyrelser som på ett mycket bra sätt tagit sig an frågan, men det finns också många länsstyrelser som får kraftig kritik från verksamhetsutövare.

Jag som riksdagsledamot och förtroendevald har till uppgift att vara uppmärksam på hur samhällsmedborgare blir behandlade och hur våra beslut här i riksdagen genomförs. Det här är människor som jag ska företräda. Det är människor som har satt sin tillit och sina demokratiska värderingar till oss här i riksdagen. Det är människor som tror att det är politiker i riksdag och regering som styr men fått uppfattningen att det är myndigheterna som formar spelreglerna.

Därför har jag engagerat mig i denna fråga, och därför har vi socialdemokrater ställt oss bakom tillkännagivandet om hur vi vill att vattendirektivet ska genomföras.

När nu regeringen fattar sitt beslut är jag övertygad om att man lyssnar och väver in riksdagens synpunkter på ett bra sätt. Det som står i tillkännagivandet kan verka vara en självklarhet. Utskottet, i likhet med regeringen, anser att en god vattenmiljö inte står i kontrast till ett hållbart, konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk. Det tycker jag är viktigt att poängtera. Vi tror inte att en god vattenmiljö står i kontrast till ett hållbart och konkurrenskraftigt jord- och skogsbruk.

Åtgärdsprogrammen för vattendirektivet är ambitiösa och behöver vara det i och med att vi inte bedöms nå målen i vattendirektivet i tid. Det kan kosta för landet Sverige.

Utskottet anser att de samhällsekonomiska kostnaderna av genomförandet av åtgärderna bör analyseras, och därefter bör de mest kostnadseffektiva åtgärderna prioriteras. Det är absolut en självklarhet. Måste man verkligen skriva det? Ja, när jag har åkt runt till verksamhetsutövarna har jag insett att vi måste skriva det.

Vattenmyndigheterna bör lämna förslag på hur deras förslag ska finansieras, och kostnaderna som dessa medför bör vara tydliga. Det är också en självklarhet. Vidare bör vattenmyndigheterna göra konsekvensanalyser av påverkan på jordbruk och vattenverksamheter samt möjligheten till jobb i hela landet i kombination med att miljömålen ska nås. Det står inte att det måste skapa jobb, utan det står att vi ska se vilken påverkan detta har på jobb och annan verksamhet.

Vattenverksamhetsutredningen har sett över dagens regler om vattenverksamheter, utredningens förslag har remitterats och förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

För två veckor sedan, som Lars Tysklind sa här, gjorde riksdagen ett tillkännagivande i likhet med det tillkännagivande som vi tar ställning till här i dag. Det innebär att regeringen även bör presentera förslag på hur tillståndspliktiga vattenverksamheter kan få tillstånd på ett modernt och samhällsekonomiskt effektivt sätt i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken och EU-rätten. Tillståndsprövningens och åtgärdernas eventuella ekonomiska konsekvenser särskilt för mindre verksamheter behöver också beaktas.

Ett hållbart finansieringssystem där hela vattenkraftsbranschen kan bidra till kostnadsdelning för de mest angelägna åtgärderna ur miljöhänsyn behöver utvecklas med utgångspunkt i de förslag som branschen själv presenterat.

Herr talman! Vattenverksamhetsutredningen hade som syfte att se till att vi får en biologisk mångfald i våra rinnande vatten genom att vattenverksamheter ska prövas enligt miljöbalken, inte att vi ekonomiskt ska gynna sysselsättningen inom advokatskrået.

Alliansregeringen skickade ut riktade pengar till länsstyrelserna för att sätta igång prövningen av vattenverksamheten. Det var väl där det började gå snett. Vattenverksamheter med tillstånd i någon form gick man inte på. Vattenverksamheter som inte kunde uppvisa tillstånd eller hävd hamnade i rättsväsendet med stora juridiska kostnader som följd.

Systemet gör ingen skillnad på små vattenverksamheter och hur man behandlar de största kraftverken i Sverige. Men i dag är det många små vattenkraftsägare som uppfattar att de behandlas hårdare än de stora. Uppfattningen ute i landet är att systemet slår hårdast mot de minsta kraftverksägarna som ofta är enskilda privatpersoner eller småföretag på landsbygden. De saknar särskilda resurser men har kommit att bli de som så gott som ensamma ska bära samhällets kostnader för miljöanpassning och restaurering av vattendrag. De ekonomiska konsekvenserna riskerar i många av dessa fall att leda till personliga tragedier där jord- och skogsbruksrörelse och bostad kan tas i anspråk för att bekosta processer och åtgärder. Till viss del är det beroende på under vilken länsstyrelse vattenverksamheten är belägen.

Det som jag inte vill ska ske är att pengar som verksamhetsutövaren nu får lägga på juridiska kostnader kommer att vida överstiga vad det skulle kosta att åstadkomma en biologisk mångfald med fisktrappor och andra åtgärder. Då har vi ju missat syftet med det vi gör.

Nu pågår det flera rättsprövningar i dessa ärenden. Det vi behöver fundera på, anser jag, är om inte dessa prövningar borde få anstå tills vi får en helhetsbild av hur vattenverksamheten bör behandlas så att det kan bli en likabehandling som också gynnar den biologiska mångfalden och inte minst att kostnaderna går till miljöåtgärder och inte till jurister. Det kan inte vara rimligt att ha samma förfarande för de små vattenverksamheterna som för de allra största. Det måste, som det står i tillkännagivandet, vara möjligt att göra en förenklad tillståndsansökan för de små där det klart framgår vad som måste till för att få ett tillstånd utifrån miljöbalken.

Herr talman! Att det kommer att försvinna vattenverksamheter som inte klarar av miljökraven är helt uppenbart. Men det ska vara på grunder som är tydliga för alla parter.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet inklusive tillkännagivandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

I detta anförande instämde Patrik Björck (S).

(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 april

KU13 Frågor om rösträtt, valsystem m.m.

Punkt 2 (Rösträtt och medborgarskap)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (V)

Förberedande votering:

46 för res. 2

15 för res. 3

225 avstod

63 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Margareta Cederfelt (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

228 för utskottet

42 för res. 2

15 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 16 L, 13 KD

För res. 2: 42 SD

Avstod: 15 V

Frånvarande: 20 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU14 Vallagsfrågor

Punkt 3 (Gemensamma valsedlar och central utläggning)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 15 V, 16 L, 13 KD

För res. 1: 42 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:96
21 april

Punkt 7 (Öka valdeltagandet bland utlandssvenskar)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

216 för utskottet

70 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 42 SD, 21 MP, 15 C, 15 V, 16 L, 13 KD

För res. 2: 70 M

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU16 Författningsfrågor

Punkt 1 (Statsskicket)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

227 för utskottet

16 för res. 2

43 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 14 C, 15 L, 13 KD

För res. 2: 15 V, 1 L

Avstod: 42 SD, 1 C

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Kerstin Lundgren (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 17 (Rättskipningens självständighet)

1. utskottet

2. res. 9 (M)

Votering:

215 för utskottet

70 för res. 9

1 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 41 SD, 21 MP, 15 C, 15 V, 16 L, 13 KD

För res. 9: 70 M

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 18 (Finansmakten och Riksbankens uppgifter)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 10

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 15 V, 16 L, 13 KD

För res. 10: 42 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU18 Tryck- och yttrandefrihetsfrågor

Punkt 1 (Hets mot transpersoner)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 1 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 15 V, 16 L, 13 KD

För res. 1: 42 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Meddelarfrihet vid förundersökningar)

1. utskottet

2. res. 2 (SD, KD)

Votering:

231 för utskottet

55 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 15 V, 16 L

För res. 2: 42 SD, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:96
21 april

Punkt 6 (Skydd för journalister och medieredaktioner)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

173 för utskottet

113 för res. 3

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 1 M, 42 SD, 21 MP, 15 V

För res. 3: 69 M, 15 C, 16 L, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU17 Beskattning av företag, kapital och fastighet

Återförvisningsyrkande (C)

Proposition ställdes först beträffande det under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall räckte att *minst en tredjedel* av de röstande anslöt sig till detta.

Andre vice talmannen konstaterade att minst en tredjedel av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet.

Kammaren hade således med acklamation bifallit återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor

Punkt 11 (Behov av ny statistik)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

143 för utskottet

42 för res. 8

100 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 20 MP, 14 C, 15 V

För res. 8: 42 SD

Avstod: 70 M, 1 C, 16 L, 13 KD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 5 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU16 Djurskydd

Punkt 3 (Regler och ansvar för katter)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 21 MP, 15 C, 15 V, 16 L, 13 KD

För res. 2: 42 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 7 (Krav på utevistelse för grisar)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

Votering:

269 för utskottet

15 för res. 4

1 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 70 M, 41 SD, 21 MP, 15 C, 15 L, 13 KD

För res. 4: 15 V

Avstod: 1 SD

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 SD, 4 MP, 7 C, 6 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 (forts. från § 8) **Vattenvård** (forts. MJU14)

Vattenvård

Anf. 101 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Socialdemokraterna om de kommer att fortsätta att ställa dessa krav på andra områden. Om vi stiftar en kemikalielag, kommer ni då att kräva att den måste leda till jobb i hela landet? Om vi förbjuder farliga ämnen i textilier, är det då viktigt att det också leder till ökad jordbruksproduktion eller att det är kostnadseffektivt? Det är min ena fråga.

Sedan vill jag ta upp ett exempel för att göra detta väldigt konkret. Det här handlar ju om tillämpning av vattendirektivet. Vi behöver rent vatten i hela landet, men vi har inte uppnått det. Situationen är väldigt allvarlig.

Myndigheterna kan, till exempel, föreslå att en jordbruksverksamhet ska anlägga så kallade skydds-zoner på en eller några meter utanför en åker som används till livsmedelsproduktion där det får växa gräs och där man inte producerar livsmedel. Det kanske påverkar produktionen med några

promille. Det gör det antagligen eftersom det tas i anspråk ett par meter kring åkern. Det innebär att det blir en påverkan på jordbruket. Hur tycker Jan-Olof Larsson att man ska göra bedömningen?

Om man beslutar att det är dags att riva några dammar i Skåne, därför att de har så omfattande påverkan på vattenkvaliteten, leder detta inte till några nya jobb, särskilt inte i hela landet och i Norrlands inland. Hur ska man göra bedömningen då? Det tycker jag att Socialdemokraterna bör kunna svara på.

Anf. 102 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! I tillkännagivandet står det att vattenmyndigheterna bör göra konsekvensanalys av vilken påverkan på jordbruket vattenverksamheten har på möjligheten till jobb i hela landet i kombination med att målen ska nås. Det står inte att det ska skapas fler jobb. Det kan vara så att man river ett par dammar som inte fyller någon funktion och som inte går att åtgärda på ett biologiskt bra sätt. Det kan ju ge fler jobb om man kanske utvecklar det till sportfiske och så vidare.

Men det som vi tycker är viktigt är att man måste göra konsekvensanalyser av hur det påverkar uppåt, nedåt etcetera. Jag ser inte att det står någonstans om att det ska generera jobb i hela landet. Att man måste göra bedömningar när det införs miljökrav kommer att kosta för enskilda personer, men så som den här frågan har behandlats – inte minst vattenverksamheten – har man hoppat på de människor som har minst resurser. De kan då behandlas enligt miljöbalken, och det innebär att den enskilde får stå för hela kostnaden.

Skulle länsstyrelsen begära omprövningar, då får staten vara med och betala, men det har man hoppat över i det här läget för att i stället vänta på propositionen som ska komma i höst. Jag och vi socialdemokrater tycker att vi ska vänta på propositionen så att vi kan behandla alla på samma sätt, även dem som har minst resurser för att slåss juridiskt.

Anf. 103 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Hade man vid tillämpningen av vattendirektivet i Sverige bort göra skillnad på små och stora utövare – som jag förstår Jan-Olof – varför skriver ni inte det i tillkännagivandet?

Du sa i ditt anförande, Jan-Olof, att det blir väldigt krångliga och långa juridiska processer. Jag ser också det problemet, men varför skriver ni inte det i tillkännagivandet?

Ni skriver ändå att vattenmyndigheterna bör göra konsekvensanalyser av påverkan på jordbruk och vattenverksamheter samt möjligheten till jobb i hela landet. Om man lägger fram förslag om att ha en skyddszon vid en åker, då ska man också analysera om det blir jobb i hela landet av skyddszonen. Hur påverkar det jordbruksproduktionen?

Jag är rädd för att man skapar förbehåll i miljöpolitiken. Man säger inte rakt av att det viktiga är rent vatten, punkt slut. Man försöker att klistra på en massa andra saker. Det var därför jag tog upp exemplen som Jan-Olof Larsson inte kommenterade.

Nästa kemikalielag som vi klubbar igenom i denna kammare, ska den också skapa jobb i hela landet? Ska det göras en avvägning av hur mycket livsmedel som mer eller mindre kan påverkas av den kemikalielagen?

Om vi vill förbjuda farliga ämnen i textilier, ska man då ha olika förbehåll för det? För mig känns det här som ett helt nytt sätt att förhålla sig till miljöpolitiken. Det är helt naturligt att man gör avvägningar. Miljöbalken och annat finns ju redan, men ni tar ett steg längre.

Nu har vi hamnat i den konstiga situationen att jag har full tilltro till regeringens arbete. Regeringen bereder frågan. Vi behöver inte det här tillkännagivandet. Jag yrkar avslag på det.

Anf. 104 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! I det här fallet är det ett antal länsstyrelser som har behandlat likalydande frågor på flera olika sätt. Det är en anledning till att vi från Socialdemokraterna har reagerat och skickat in tydliga pekpinnar om hur vi tycker att man ska göra analysen.

Det är klart att vi ska ha rent vatten. Det är också en självklarhet – och det skulle egentligen inte behöva skrivas ned – att man måste analysera effekterna av de beslut som vi fattar här. Man kan inte bara ha ett stuprörstänkande, utan man måste se helheten. Men grunden är att vi ska ha tillgång till rent vatten i hela landet. Det måste vi värna och skydda.

Frågan om behandlingen av små och stora vattenkraftverk finns med i betänkandet. I dag gäller detta framför allt små kraftverk, eftersom de inte har fått samma typ av tillstånd. Man har en gång fått pengar från staten för att anlägga kraftverk som sedan gynnats på olika sätt. Men nu sätter staten klackarna i backen och kontrollerar dem som måste kontrolleras enligt miljöbalken, eftersom de får betala kostnaden själva. Då är det i regel små kraftverk det är fråga om. De stora ger man sig inte på i det här fallet.

Vi anser att det borde vara rimligt att hitta ett annat förfaringsätt för de små vattenkraftverken. Man skulle kunna tala om på ett tydligt sätt vilka åtgärder som behöver vidtas för ett godkännande, som att anlägga fisktrappor eller annat, och att det kommer att kosta 175 000 kronor eller vad som nu är fallet. I stället får vattenkraftsägaren i dag lägga ut flera hundra tusen kronor på jurister, men han vet inte hur det går i slutändan. Det är inte rimligt att utsätta människor för det, tycker vi.

Anf. 105 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag börjar med en kommentar. Jan-Olof Larsson sa att vi borde ha vett att hålla tyst. Men från Liberalernas sida skäms vi inte alls för det förslag vi har om strandstädning. Vi har lagt in 15 miljoner i vårt budgetförslag för ett permanent anslag. Det kan jämföras med de 8 miljoner fram till 2018 som regeringen har. Det kan vi väl vara överens om. När det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder är kanske detta en sådan fråga som just strandstädningen. Det var ingen bra metod.

Jag skulle vilja ställa en liten kontrollfråga på en punkt där jag tycker att regeringens politik och regeringspartiernas politik spretar lite. Vi diskuterade för 14 dagar sedan civilutskottets betänkande nr 13. Där finns ett tillkännagivande som alla partier utom de rödgröna ställt sig bakom om att göra skillnad på småskalig och storskalig vattenkraft i tillståndsprocesserna. Vi var i tillkännagivandet väldigt tydliga med att det definitivt inte handlade om att vi inte skulle pröva enligt miljöbalken. Det måste ju vara en grundtes i dag att alla bör ha ett modernt tillstånd enligt miljöbalken. Det är en väldigt olycklig situation att ett stort antal av de ca 1 800 små

vattenkraftverken och även en del av de stora inte har tillstånd enligt modern lagstiftning.

Det handlar alltså om processerna. Och det är precis detta Jan-Olof Larsson i dag talar sig väldigt varm för: att vi måste göra skillnad på storskalighet och småskalighet och att processen i sig inte ska få knäcka de resurser man har för att vidta de konkreta miljöåtgärderna. Man kan därför undra om ni inte riktigt har diskuterat samman er. Är det dagens besked som gäller, eller gäller fortfarande det besked som gällde för 14 dagar sedan?

Anf. 106 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det är bra att Liberalerna har avsatt 15 miljoner i budgeten i opposition. Men Lars Tysklind har suttit här lika länge som jag, sedan 2002, och under 2007 och nio år framåt lade inte Lars Tysklind en enda krona på strandstädning, för han fick inte igenom det med Moderaterna och de andra. Ni kunde ha varit tysta i dag, men det var inte Moderaterna. Det var det jag påpekade.

Vi är helt överens om att prövning ska ske enligt miljöbalken. Sedan tycker jag bara att Lars Tysklind ska vara oerhört glad över att vi nu står upp för detta. Det har gått 14 dagar, men det kan väl vara dags att säga att vi stöder detta initiativ fullt ut. Inom den småskaliga vattenkraften ska man kunna lägga pengarna på åtgärder i stället för på jurister. I dag är systemet helt skevt. Om man som liten företagare ger sig in i processer vet man inte vad det kostar, men det är fråga om flera hundra tusen kronor, och i slutändan vet man ändå inte om man får tillstånd. Får man inte tillstånd får man kanske lägga ut en halv miljon eller 1 miljon på att riva bort. Det är ett ganska rättsosäkert sätt att behandla den småskaliga vattenkraften, tycker vi från Socialdemokraterna. Det finns inga stora som man har gett sig på.

Var glad att vi stöder ditt förslag, Lars Tysklind!

Anf. 107 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Lars Tysklind är väldigt glad för detta!

Jag vill återigen betona att det här inte handlar om att vi inte skulle ställa relevanta och tydliga miljökrav och kräva de åtgärder som går att vidta. Jan-Olof Larsson kan säkert hålla med mig igen. Det handlar om att förenkla administrationen och själva processen.

Man har kontakter med ägare till små vattenkraftverk, och de är beredda att vidta miljöåtgärder. Vattenkraften har en stark lokal påverkan på den biologiska mångfalden. Det går det inte att sticka under stol med. Det är kanske just inom den småskaliga vattenkraften som man med relativt små åtgärder kan vinna väldigt mycket miljönytta. Det är klart att vi ska optimera även i de stora kraftverken, men det kanske är lite svårare att ge sig på Luleälven med dess tolv kraftverk och få ett fungerande system.

Det finns exempel där det har fungerat väldigt bra. I Faxälven – någonstans i norra Jämtland, tror jag – har man med bibehållen kraftproduktion i fyra kraftverk lyckats skapa en fri fiskvandring på 17 mil. Det är klart att det går att kombinera vattenkraftsproduktion med fiskvandring och biologisk mångfald. Det är väl de utgångspunkterna vi måste ha när vi nu går vidare i denna fråga – hand i hand höll jag på att säga.

Anf. 108 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att man ska följa miljöbalken och att det ska finnas tydliga krav. Som ägare av småskalig vattenkraft eller vad det nu är för verksamhet ska man veta att om man investerar en viss summa pengar för att skapa bra biologisk mångfald och rätta till problem får man sedan sitt tillstånd. Då ska man också kunna göra bedömningen att det kostar så mycket pengar att man hellre avstår och river anläggningen. Jag är helt säker på att många små vattenkraftverk aldrig kommer att få tillstånd, då de inte klarar av att uppnå den biologiska mångfalden på ett bra sätt. Men i dag finns det oerhört många som uppnår den på ett mycket billigt sätt i stället för att gå den juridiska vägen. I slutändan tror jag att vi är ganska överens om hur vi ska dra det här vidare.

Ett problem har varit hur man har blivit behandlad i de olika länsstyrelserna. Jag sätter min tilltro till att det slutligen blir *en* vattenmyndighet som kan behandla folk på olika ställen i Sverige enligt samma normer. Det hade varit tacknämligt, för det finns många som har lidit ont på olika ställen i Sverige på grund av behandlingen från våra myndigheter, som vi egentligen är ansvariga för.

Anf. 109 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Jag tackar utskottets ledamöter för en väldigt engagerad debatt i vattenvårdsfrågorna. Jag var sist ut även i förra årets vattenvårdsdebatt och kan konstatera att det är lika starkt engagemang i frågan i år som det var förra året. Det bådar gott, för det behövs.

I dag lämnades det över ett nytt åtgärdsprogram för havsmiljön från Havs- och vattenmyndigheten. Det är tråkigt, för det står att målet om en god havsmiljöstatus till 2020 inte kommer att uppnås. Vidare sägs att de största orosmomenten är övergödning, farliga ämnen och fiske. Påverkan av turism och andra näringar ökar också. De viktigaste belastningarna är uttag av arter genom fiske samt tillförsel av näringsämnen och gifter. De senare har faktiskt främst landbaserade källor, och det är där en stor del av åtgärdsarbetet måste göras.

Precis som är fallet i många andra frågor är vattenvården och vattenfrågorna inte någonting som är avgränsat, utan det som vi gör på land kommer vi också att se i havet. Jag skulle vilja därför vilja gå tillbaka lite i tiden och börja någon helt annanstans, nämligen i Paris i höstas – eller vintras, var det väl nästan. Där slöts ett historiskt klimatavtal.

En av de stora saker som man talade om innan var hur man skulle kunna hålla temperaturökningen i världen så låg som möjligt. Få trodde att vi skulle komma överens under två grader. Sverige var drivande i förhandlingarna. Vår klimat- och miljöminister fick till och med leda vissa av förhandlingarna, och vi nådde ett resultat som var bra, men inte det bästa.

I morgon när Åsa Romson kommer att skriva under avtalet i New York står det att ökningen av jordens medeltemperatur ska hållas klart under två grader och att ansträngningar ska göras för att hålla ökningen under en och en halv grad. Det är som sagt en glädjande nyhet. Men det är också något väldigt tråkigt.

Det betyder att vi redan nu lever i en värld där medeltemperaturen har ökat och kommer att fortsätta att öka. Vi accepterar de katastrofala följderna som det medför. Men hur har det med vattenvård och hav att göra? Vatten är ju vatten. När man talar om klimat och koldioxid handlar det om luft, tänker man kanske ofta.

När vi har så pass mycket koldioxid i luften som vi har nu buffrar det. Det reagerar med havet och gör det surt. Jag tror att många i min generation har varit med och kalkat sjöar på NO-lektioner på grund av surt regn, sur nederbörd och hur man bedriver skogsbruk. Man fick se skräckbilder om statyer som började vittra sönder på grund av surt regn.

Om någon för 20 år sedan hade sagt till mig att vi skulle ha så pass mycket mänsklig påverkan att vi kunde försura ett helt hav hade jag nog skrattat, men så är det. Hur det nu har gått till, för havet är stort. Medeldjupet på havet är nästan fyra kilometer. Även om vi skulle platta ut jorden med land och alltihop skulle vi fortfarande få ett medeldjup på nästan 2,6 kilometer.

Det är djupt, brukar man säga. Ja, det är väldigt djupt. Det är över en mil på det djupaste stället. Skulle man stoppa ned världens högsta berg, Mount Everest, i Marianergraven, som är det djupaste stället, skulle man kunna stå på toppen och fortfarande ha två kilometer vatten ovanför huvudet. Det är enorma massor med vatten. Trots det har vi med mänsklig aktivitet lyckats rubba balansen i denna väldiga vattenmassa.

Det som vi gör på land påverkar havet. Det är inte nog med att vi får koldioxid som buffrar så att vi får ett surt hav. När vi värmer jorden får vi också ett varmare hav, och varmt vatten tar större plats än kallt vatten. Det ligger i vattnets fysikaliska egenskaper. Förutom att vi har ett varmt klimat där isar smälter och vi får en höjning av vattenståndet kommer också vattnets inneboende egenskaper att göra att vi får än högre vatten, eftersom varmt vatten tar med plats än kallt vatten.

Det blir stora konsekvenser för hela jorden men framför allt för de låglänta länderna där man redan nu känner av detta. Vi har önationer som Fiji och Maldiverna som kämpar för sin överlevnad. I Bangladesh har odlingsgränsen mot havet flyttats flera kilometer, och saltvatten tränger upp på odlingsmarken. Det har lett till att människor måste fly, för i tätbefolkade länder finns ingen ny mark att bryta. Klimatflyktingarna är redan ett faktum.

Ett surt hav är också ett ogästvänligt hav. Vi talade om NO-lektioner förut. Jag vet inte om ni kommer ihåg när man på kemilektionerna tog ett ägg och lade i ättika över natten. När man kom nästa dag fanns det inget äggskal kvar på ägget, för sura saker löser upp kalk.

Det händer också i havet. Väldigt många av våra djur i havet har skal. Det är inte för inte de kallas för skaldjur. Det är en sak att ha hål i tänderna. Men att som räka ha hål i skalet funkar inte så bra. Vi ser stora problem med larvutveckling och sådant med den framtida försurningen som vi har i havet.

En forskare som forskade på detta och som uttalade sig i DN förra veckan sa: Vi kommer förmodligen inte att förstöra allt liv i havet. Vissa organismer kommer att överleva. Men många arter dör med stor sannolikhet ut.

Det är en deprimerande framtid man kan måla upp. Det är just därför som det är så viktigt och på ett sätt glädjande att se att vår regering nu har tagit ett ansvar i dessa frågor och gått fram. Vi har en regering som har deklarerat att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Det är stort. Det påverkar inte bara där vi lever nu utan också haven och vattnet som sådant.

När vi ändrar klimatet kommer även de andra delarna i vattnet att ändras. Flera delar av Sverige kommer att bli torrare. Det innebär andra hinder för fiskvandringar än de kraftverk som vi har talat om tidigare. Åar och älvar kommer kanske att bli mycket torrare. Det kommer att ändra grundvatten, och det kommer att ändra dricksvattentäkter.

Andra delar kommer att bli blötare. Prognoserna ser ut som att vi kommer att få så mycket regn över Östersjöområdet att vi kommer att sänka salthalten. Det blir alltså för sött för de arter som lever där nu, men för salt för sötvattensarter att komma ut dit. Det gör att världens mest förorenade hav som redan är artfattigt kommer att bli ännu mer artfattigt. Allt det innebär uteblivna ekosystemtjänster.

Till det kommer de övriga saker som jag har tagit upp här: miljöförstöring, nedskräpning, överfiske, kemikalier och läkemedelsrester. Sedan 1900-talet har världens fiskbestånd i havet minskat med 90 procent. Fortsätter det så här kommer vi att ha mer plast i havet än fisk 2050.

Medeltemperaturen har redan ökat med en grad, och koldioxidkoncentrationen har tiodubblats. De pågående förändringarna orsakar utan tvekan väldigt stora problem för våra vattenlevande organismer och därmed också för vår överlevnad.

Det är 70 procent av jordens yta som består av vatten, och ungefär 1 procent av det är sötvatten. Men vattnet finner inga gränser. Därför är det så viktigt att vi jobbar med dessa frågor internationellt och i samarbete. Jag vet att den reservation 1 som många alliansföreträdare har yrkat bifall till här handlar just om det internationella och regionala arbetet. Där är Sverige och vad vi nu gör så ledande.

Vi kan titta på arbetet med klimatmötet. Vi har en ny strategi för Arktis och hur man ska sig an det. Vi har tre ministrar som har gått ut och talat om det. För att skydda Arktis natur arbetar man för ett starkare klimatarbete, för mer juridiskt skydd för den känsliga naturen och för att minska riskerna med oljeborring och överfiske. Det är att ta ansvar.

Detsamma gäller också Sveriges arbete med FN:s hållbarhetsmål som klubbades i höstas. Det är 17 nya mål för en hållbar utveckling som ska räcka fram till 2030. Det är allt från att utrota fattigdom till utbildning, hållbar energi med flera. Enligt OECD har Sverige de bästa förutsättningarna av alla länder att genomföra agendan. Då ska vi inte bara sätta oss och göra det själva, utan där vi kan hjälpa till ska vi också hjälpa till att leda arbetet.

Där har vi sagt att vi tar ansvar för mål 14 som handlar om ett hållbart hav. Det är en prioriterad svensk fråga. Sverige ska tillsammans med önationen Fiji ta ansvar för ett globalt partnerskap för det. Vet ni: Det finns inget internationellt organ som har hand om havsfrågorna. UN-Water handlar om sötvatten. Sverige såg här ett gap, och vi har faciliteterna att kunna göra detta. Där har vi varit pådrivande.

Vi har en gemensam fiskeripolitik inom EU där Miljöpartiet har varit en av dem som varit väldigt pådrivande. Den är nu på plats, och regeringen bevakar och försöker säkerställa att den efterlevs. Till det förs allting som vi gör på hemmaplan. Mycket har redan tagits upp här i dag.

Vi har också uppdrag på gång om giftfria och resurseffektiva kretslopp och hur mikroplaster ska tas bort och försvinna från miljön. Vi har stärkt miljöövervakningen. Jordbruksverket har fått i uppdrag att ta fram nya förslag på miljöåtgärder inom landsbygdsprogrammet framför allt för att få till myllrande våtmarker.

Jag tror att vi tillsammans i utskottet med regeringens förslag och vår politik kan ändra den nu så dystra världen.

(Applåder)

Anf. 110 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det jag gillar med ett miljöparti är att man sätter miljön först, och inget annat. Man säger inte: Först jobben, och sedan får miljön komma. Man säger inte: Först jordbruket och livsmedelsproduktionen, och sedan får miljön komma. Det är miljön man sätter i första rummet. Jag tycker att Emma Nohréns inlägg var i precis den andan.

Därför blev jag besviken både på Miljöpartiet och på Socialdemokraterna vad gäller betänkandet. Man kan tycka att det är en liten sak. Det handlar om implementeringen av åtgärdsprogram för vattendirektivet, och S och MP har gått med på förslag från de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna om att man ska ta hänsyn också till kostnadseffektivitet, till jordbruksproduktion och till jobb i hela landet. Kan det vara så allvarligt?

Jag tycker att det är lite allvarligt, för vattendirektivet handlar om rent vatten. Det handlar inte om att vi bara kan få rent vatten om vi automatiskt också skapar jobb i hela landet. Det handlar inte om att vi ska få rent vatten om det medför ökad livsmedelsproduktion i jordbruket. Med det tillkännagivande ni gör skapar ni en massa förbehåll för implementeringen av vattendirektivet. Det tycker jag är oroväckande.

Jag tog upp några konkreta exempel tidigare. Man kan komma med krav på skyddszoner på en åkermark, och det kanske blir minimalt lite mindre livsmedelsproduktion. Om man drar det här till sin spets kanske det inte går att ställa dessa krav. Eller ska man kunna riva dammarna nere i Skåne när vi vet att det inte automatiskt skapar jobb i Norrlands inland? Jag tycker att Emma Nohrén bör svara på detta.

Anf. 111 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Jens Holm, för frågorna! Jag tror inte att det råder något som helst tvivel om att vi sätter miljöfrågorna främst. Vi ser att fysisk påverkan på vattendrag, till exempel anlagda dammar, har stora negativa effekter på vattenmiljön. Det är den största anledningen till att man i dag inte uppfyller god ekologisk status och god ekologisk potential inom EU:s vattendirektiv.

Detta är någonting som skulle ha varit implementerat redan 2000. Det har varit flera programperioder, och Sverige har fått backning. Men att som Jens Holm säga att vi är emot att det ska genomföras för att man läser tillkännagivandet som han gör är helt fel. Du sa själv att det gäller om man

drar det hela till sin spets. Ja, det tycker jag. I tillkännagivandet och förslaget står att de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att uppnå vattendirektivets mål *bör* prioriteras. Det står alltså inte att de *ska* prioriteras. Det är inte överordnat. Men om man drar det till sin spets, som Jens Holm, kan vi göra tvärtom. Om vi vänder på orden blir Vänsterpartiet emot jobb i hela landet, emot jordbruk och emot de andra sakerna.

Jag tycker inte att det här ger en rättvis bild av vad vi vill, och jag tror att Jens Holm lägger för stor vikt vid semantik.

Anf. 112 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Till att börja med kan man säga att samma diskussion fördes för några veckor sedan i civilutskottet, som Lars Tysklind från Liberalerna tog upp. Då gjorde Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna en helt annan bedömning. Man hade en reservation, och man gick inte med på detta eftersom implementeringen av vattendirektivet är så viktigt. Så hade ni kunnat göra här också.

Jag vet att jag kanske drar det lite till sin spets. Men å andra sidan tycker jag att om man är miljövän i detta avseende ska man ställa sig frågan: Blir det lättare eller svårare att implementera vattendirektivet i Sverige om man samtidigt säger att man också ska ta hänsyn till om det skapar jobb i hela landet, ta hänsyn till jordbruket och ta hänsyn till om det är kostnadseffektivt eller inte?

Vi gör inte så här i någon annan miljölagstiftning, Emma Nohrén. Vi ställer inte upp sådana här specifika krav, även om man alltid gör en balans för implementering. Men det tycker jag är en annan sak. Kan du vara snäll och svara på frågan: Tycker du att det blir lättare och bättre för miljön vid implementeringen av vattendirektivet med det tillkännagivande som ni nu har kommit med?

Anf. 113 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack för diskussionen, Jens Holm! Jag tror att det kommer att bli intressekonflikter i frågan oavsett hur man gör. Vi har miljöbalken och EU:s ramdirektiv först, och de ska självklart uppfyllas. Precis som du själv tog upp har vi Weserdomen, som säger att man inte kan gå nedåt i miljökriterier. Det ska hela tiden bli bättre.

Vi har inte så god miljö kvalitetsstatus på vatten som vi nog lite naivt trodde att vi hade i Sverige. När man började gå igenom detta såg man att vi inte hade det. Vi ser en massa hinder, men vi måste beta av dem i rätt ordning. Vi har haft ett åtgärdsprogram på remiss. Det kom in 184 remissvar, och detta bereds nu inom Regeringskansliet. Jag tror att vi kan vara trygga med att det som sedan kommer ut därifrån inte är gjort för att det ska försvåra det hela eller för att miljökraven ska bli lägre. Det handlar om att vi ska implementera och få ut så mycket miljönytta som möjligt och detta på ett enkelt sätt.

Vi måste uppnå god miljöstatus i vattnet, och jag är alldeles säker på att både det och den blivande propositionen om vattenverksamheter kommer att bidra till detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 27 april.)

Anf. 114 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att vi självfallet står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till alliansreservationen nr 4 och den moderata reservationen nr 6.

Herr talman! Svenskt jordbruk är beroende av en fungerande livsmedelsindustri för att fungera. Men samtidigt gäller det omvända. Svensk livsmedelsindustri är helt beroende av att svenskt jordbruk fungerar och är konkurrenskraftigt. Det hänger ihop; hela kedjan är viktig. Därför går det inte heller att tala om livsmedelspolitik utan att också beröra frågan om förutsättningarna för jordbruket.

I dag tvingas många bönder – för närvarande gäller det särskilt tydligt mjölkbönderna – att avveckla verksamhet som man har drivit under lång tid på grund av den tuffa ekonomiska situationen. Samtidigt ser vi hur livsmedelsproduktion, nu senast Findus, flyttas eller läggs ned till följd av att möjligheterna att driva verksamheten här i Sverige bedöms vara sämre än på andra håll. Detta sker trots våra goda naturliga förutsättningar här i Sverige.

Så här borde det naturligtvis inte vara, men under lång tid har politiken tyvärr varit mer en del av problemet än en del av lösningen. Politiska beslut har i alltför stor omfattning tillåtit att skapa eller förvärra problemen genom svenska särregler, höga skatter eller en omfattande administrativ börda. Sammantaget innebär detta betydande merkostnader för svenska bönder och livsmedelsföretag. Det är dags att vända den utvecklingen.

Vi måste verka för att villkoren för jordbruket blir mer lika villkoren i övriga EU. Vi vill därför se regelförenklingar, minskad byråkrati, förbättrad samordning mellan olika myndigheter och minskade administrativa kostnader.

Ett konkret och högst aktuellt exempel gäller växtskyddsmedlen. Det är helt orimligt att svenska myndigheter gång på gång gör helt andra, mycket tuffare, tolkningar av EU-reglerna än vad som görs i våra grannländer. Vi har från Moderaternas sida nyligen presenterat fem konkreta förslag på åtgärder för att lösa problemen, och vi har riktat dessa som krav till regeringen. Jag hoppas fortfarande att regeringen är beredd att agera och följa våra förslag, även om landsbygdsministern tyvärr inte har velat ge några sådana besked än så länge, i alla fall.

Herr talman! Svensk jordbruks- och livsmedelsproduktion är generellt sett mycket miljövänlig. Det skulle därför vara bättre för miljön om en större andel av det kött, de mejeriprodukter och de grödor som konsumeras i världen kom från svenska gårdar. Vi ska självfallet stå upp för ett välfungerande djurskydd och rimliga miljöregler, men utgångspunkten måste vara att kraven så långt möjligt är likvärdiga inom hela EU. Svenska bönder kan inte, på en gemensam marknad, ensamma bära kostnaderna och ansvaret för att gå före. Då blir resultatet att svenskt jordbruk riskerar att slås ut, vilket bara leder till att vi i stället importerar samma produkter från

länder med lägre krav. Vi ser exempel efter exempel där detta håller på att ske.

Det är allvar nu. Regeringen måste i den försenade livsmedelsstrategin tydligt och konkret hantera de utmaningar som både jordbruket och livsmedelsproduktionen står inför. Det är utmaningar på lång sikt men också konkreta problem på kort sikt som måste hanteras.

Det krävs skarpa målsättningar, tydliga prioriteringar och en ärlig vilja att lätta på det ok av skatter, regleringar och särkrav som drabbar de gröna näringarna. Slutbetänkandet från den av alliansregeringen tillsatta Konkurrenskraftsutredningen utgör en väldigt bra grund för det arbetet.

Dessvärre har regeringen hittills bedrivit en politik i motsatt riktning. När besked från Regeringskansliet väl kommer handlar det oftast om nya eller höjda skatter, fler förbud och fler regleringar.

Landsbygdsministern stod här i förra veckan, när vi hade interpellationsdebatt. Den handlade om jordbrukets konkurrenskraft, men landsbygdsministern talade om ytterligare arbetsmiljökrav och skärpt arbetsrätt. För mig låter det snarare som ännu högre kostnader och försämrad konkurrenskraft, när vi borde sträva efter det motsatta.

Stefan Löfven uttalade i valrörelsen att all politik ska prövas mot om den leder till fler jobb. Det var vällovligt, men politiken kan aldrig skapa de jobben. Jobben skapas om förutsättningarna är gynnsamma, vilket politiken kan bidra till.

Det betyder att skatterna behöver bli lägre, inte högre. Reglerna behöver bli enklare, och myndigheternas tolkning av reglerna måste bli mer ändamålsenlig. Konkurrensförutsättningarna för verksamheter i Sverige behöver bli mer likvärdiga dem i länder vi konkurrerar med.

Herr talman! Vi vill också se ett tydligt fokus på ökad export. Ett av de konkreta förslag som vi har på det här området är inrättandet av en webbaserad exportportal i syfte att marknadsföra svenska livsmedel och göra det enklare för importörer i andra länder att välja svenskt.

Hela livsmedelskedjan kan bli en tillväxtsektor. Men då krävs – utöver regelförenklingar, neutrala konkurrensförutsättningar och sänkta kostnader, som jag redan har nämnt – också framåtsyftande satsningar.

Vi kan tyvärr konstatera att resurserna för forskning och utveckling på det här området är alltför begränsade och ligger lågt i förhållande till andra sektorer. Frågor som rör jordbruk och livsmedelsproduktion men också närliggande områden som tillverkningsprocesser bör därför prioriteras upp. Det bör ske i den kommande forskningspropositionen, men det är också viktigt att lyfta fram det i livsmedelsstrategin.

Herr talman! En viktig del för att en marknad ska kunna fungera på ett bra sätt är att konsumenterna ska vara rimligt välinformerade för att kunna göra kloka val – val där inte enbart pris utan också andra parametrar kan vägas in.

Vi vet att konsumenterna i Sverige i ökad utsträckning efterfrågar svenska livsmedelsprodukter. Märkningar såsom Svensk fågel och Svenskt kött har utgjort goda exempel och har också bidragit till att konsumtionen av just svensk fågel och svenskt kött har ökat efter flera års minskning.

I går lanserades de första produkterna med den nya Från Sverige-märkningen, en tydlig blågul märkning som gör det enklare att hitta livsmedel, råvaror och växter med svenskt ursprung i butikerna.

Initiativet till märkningen kommer från Livsmedelsföretagen, Svensk Dagligvaruhandel och LRF. Det är ett bra exempel på att branschen och marknaden klarar att lösa det här på ett bra sätt – mycket bättre än lagstiftning, som riskerar att bli fyrkantig och dålig, skulle göra.

Det är glädjande att landsbygdsministern nu säger att han inte vill lagstifta om detta utan i stället bejakar och välkomnar den nya frivilliga branschmärkningen. Detta i skarp kontrast till alla rödgröna kollegor som i denna kammare åtskilliga gånger har talat sig varma för lagstiftning.

Märkning av livsmedel är viktig, men lika viktigt är att det finns fungerande uppföljningssystem för att undvika olika typer av matfusk och bedrägerier.

Det är helt oacceptabelt att oseriösa aktörer exempelvis försöker snylta på kvalitetsmärkningar och sälja produkter med falsk märkning. Det handlar om bedragare som försöker göra sig en extra förtjänst genom att lura konsumenterna. Vi har länge krävt hårdare straff för den här typen av brott och ser positivt på att regeringen nu säger sig vara beredd att gå oss till mötes.

Herr talman! Moderaterna tror på svenskt jordbruk och på svensk livsmedelsproduktion. Om politiken ger rätt förutsättningar i stället för att sätta käppar i hjulet kan dessa näringar växa framöver, och vi kan även i framtiden njuta frukterna av den svenska jorden.

(Applåder)

Anf. 115 RUNAR FILPER (SD):

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna har flera reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Kontrollen av livsmedel fungerar olika på olika håll i landet, och resurserna för livsmedelskontroll är ganska begränsade.

I dag har kommunerna ansvaret för livsmedelskontroll, men det är inte ovanligt att kommuner inte klarar sitt uppdrag. Det händer att man tar ut avgifter för kontroller som aldrig genomförs eller fullföljs som planerat.

Förutom på kommunerna ligger ansvaret på länsstyrelserna och på staten genom Livsmedelsverket.

Inga jämförbara länder har så komplicerade system som Sverige. Sveriges Konsumenter och Livsmedelsföretagen sa i en artikel i Svenska Dagbladet just det – att kontrollsystemet är mer komplicerat än i något annat land.

Maten måste vara säker, och staten bör därför ta ett större ansvar för en effektiv och fungerande livsmedelskontroll i hela Sverige.

Länsstyrelserna kontrollerar redan i dag att kommunernas kontroll följer lagstiftningen, men genom att ansvaret helt överförs från kommunerna till staten skulle livsmedels- och djurskyddskontrollen behandlas lika i hela landet.

I Danmark förstatligades livsmedelskontrollen redan för cirka tolv år sedan med lyckat resultat. Jag tycker att det är dags att också Sverige effektiviserar det här genom mer förstatligad kontroll.

Herr ålderspresident! Tyvärr ser vi att Sveriges självförsörjning av livsmedel har minskat dramatiskt, en utveckling som inte får fortgå. Därför är en svensk livsmedelsstrategi viktigare än någonsin, en strategi där konkurrenskraften uppmärksammas genom att många av Konkurrenskraftsut-

redningens förslag blir verklighet, som syftar till att öka livsmedelsexporten och som inrymmer minskat regelkrångel med goda konkurrensvillkor för företagen.

Att höja och i förlängningen fördubbla värdet på den svenska exporten av jordbruksvaror och livsmedel skulle ha stor betydelse för den svenska ekonomin och sysselsättningen. Den svenska produktionstrenden måste vändas; det är vi nog alla på det klara med.

Två produktkategorier där den värdemässiga importökningen varit stor är mejeriprodukter och ägg samt kött och köttvaror. Här har alltså den svenska produktionen haft svårt att hävda sig i konkurrensen sedan tullskyddet försvann vid EU-inträdet, enligt Jordbruksverkets rapport.

Tyvärr har vi sett hur den svenska produktionen förlorat marknadsandelar efter EU-inträdet. Konsumtionen har ökat och tillgodoses i allt högre grad med importerade produkter, som har lägre kostnad än det svenska köttet.

Tre av fyra kunder uppger att de föredrar svenska livsmedel. Den svenskmärkning som nu sjösatts för dagligvaruhandeln för att göra det lättare för konsumenter att hitta svensk mat i livsmedelsbutikerna är ett positivt grepp och ligger väl i linje med vad kunderna vill ha.

Medvetandegraden och viljan att köpa svenska och närproducerade livsmedel ökar stadigt, och en satsning bör göras för att få en större andel närproducerade och/eller ekologiska livsmedel i de offentliga upphandlingarna.

För att stärka lönsamheten för mjölkbönderna så att de får bättre betalt för råvaran och bättre möjligheter att förbättra värdet på produkterna är det viktigt med ursprungsmärkning av svenska mejeriprodukter och bättre kommunikation av svenska mervärden ut till konsumenterna.

Utländsk djurhållning skiljer sig ofta från svensk när det gäller till exempel synen på antibiotika, hormoner, djurtransporter, djurhållningsformer och slaktmetoder. Därför är det angeläget att öka konsumenternas möjlighet att göra aktiva val när de köper livsmedel.

Sverige har världens mest ambitiösa djurskydd. Det är något som Sverigedemokraterna är stolta över och vill värna. Inte minst för att vår djur- och livsmedelsproduktion ska behålla sin konkurrenskraft är det viktigt att upprätthålla djurskyddet.

På samtliga livsmedel som upphandlas genom offentlig upphandling ska det ställas krav på att råvarorna är producerade enligt svensk miljö- och djurskyddslagstiftning.

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna betonar att alla animaliska produkter bör märkas med ursprung i varje led i produktionskedjan. Detta ska gälla såväl charkvaror och sammansatta produkter som mat på restaurang. Mejeriprodukter som i dag står helt utanför märkningskraven vill vi inkludera i obligatoriska märkningssystem.

Svenska bönder missgynnas i dag i konkurrensen med andra länder, inte därför att kvaliteten på de livsmedel vi producerar är för låg utan därför att den är för hög. Hand i hand med detta sjunker självförsörjningsgraden när det gäller basala livsmedel mer än i något annat land. Produktionen av gris- och nötkött har sjunkit med 50 procent, och inga beredskapslager finns längre. Hushållens livsmedelslager kan tänkas räcka i snitt en vecka, butikernas lager räcker någon dag och centrallager ytterligare några dagar.

Detta riskerar att leda till en farlig situation för Sverige om en allvarlig politisk eller militär kris eller något annat skulle inträffa i vårt närområde.

Problemet för våra svenska bönder är att djurskydd och kvalitet kostar pengar. EU tillåter andra länder att ha sämre djurskydd och lägre kvalitetskrav i produktionen av livsmedel än vi i Sverige har. Däremot tillåter inte EU att vi i Sverige skyddar vår produktion, som har högre krav.

Genom en stärkt svensk livsmedelsproduktion och genom att premiera de svenska bönderna i deras arbete för kvalitet, djurskydd och djurvälstånd ska vi kunna närma oss en konkurrens på lika villkor.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Forsberg (SD).

Anf. 116 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr ålderspresident! Jag tänkte i den här debatten uppehålla mig vid en enda sak, en sak som jag tycker är viktigare än andra för tillfället, apropå att den svenska produktionen av livsmedel minskar och att lönsamheten är mer eller mindre obefintlig för dem som är primärproducenter i vårt land. Då handlar det om reservation 2, till vilken jag för övrigt yrkar bifall, alltså löftet om att vi ska få en livsmedelsstrategi i vårt land.

Det är en strategi som jag bejakar att regeringen arbetar fram. Vad jag har förstått har den till syfte att se till att vi ökar produktionen av hållbart producerad mat i vårt land och att vi har förutsättningar att behålla och utveckla en industri som förädlar den i Sverige producerade maten, liksom att vi vanliga konsumenter får tillgång till hållbart producerad mat.

I och med att den nuvarande regeringen valde att lägga ned alliansregeringens vision om Sverige som det nya matlandet har vi tappat otroligt mycket tid, tid som skulle ha kunnat användas till att utveckla det. Jag tror att vi här i kammaren är överens om att vi ska producera mer mat i vårt land, förädla mer mat i vårt land och på så sätt skapa de viktiga jobben, inte minst på den svenska landsbygden.

Jag har i flera debatter efterlyst ett svar på varför man valde att avveckla en satsning, en vision, som skulle kunna ha utgjort en plattform till det som nuvarande regering vill utveckla, nämligen en livsmedelsstrategi. Jag har ännu inte fått något svar på varför man gjorde detta och varför man har tagit bort alla de pengar som fanns för att hjälpa till att utveckla verksamheter i skilda delar av vårt land.

Jag förväntar mig, herr ålderspresident, att under den här debatten få svar på varför man har valt att avveckla något för att egentligen bara tappa tid för den utveckling som vi alla vill se.

(Applåder)

Anf. 117 LARS TYSKLIND (L):

Herr ålderspresident! I debatten om det här betänkandet kommer jag att beröra tre centrala frågor. Det är den kommande livsmedelsstrategin, livsmedelskontroll och matsvinn. Jag yrkar bifall till reservation 4, om livsmedelsstrategin med inriktning på konkurrens och export. Det är en reservation som Liberalerna har tillsammans med övriga allianspartier. Vi står naturligtvis bakom också Liberalernas reservation 10, om livsmedelskontroll, och reservation 11, om matsvinn, där vi har reserverat oss tillsammans med Centerpartiet.

Svensk livsmedelsproduktion har med rätt förutsättningar stora möjligheter att ge ökad sysselsättning och tillväxt och bidra till en långsiktig hållbar utveckling på landsbygden. Det leder också till att vi får en produktion av mat av hög kvalitet. Man kan också koppla det till klimatförändringarna. Vi kan vara glada över att vi har kommit fram till vissa resultat i klimatfrågan både internationellt och nationellt. Men hur som helst kommer det att ske förändringar som vi måste anpassa oss till. Globalt sett kommer – det är jag övertygad om – svensk åkermark att bli allt värdefullare.

Om livsmedelsstrategin får rätt innehåll kommer den att kunna stödja en positiv utveckling av den svenska livsmedelsproduktionen. När vi tittar på vad som kännetecknar denna livsmedelsproduktion ser vi att det finns kopplingar till tidigare diskussioner som vi har haft i dag. Det handlar om bra djurhållning, låg antibiotikaanvändning och hållbara odlingsmetoder.

Detta handlar mycket om konkurrensfrågor. Från Liberalernas sida vill jag betona att det finns stora mervärden i de svenska produkterna. Vi måste komma till en situation där man är beredd att betala för dessa mervärden. Det finns en tydlig trend i samhället i dag. Inte bara i Sverige utan även på exportsidan ser man en efterfrågan på livsmedel av hög kvalitet. Det räcker med att se på den efterfrågan på tydlig märkning som finns i Sverige. De senaste dagarna har det varit en del diskussioner om detta med kött från Sverige. Då garanterar branschen vissa saker, och det tror jag att konsumenten är väldigt angelägen om.

Det handlar om att djuret är fött i Sverige, uppfött i Sverige och slaktat i Sverige, så att hela processen ligger i Sverige. Där tror jag att branschen gör en väldigt bra satsning, som rimligtvis borde ha gjorts tidigare.

Livsmedelsstrategins övergripande syfte är naturligtvis att stärka konkurrenskraften ur olika synpunkter. Det handlar inte minst om allmän företagspolitik. Men vi ska ändå ha kvar konsumentperspektivet och efterfrågeperspektivet när det gäller svenska mervärden. I förlängningen kan man då öka den svenska exporten av livsmedel.

Man kan konstatera att den svenska livsmedelsexporten ökar. Det visar statistiken. År 2015 hade den ökat till närmare 74 miljarder. Sedan kan man alltid plocka sönder den siffran och fråga vad som är svenska livsmedel, vad som är bearbetade livsmedel och så vidare, men likafullt har den ökat.

En annan del av exporten som man inte alltid tänker på är turistexporten. Turismen är en av världens snabbast växande näringar. Turismens exportvärde – här ser vi förstås ingen direkt koppling till maten – var 96,5 miljarder år 2014.

Matlandet Sverige kommer in i många synpunkter, inte minst här. Det handlar om att man lyfter fram unikt svenska produkter. Maten blir en besöksanledning i sig. Det är ytterligare ett område där Matlandet Sverige var med och bidrog till att lyfta fram just de svenska mervärdena, som är så viktiga.

Nu har vi ett besked om att livsmedelsstrategin ska komma i juni. Det är en dagsnotering vi har. Det är lite drygt två månader till dess. Då får vi tills vidare hoppas på att det blir fallet. Vi är inte jätteinformerade om exakt vad den ska innehålla, men det kommer förmodligen att ge sig på något sätt.

Herr ålderspresident! Jag var inne på klimatpåverkan och klimatet alldeles nyss. Man kan konstatera att livsmedelsproduktion står för en stor del av klimatutsläppen. Och när vi har diskuterat frågan om att minska de svenska utsläppen har vi konstaterat att det väl är svårast att helt och hållet få bort de utsläpp som kommer från jordbruket. Det kommer vi heller aldrig att kunna få, så länge vi brukar jorden.

Men då är det i alla fall högst angeläget att vi lägger fokus på att verkligen ta vara på de livsmedel som vi de facto har producerat. Där har ju redan utsläppet skett. Låter man det bli matsvinn är det liksom bara förlorare i sammanhanget. Då har den klimatbelastning som just den produktionen har medfört inte lett till något positivt över huvud taget.

Det är intressant att konstatera att matsvinnet är ungefär 30 procent på global nivå. Det är ungefär lika i hela världen, men av helt olika anledningar. I Sverige och jämförbara länder slängs mat till stor del i konsumentledet, det vill säga vi slänger redan inköpt och betald mat. I andra delar av världen försvinner maten i lager- och distributionsledet. Då kan det handla om att man inte har lämpliga lokaler, så att livsmedel ruttnar. Det kan vara skadedjur, som råttor och så vidare. Men det rör sig ändå om ca 30 procent.

Den anledning som vi har i Sverige och i jämförbara länder, att vi helt sonika slänger maten, känns direkt omoralisk i det sammanhanget. Statistiken visar att vi slänger ungefär 50 kilo mat per invånare. Jag vet inte riktigt hur man har fått fram de siffrorna. Men man visar i alla fall att en tvåbarnsfamilj förlorar 6 000 kronor per år genom att slänga mat i onödan.

Det här är en fråga som nu har kommit upp på agendan även på EU-nivå. Där diskuterar man bland annat begreppet bästföredatum. Vad betyder det för oss moderna människor? Det betyder på något vis att mat blir dålig från en dag till en annan, och det slängs väldigt mycket mat i onödan.

Frågan om matsvinn tycker vi från Liberalernas sida är oerhört viktig. Det är viktigt att vi på nationell nivå sätter upp mål för detta och att vi initierar projekt för att minska matsvinnet. Det kanske inte handlar så mycket om avancerade projekt, utan det handlar om att informera och göra folk lite mer trygga i att göra egna val.

(Applåder)

Anf. 118 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr ålderspresident! Först vill jag yrka bifall till reservation nr 3 och till Alliansens reservation nr 4.

Sverige är fantastiskt. Det är en gammal slogan som jag kommer ihåg. Visst är Sverige fantastiskt att bedriva livsmedelsproduktion i. Det är bra klimat. Det är bra tillgång till vatten och massor av duktiga bönder och fiskare. Jag hoppas att vi här i kammaren kan slå fast att det är oerhört viktigt med en livskraftig livsmedelsproduktion. Det ska löna sig att bedriva jordbruk i Sverige. Det ska löna sig att bedriva fiske i Sverige. Det ska löna sig att förädla livsmedel i Sverige.

Tyvärr ser inte verkligheten ut så längre i vårt land. Vi har nyligen kunnat höra att Findus kommer att lägga ned sin produktion i Bjuv. Detta drabbar inte bara de 450 anställda utan också ett stort antal ärtodlare som nu blir utan avsättning. Vi ser det med tydlighet inom mjölkproduktionen. I morgon, fredag, när arbetsveckan är slut har det slutat ytterligare fem mjölkbönder. Så fortsätter det vecka in och vecka ut. Vi är mitt inne i den

värsta mjölkkrisen i mannaminne. Priset på mjölk är nere på bottennivåer. Vi kan inte bara rycka på axlarna och säga: Så trist, så tråkigt. Och så gör vi något helt annat.

Det som händer just nu kommer att få stora konsekvenser, allvarliga konsekvenser, för vårt land. Tusentals arbetstillfällen kommer att försvinna. Med det följer också att landsbygden urholkas ännu mer. Vårt land kommer att bli ännu mer sårbart om det skulle bli någon kris.

Hur skulle det förresten se ut i Sverige om det blev en kris, om möjligheterna att föra in livsmedel till vårt land utifrån skulle upphöra eller försvåras? Hur ska vi få mat på vårt bord? Vet vi det? Har vi någon aning? Svaret är: nej.

I dag är självförsörjningsgraden nere på under 50 procent. Detta är på tok för lite. Här måste vi se på exempelvis Finland, som har valt en annan politik. De är, som vi, medlemmar i EU. Kanske beror denna skillnad på att man i Finland har upplevt orostider för inte så hemskt länge sedan och därför har en helt annan vaksamhet. De har en självförsörjning på mellan 80 och 85 procent. Skillnaden i förhållande till Sverige är otrolig.

Vi i vårt land har tack och lov haft fred i över 200 år. Men vårt välordnade samhälle är ingen självklarhet, och vi kan inte räkna med att det alltid ska rulla på som det alltid gjort. Ibland känns det som att många även här rycker på axlarna och säger: Det ordnar sig nog. Det gör det inte. Vi i den här kammaren bär ett ansvar.

Herr ålderspresident! Det pågår en dubbelmoral i det svenska samhället. Samtidigt som vi har de hårdaste djurskyddslagarna i världen köper nämligen många av landets kommuner och landsting in livsmedel från alla möjliga delar av vår värld, livsmedel som är producerade på ett sätt som vore totalt olagligt i Sverige. Här måste Sveriges kommuner och landsting bli mer seriösa med att så långt det bara är möjligt upphandla mat som kan produceras i Sverige, livsmedel som produceras med svenska djurskyddslagar.

Det finns goda exempel på kommuner som har gjort det, som har tänkt till. Det är exempelvis Ydre, Vadstena och min hemkommun Ödeshög i Östergötland. Dessa kommuner köper in närproducerad mat så långt det är möjligt. Resultaten är mycket goda.

(Applåder)

Anf. 119 MARIANNE PETTERSSON (S):

Herr ålderspresident! Vi behandlar i dag miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU15, *Livsmedelspolitik*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

I går var det premiär för den nya svenska märkningen Från Sverige. Först ut med den nya blågula symbolen är mjölken. Den frivilliga ursprungsmärkningen lanseras för att svara på konsumenternas ökade efterfrågan på råvaror och livsmedel som produceras i Sverige.

Omkring 800 produkter är på gång att märkas, och successivt kommer antalet artiklar att byggas på. Märket kan sättas på alla typer av svenskproducerade livsmedel som uppfyller kriterierna. Kött och chark ska märkas med Kött från Sverige. Detta är ett viktigt steg för att stärka svensk livsmedelsproduktion.

Herr ålderspresident! Regeringen kommer under våren att lägga fram den nationella livsmedelsstrategin. Livsmedelsstrategin tar ett helhetsgrepp på många av de utmaningar vi står inför, och syftet är att öka konkurrenskraften i hela livsmedelskedjan och därigenom bidra till att stärka tillväxten på landsbygden.

Konkurrenskraftsutredningen är en del av underlaget till livsmedelsstrategin. Målet med livsmedelsstrategin är att öka sysselsättningen, produktionen, exporten, innovationskraften och lönsamheten i livsmedelsproduktionen, samtidigt som de nationella miljömålen nås.

Det är oerhört viktigt att vi har en inhemsk livsmedelsproduktion. Mat är inget vi kan välja bort. I dag har vi en självförsörjningsgrad på under 50 procent. En ökad livsmedelsproduktion leder till att vi får en ökad försörjningstrygghet.

Regeringens mål är att öka svensk matproduktion och skapa jobb och tillväxt i hela landet. Sveriges export av livsmedel är viktig för att öka livsmedelsproduktionen och skapa de nya jobben. Vi har goda förutsättningar att öka vår livsmedelsproduktion. Vi har god tillgång på vatten och 600 000 hektar åkermark som inte är i bruk. Vi har också kunskap om hur produktionen ska bedrivas på ett hållbart sätt, såväl för människor som för djur och natur. Vi är bäst i världen på djurhälsa, och vi använder minst antibiotika i EU.

Detta tillsammans med våra övriga svenska mervärden som vår livsmedelssäkerhet, salmonellafrihet, mindre klimatpåverkan med mera kan användas i marknadsföringen där Sverige kan bli det hållbara livsmedelslandet. Vi ska fortsätta ta till vara och utveckla de svenska mervärdena, men vi måste också lyfta fram dem på ett betydligt bättre sätt.

Inom ramen för exportstrategin kommer regeringen att arbeta med vissa sektorer där det bedöms finnas en outnyttjad potential för ökad export och internationalisering. Regeringen tar fram särskilda nationella strategier och åtgärder för till exempel livsmedelssektorn. I dessa kan ingå förslag som syftar till att öka exporten och internationaliseringen av svenska företag.

Herr ålderspresident! Primärproduktion och livsmedelsförädling är regionalt och lokalt en viktig del av ekonomin, näringslivsutvecklingen och sysselsättningen, inte minst på landsbygden. Livsmedelskedjan omfattar många aktörer, från primärproduktion till handel och matturism. Företagen inom livsmedelskedjan bidrar till att skapa jobb och ekonomisk tillväxt i hela landet. Även serviceföretag kopplade till primärproduktion och livsmedelsförädling är viktiga för sysselsättningen.

Livsmedelsindustrin är en av landets största industrigrenar, sett till antalet sysselsatta, och erbjuder såväl kvalificerade jobb som inestegsjobb, vilket är viktigt för unga och utlandsfödda. Detsamma gäller för restaurang- och besöksnäringen, som anställer en stor del unga och utlandsfödda och som är en sysselsättningsintensiv bransch som fortsätter att växa.

För att känna tillit till våra livsmedel är det viktigt att vi har en bra livsmedelskontroll. Den svenska livsmedelskontrollens mål är att konsumenterna får säkra livsmedel, att de inte blir lurade på vad maten innehåller och att informationen om maten är enkel att förstå. En fungerande livsmedelskontroll är viktig för konsumenternas förtroende för livsmedelsindustrin. Att kontrollerna är ändamålsenliga, effektiva och likvärdiga är också viktigt för livsmedelsproducenternas förtroende för kontrollen.

Herr ålderspresident! En tredjedel av all mat som produceras i världen slängs. I Sverige slänger vi årligen ca 28 kilo mat per person och håller ut 26 kilo i vasken. Detta innebär en onödig belastning på vår miljö.

Sverige har åtagit sig att uppfylla de globala hållbarhetsmålen om att halvera matsvinnet fram till 2030. Ett treårigt matsvinnsuppdrag som Livsmedelsverket, Statens jordbruksverk och Naturvårdsverket har haft avslutades vid årsskiftet. Uppdraget har bidragit till att matsvinnproblematiken har uppmärksammas.

I slutrapporten fokuseras på fem områden där åtgärder behöver sättas in för att målet om halverat matsvinn ska nås. Dessa är: kommunicera matsvinnsmålet för att motivera till ökat förebyggande arbete, kommunikation till konsumenter i samverkan med aktörer för att kunna ändra beteenden, utökad samverkan i branschen, tillhandahålla praktiska verktyg för olika målgruppers svinnarbete, ta fram kunskapsunderlag.

Det finns i dag ett växande intresse för att skapa mer hållbara lösningar, men för att lyckas måste man få kunderna att ändra sitt beteende både i butiken och hemma i köket. För att lyckas med detta krävs omfattande satsningar på kommunikation och information till konsumenterna men också en rad andra åtgärder som kan stimulera till en mer effektiv mathantering.

Vi har alltså många utmaningar när det gäller våra livsmedel och livsmedelsindustrin, men med en livsmedelsstrategi på plats får vi en långsiktigt hållbar livsmedelskedja.

(Applåder)

Anf. 120 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Marianne Pettersson, för anförandet! De här debatterna riskerar väl att gå lite grann på tomgång, eftersom vi behandlar ett gäng motioner. Men det är också i väntan på skarpare förslag i form av en proposition med livsmedelsstrategin som vi hoppas ska komma i sommar.

Trots detta fanns det några saker i det som Marianne Pettersson nämnde som jag skulle vilja ta upp, liksom någon ytterligare fråga.

Hon nämner Från Sverige-märkningen, som även jag var inne på i mitt anförande. Det är en bra märkning, verkar vi vara överens om. Det är bra att den här märkningen kommer fram, och jag tycker att det är glädjande att det är en branschmärkning. Det visar att branschen och marknaden kan klara av att lösa det här på ett bra sätt som jag tror är till nytta för konsumenterna.

Landsbygdsministern var också tydlig här i går när han sa att han bejakar det här, att han tycker att det är bra och att det därmed inte behövs någon lagstiftning på det här området.

I anslutning till detta vill jag fråga Marianne Pettersson om hon delar den bedömningen. Delar ni socialdemokrater här i riksdagen regeringens bedömning att det inte behövs någon lagstiftning längre? Därmed har ni ändrat uppfattning, för tidigare har ni ju varit inne på att man skulle behöva lagstifta om detta. Det är min första fråga.

Den andra frågan gäller målen i livsmedelsstrategin, där Marianne Pettersson tar upp en del exempel. Landsbygdsministern har också tagit upp att det i livsmedelsstrategin kommer att finnas mål för ekologisk produktion och konsumtion.

Jag är lite frågande till det. Detta driver marknaden ganska bra själv. Det finns en stor efterfrågan på ekologiskt, och det finns egentligen inget behov av den typen av politiska pekpinna, skulle man kunna säga. Risken med detta är att det kan innebära att utländska ekologiska produkter konkurrerar ut svenska konventionella produkter som kanske egentligen är miljömässigt sett bättre än de utländska ekologiska i en del fall.

Hur ser Marianne Pettersson på den saken?

Anf. 121 MARIANNE PETTERSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag ska börja med frågan om lagstiftningen. Där är vi helt överens med landsbygdsministern, och LRF:s ordförande har varit ute och sagt samma sak. Vi ser att branschen sköter det bra själv, och så länge man gör det finns det ju ingen anledning att ha någon lagstiftning. Här ser vi ett utmärkt exempel på att hotet om lagstiftning gör att branschen tar sig samman och samarbetar.

Målet om ekologiska livsmedel handlar om målet för ekologisk produktion i Sverige. Jag kan inte se något hinder för att ha ett mål för det. Det är väl alltid bra att sätta upp mål.

Anf. 122 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Marianne Pettersson, för svaret! Det gläder mig att vi verkar vara överens om att det inte finns något behov av lagstiftning.

När det gäller begreppet ekologisk handlar det om både produktion och konsumtion. Det är vad landsbygdsministern har sagt i alla fall. Jag håller inte med Marianne Pettersson om att det alltid är bra att sätta upp ett mål. Det måste finnas en tanke bakom och mening med att sätta upp ett mål. Man måste också fundera igenom vilka konsekvenserna kan bli. Jag är rädd att man inte har gjort det.

Det finns en bild av att det ekologiska är det som alltid ska vara bäst för miljön. Jag delar inte den bedömningen. Jag tror att man ofta behöver väga in andra aspekter också och se var miljönyttan blir störst och hur mycket som kan tas ut från en bit mark.

Jag antydde i min fråga att om ett mål sätts upp för ekologisk produktion och ett mål för ekologisk konsumtion kan detta påverka just konsumtionsbeteendet. Om svenska kommuner ställer krav på att det ska vara ekologiska produkter vid upphandling, och det inte finns tillräckligt med ekologiska produkter, blir man tvungen att handla produkterna från någon annanstans. Ekologiska produkter från andra länder är inte alltid bättre än svenskodlade konventionella produkter. Då blir det en konflikt i att offentlig sektor inte köper svenska produkter och dessutom inte köper de som är bäst för miljön.

Det är feltänkt att fokusera på ekologisk produktion och konsumtion. Ekologiskt kan vara bra i vissa fall. Konsumenterna är väl medvetna om detta, och vi ser att efterfrågan ökar. Då är ett politiskt satt mål helt onödigt. Det viktiga är att ha ett mål för ökad produktion och ökad export. Det tycker jag att regeringen borde fokusera på. Därför är jag orolig över de besked som landsbygdsministern har gett.

Anf. 123 MARIANNE PETERSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror inte att jag nämnde någonting om konsumtion. Precis som Jonas Jacobsson Gjörtler säger löser det sig självt. Vi ser en ökad efterfrågan.

Det finns däremot stora möjligheter att öka produktionen i Sverige. Efterfrågan är framför allt på svenska livsmedel. Det finns en stor ökad efterfrågan på svenska livsmedel. Jag ser inget problem i att sätta som mål att större delen av produktionen av de ekologiska livsmedlen ska ske i Sverige.

Anf. 124 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Marianne Pettersson, för ditt anförande!

Jag vill först säga att jag gläder mig åt att Marianne Pettersson i sitt anförande tog upp frågan om självförsörjning. Även du menar att den är alldeles för låg. Det är positivt att du tog upp frågan och att regeringen tittar på den. Det är positivt.

Marianne Pettersson tar också upp att livsmedelsproduktionen bör öka. Kommer vi att se mätbara mål i stället för att bara ha målet att den ska öka? Det kan vara så att om produktionen ökar med 0,001 så har målet nåtts. Kommer det att finnas mätbara mål framöver?

Anf. 125 MARIANNE PETERSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Huruvida det blir mätbara mål eller inte har jag svårt att sja om. Jag har ingen kristallkula som kan visa mig exakt hur propositionen kommer att se ut. Därför kan jag tyvärr inte besvara frågan om hur målen kommer att se ut.

Anf. 126 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Marianne Pettersson, för svaret!

Jag vill bara understryka att lantbrukare och andra som tycker att frågorna om livsmedelsproduktion är intressanta och viktiga och lyssnar på debatten vill veta om det är fråga om ord eller verklighet. Därför är det så otroligt viktigt att vi får svar framöver. Marianne Pettersson kanske inte kan säga så mycket mer, men ett medskick är viktigt.

Marianne Pettersson tar också upp att det är viktigt att lyfta fram mervärdet. Vi tycker alla här att det är viktigt med mervärde. Men hur ska vi göra det? Hur ska vi lyfta upp mervärdena så att bönderna och de som jobbar med livsmedelsproduktion kan se att det inte bara blir prat?

Anf. 127 MARIANNE PETERSSON (S) replik:

Herr ålderspresident! Ett sätt är märkningen som sjösattes i går. Svenska livsmedel är märkta. Konsumenterna är väl medvetna om hur det står till, att det är fråga om hög kvalitet och låg miljöpåverkan – i alla fall enligt de undersökningar som Livsmedelsverket har gjort.

Det är viktigt att vi håller fast vid våra mervärden. Annars finns det ingen anledning för mig att betala 199 kronor kilot för svensk fläskfilé när jag kan köpa annan fläskfilé för 79 kronor kilot.

Om vi ska fortsätta att få betalt för våra mervärden måste vi se till att hålla fast vid dem. Det kan också vara ett säljargument när vi ska öka vår

export. Vi kan beskriva våra mervärden med liten klimatpåverkan, bra djurvälstånd och så vidare.

Anf. 128 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Dagens debatt har handlat mycket om den kommande livsmedelsstrategin. Självklart ser även jag och Miljöpartiet fram emot att strategin kommer på plats. Vi vill ha en strategi för att öka lönsamheten och hållbarheten i livsmedelsproduktionens alla led. En strategi för konsumtionen i Sverige ska bli mer miljö- och klimatanpassad och mer hälsosam.

För Miljöpartiet är det viktigt att strategin får ett starkt konsumentfokus. Svenska konsumenter ska känna sig trygga med att den mat vi producerar i Sverige är bra för människor, djur och miljö. Det ska vara lätt att se varifrån mjölken kommer och vad sylten innehåller.

Att livsmedelsstrategin utformas i samklang med de nationella miljömålen är en förutsättning för att strategin, fisket och jordbruket ska bli långsiktigt hållbart. Det här kanske låter som en självklarhet, men det är viktigt att understryka.

Miljömålen Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt djur- och växtliv, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Giftfri miljö och Grundvatten av god kvalitet hör ihop med vad vi äter och dricker.

Därför är det viktigt med ett spårbyte från användning av konstgödsel, giftiga kemikalier och i förlängningen GMO till smartare, mer hållbara brukningsmetoder med minskad användning av kemiska bekämpningsmedel och användning av mindre giftiga ämnen.

Herr ålderspresident! Det är viktigt med bra styrmedel för att vi ska kunna ha en hållbar jordbruksproduktion och en hållbar konsumtion av livsmedel. Miljöpartiet anser att den offentliga upphandlingen är en nyckel för att stimulera svenskt, ekologiskt, närodlat, närfiskat och en större andel vegetariskt både i de offentliga köken och i förlängningen i hushållen. Det är mycket glädjande att vår regering redan har återinfört en upphandlingsmyndighet och upphandlingsregler som gör det lättare för kommuner och landsting att köpa upp de här sakerna.

För att uppnå regeringens ambition med en ökad ekologisk produktion och konsumtion är det viktigt med mål. Det har redan diskuterats här i kammaren. Mellan 1994 och 2010 hade vi mål både för hur stor del av jordbruksmarken som skulle odlas ekologiskt och för hur mycket av den offentliga konsumtionen som skulle vara ekologisk. Målet till 2010 var att 20 procent av landets jordbruksmark skulle vara ekologiskt odlad och att 25 procent av den offentliga konsumtionen skulle vara ekologisk. 25-procentsmålet har varit mycket viktigt för arbetet i kommuner och landsting. Vi i Miljöpartiet i Kil hade stor användning av det målet som hävstång när vi drev igenom mer ekologisk och närodlad mat i kommunens skolor och förskolor.

Men trots att det blev mer eko i många kommuner och landsting uppnåddes inte 2010-målen, och i stället för att sätta nya mål och ta nya tag bestämde sig alliansregeringen för att det inte skulle finnas några mål. Men 25-procentsmålet tror jag lever kvar, och många kommuner och landsting jobbar vidare.

I förra veckan handlade radioprogrammet *Kaliber* om ekologisk och svensk mat. Redaktionen hade skickat ut en enkät som besvarats av 198 kommuner och 17 landsting och regioner. Det visade sig att åtta av tio har mål för hur mycket av maten som ska vara ekologisk.

Malmö är en kommun som ligger i framkant. Kommunen har som mål att all mat som serveras i Malmö stad ska vara ekologisk 2020. Redan i dag har man nått en måluppfyllelse på över 50 procent. I Göteborg köper man mer ekologiskt redan i dag än det uppsatta målet på 40 procent. Även landstinget i Värmland, mitt eget hemlän, nådde sitt mål i förtid. År 2012 bestämde politikerna att 2016 skulle minst 30 procent av maten vara ekologisk. Detta skulle också genomföras med oförändrad budget. Det målet nådde man redan förra året.

Men det här är bara några goda exempel. I andra delar av landet står det still. För mer ekologiskt menar Miljöpartiet att det behövs nya mål, både för konsumtionen och för andelen ekologiskt odlad mark.

Vi har tidigare motionerat om ett mål på minst 50 procent ekologiskt i offentlig upphandling till år 2020 och minst 30 procent av åkermarken till 2020. Det sistnämnda målet är viktigt inte minst med tanke på att vi i dag ser en stor ökning av hushållens ekologiska konsumtion i Sverige. Den möts inte upp av en ökad produktion i Sverige utan i stället en ökad import av ekologisk mat. Där ligger det nu ett stort ansvar på vår regering att se till att en större del av det svenska jordbruket ställs om så att den här efterfrågan leder till jobb i Sverige.

Herr ålderspresident! Det talas ofta om att vi i Sverige har konkurrensnackdelar, till exempel att vi har högre kostnader för arbete och byggnader och sämre odlingsförutsättningar. Men det är också viktigt att vi lyfter fram våra konkurrensfördelar. Sveriges främsta konkurrensfördel är våra svenska mervärden: våra relativt höga miljö- och djurskyddskrav, vår låga antibiotikaanvändning och vår höga livsmedelssäkerhet. Det här är värden som måste värnas och stärkas. Det är genom kvalitet, inte kvantitet, vi i dag kan konkurrera på en världsmarknad och också genom att själva förädla våra råvaror i större grad. Till exempel kan vi börja göra mer svensk ost av mjölken i stället för att exportera mjölkpulver.

Men Sverige har också en stor potential att öka livsmedelsproduktionen och ta ett större ansvar för både vår egen och den globala livsmedelsförsörjningen. Att ha tillgång till produktiv jordbruksmark kommer att bli en stor konkurrensfördel. Att värna den svenska jordbruksmarken är en investering för framtiden. Vi måste undvika att ta värdefull jordbruksmark i anspråk för andra ändamål som till exempel köpcentrum och motorvägar.

Herr ålderspresident! Våra egna miljömål är som sagt viktiga för vår nationella livsmedelsstrategi. Det är också förstås, som tidigare har nämnts, FN:s globala hållbarhetsmål till 2030 som beslutades i höstas. Ett av FN-målen handlar om att säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster, bland annat genom att halvera matsvinnet. Det är ett mål som jag vet att många av oss vill se i den kommande livsmedelsstrategin.

Att säkra livsmedelsförsörjningen i Sverige och i världen handlar inte bara om att öka matproduktionen. Det handlar också, kanske än mer, om att den mat som produceras fördelas rättvist, att den äts upp och inte slängs och förstås också att vi äter mer spannmål, bönor och grönsaker i stället för att använda dem till foder.

Det finns mycket annat i FN:s hållbarhetsmål som det också är viktigt att vi implementerar i livsmedelsstrategin, exempelvis att införa jordbruksmetoder som bättre bidrar till att upprätthålla ekosystemen. Det är viktigt med metoder som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten.

Det finns också mål om att upprätthålla den genetiska mångfalden av fröer, odlade växter, produktionsdjur och tamdjur. Det här är bara några saker som finns med i FN:s hållbarhetsmål och som är jätteviktiga att vi ser till att få med i vår livsmedelsstrategi.

Herr ålderspresident! Sverige är i dag långt ifrån självförsörjande på livsmedel. Merparten av de insatsvaror som i dag används inom jordbruket, som handelsgödsel och fossila drivmedel, kan inte produceras i Sverige. Det innebär att vi har en låg krisberedskap.

Vi har alla förutsättningar för att ha en hög krisberedskap när det gäller livsmedel. Vi kan förstärka den genom att ställa om till fossilfritt och genom att byta ut insatsmedlen till förnybara som kan produceras i Sverige.

Herr ålderspresident! En ökad hållbar livsmedelsproduktion i Sverige handlar även om en förbättrad krisberedskap.

Anf. 129 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Stina Bergström, för anförandet! Jag vill börja med att rikta samma fråga till dig som jag gjorde till Socialdemokraterna tidigare, och den handlar om lagstiftning när det gäller märkning. Landsbygdsministern har sagt att den nya frivilliga märkningen som branschen har tagit fram och som lanserades i går gör att det inte behövs någon lagstiftning. Då undrar jag om Stina Bergström anser att detta är hela regeringens ståndpunkt och om Miljöpartiet alltså står bakom den.

Stina Bergström talade en hel del om ekologisk produktion och konsumtion och nämnde programmet *Kaliber*. Där tydliggjordes en del av problemen som jag försökte nämna i den förra repliken, det vill säga att om man ställer krav på det vis som man gör i svenska kommuner på att handla ekologiskt finns risken att miljövänliga svenska produkter trängs undan av ekologiska produkter som produceras någon annanstans, där miljönyttan inte nödvändigtvis är större utan tvärtom kan vara betydligt mindre.

Hur ser Miljöpartiet och Stina Bergström på detta? Det viktiga borde ju vara att se till den totala miljöpåverkan på de produkter man köper. Man gör det kanske lite enkelt för sig på kommunerna om man bestämmer att man ska köpa just ekologiskt. Det vore mer relevant att ställa specifika miljökrav utifrån vilken miljönytta man vill uppnå. Då skulle svenska produkter kunna klara sig väl så bra i den konkurrensen.

Jag undrar också hur Miljöpartiet ser på problemen med växtskyddsmedel. Kemikalieinspektionen gör nu en helt annan tolkning av EU-regelverken än vad andra länder gör. Det här riskerar att slå ut svenskt jordbruk till stora delar. Är det verkligen rimligt? Hur ser Stina Bergström på det, och vad är man från Miljöpartiet beredd att göra för att lösa de här problemen?

Anf. 130 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Jonas Jacobsson Gjörtler, för tre jättespannande frågor!

När det gäller lagstiftningen stod jag här i kammaren så sent som förra året och talade om vikten av att få en ursprungsmärkning. Jag talade om det svåra i att läsa det finstilla på grädden för att se var den kommer från och att man ibland inte ens kan se var sakerna kommer från. Det är jätteroligt att den här märkningen kommer nu, att det kommer att stå på sakerna att de är från Sverige.

Men vi behöver se hur mycket av varorna som kommer att märkas. Miljöpartiet vill gärna se ursprungsmärkning också på maten på restauranger. Kommer det att komma nu? Det är lite tidigt att säga att vi inte behöver någon lagstiftning. Men initiativen är jättebra. Jag hoppas på en fortsättning.

När det gäller det här med att tränga undan vet jag inte om jag ser det stora problemet. Mycket av det kommuner och landsting köper upp är till exempel svensk mjölk. Det är en stor del i att det ekologiska har ökat mycket. Mycket av det man köper utifrån, till exempel i skolorna, är bananer. Det växer inte bananer i Sverige. Då måste man såklart köpa ekologiska bananer utifrån. Jag tror snarare att det uppmuntrar till mer ekologisk produktion i Sverige när kommunerna ställer de här kraven.

När det gäller kemikalielagstiftningen får jag be Jonas Jacobsson Gjörtler precisera vilka bekämpningsmedel han tycker att KemI är hårdare med än andra länder. Då kan jag svara bättre på frågan.

Anf. 131 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr ålderspresident! Stina Bergström ser inte problemet med att kommunerna väljer att handla just ekologiskt. Ett problem belystes just i *Kaliber*. Jag har för mig att Göteborg var ett exempel. Där har man ställt kraven på ett sådant sätt att svensk produktion inte kan leverera. Då blir man tvungen att köpa produkterna utifrån. Det riskerar att bli kontraproduktivt. Det relevanta borde vara att ställa rätt miljökrav, inte att ställa krav på ekologiskt. Det vi vill säkerställa är att miljön ska kunna förbättras. Det är de kraven vi ska ställa.

När det gäller växtskyddsmedlen har vi nämnt tre konkreta fall. Det mest tydliga av dem handlar om lökodlingen och ogräsmedlet Stomp. Det är tillåtet att använda i övriga EU-länder men inte i Sverige. Här får det inte längre dispens. Då försvinner stora delar av den svenska lökodlingen. Man kan inte odla lök om man inte får använda det växtskyddsmedlet.

Konsekvensen blir att vi i stället importerar löken eftersom svenska konsumenter inte längre kan köpa lök från Sverige. Den importeras då från andra länder, från Holland och Frankrike, där man använder fem gånger så mycket av samma växtskyddsmedel som svenska odlare gör. Svenska odlare är duktiga på att inte använda mycket växtskyddsmedel. Det är som med antibiotikan. Vi använder inte medlen i förebyggande syfte, utan de används när de behövs. Och vi använder väldigt lite i Sverige.

På vilket sätt är det då bra för miljön att vi importerar produkter där man har använt mycket mer medel? Även här riskerar det att bli kontraproduktivt.

Det är Miljöpartiet som ansvarar för de frågorna. Kemikalieinspektionen ligger inom Åsa Romsons ansvarsområde. Vad är Miljöpartiet beredda att göra för att hjälpa svenskt jordbruk så att vi inte slår ut jordbruket och får importera produkterna från länder med lägre krav?

Anf. 132 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Att ställa miljökrav vid upphandlingar är bra. Men att man ställer krav på ekologisk mat handlar inte bara om miljö i Sverige utan också om folkhälsa och om att man vill ha giftfria produkter till barnen i skolor och förskolor, till exempel. Jag förstår att kommunerna ställer de kraven. Man kan inte ställa krav på en viss certifiering eller sådana saker, utan man får tala om vad det är man vill ha.

När det gäller bekämpningsmedlet Stomp och lökodlingen har det medlet inte något produktgodkännande i Sverige. Det beror helt enkelt på att det inte har ansökts om det. Det har haft dispens i många år. Nu är KemI inte beredda att ge dispens ett år till. Det är så det ska gå till. Man har inte undersökt i Sverige hur farligt det här medlet egentligen är.

Anledningen till att man gör så är att den verksamma beståndsdelen i bekämpningsmedlet, som har varit godkänd i EU, är under omprövning det här året. Man tror nämligen att det är cancerogent. Det oroar mig mycket och får mig att tänka på vad Miljöpartiet ska göra. Men det är ett uppdrag som ligger på KemI. Jag förstår att de är försiktiga med att bevilja dispens ytterligare ett år.

Vi behöver andra medel för att kunna odla lök. Ett sätt är att gå över till mer ekologisk odling. Inom ekologisk lökodling har man inte bekämpningsmedel. Det tror jag att många av odlarna kan behöva stöd för på olika sätt. Det skulle man kunna titta på i kommande landsbygdsprogram och sådana saker.

Anf. 133 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill tacka Stina Bergström för anförandet.

Det pågår en mjölkkras i vårt land. Fem mjölkbönder slutar varje vecka. Vi importerar mängder av produkter från olika delar av vår värld. Vad tycker du att man ska göra för att hejda det här?

Anf. 134 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag nämnde några saker i mitt anförande. Vi i Sverige måste bli bättre på att förädla våra produkter. Ett problem är till exempel att vi har lagt ut osttillverkningen, som till stor del sker utomlands. Genom att man i stället tillverkar mer ost i Sverige börjar efterfrågan på svensk ost bli allt större. Då får man också ökad lönsamhet i den branschen.

Jag tror också att märkningen som nu är på gång kommer att leda till att det blir lättare att se i affären vilken mjölk som faktiskt är svensk. I dag finns det många mjölkprodukter som inte kommer från Sverige men som man kan tro gör det. Många konsumenter vill köpa mjölk från Sverige.

Det finns mycket som kan göra det mindre lönsamt att vara mjölkbonde i Sverige i dag. Det handlar till stor del om kostnader för att bygga, arbetskraftskostnader och sådant. Det finns kanske inte mycket att göra åt det. Men vi måste vara väldigt rädda om de mervärden som den svenska mjölken har. Det handlar om vårt starka djurskydd och vår låga antibiotikaanvändning. Det är viktigt att vi marknadsför det utomlands.

Det finns ett sug efter sådana produkter även i EU nu. Då är det viktigt att vi går ut och talar om att de svenska produkterna har de värdena.

Anf. 135 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Stina, för svaret!

Antalet mjölkbönder har halverats på tio år. Naturligtvis är inte allt ert fel. Det har pågått under en längre tid. Men ni bär regeringsansvaret just nu.

Jag var i ditt hemlän för några veckor sedan och träffade några mjölkbönder där. Många är ledsna över att det inte fungerar. Mjölkspriset är nere på 2,50 nu. Man tycker att regeringen inte gör tillräckligt.

Du talar om mervärden. Det är jättefina saker. Men bönderna behöver pengar just nu. Vad ska vi göra konkret, för att det ska bli mer lönsamt för dem och över huvud taget för svensk mjölkproduktion?

Anf. 136 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det görs ingenting för att hjälpa mjölkbönderna, säger Magnus Oscarsson. Jag har här en hel lista på sådant som regeringen har infört. Jag ska inte läsa upp allihop, men jag kan ju ta upp några exempel.

Stöd till mjölkproducenter har införts, varav hälften betalas av EU och hälften av svenska staten. Totalt uppgår stödet till 152 miljoner.

Vi har höjt metangasstödet. Det är bra att ha många ben att stå på när man har gårdar. Metangasstödet gör ju att många bönder kan börja producera metangas som kan uppgraderas till fordonsgas.

Vi har avsatt 150 miljoner för utökad klövhälsovård för mjölkkor.

Jag tycker nog ändå att vår landsbygdsminister har gjort en hel del för att möta svackan i mjölkproduktionen. Det finns säkert mer att göra, men vi ser att det går bättre för de mjölkbönder som har ställt om sin produktion till ekologisk. Man får mer betalt för ekologisk mjölk. Det finns också en ökad lönsamhet för de bönder som har mjölkkor, odlar spannmål och vall. Priserna på spannmål har gått upp.

På det sättet finns det fler saker att göra. Det är viktigt att vi hjälper våra bönder att ställa om till ekologiskt jordbruk. Det är det som i framtiden kommer att vara mer lönsamt att syssla med.

Anf. 137 JENS HOLM (V):

Herr ålderspresident! Sedan mitten av 1990-talet har livsmedelsproduktionen i Sverige rasat. I dag är ungefär hälften av all mat som konsumeras i Sverige importerad. Det är en direkt konsekvens av Sveriges anslutning till EU. I och med den Europeiska unionen har vi fått en helt och hållet fri marknad, och vi har också fått en gemensam jordbrukspolitik som dikteras från Bryssel.

Detta har gynnat stordrift på bekostnad av småbrukare, på bekostnad av svenska livsmedelsproducenter. Ungefär en bonde om dagen har lagt ned sitt jordbruk i Sverige under de senaste åren.

Vissa kanske tycker kanske att det här är ett pris som vi får betala för EU-medlemskapet. Men vi i Vänsterpartiet tycker att någonting måste göras för att man ska kunna producera mer livsmedel i Sverige på ett hållbart sätt.

Vi borde kunna bli näst intill självförsörjande på livsmedel i Sverige. Vi har rena jordar, förhållandevis rent vatten, duktiga bönder och konsumenter som vill köpa lokalproducerade livsmedel. Vi har inte antibiotika eller hormoner tillsatta i våra livsmedel.

Men om det ska bli av behövs det en strategi för hållbar livsmedelsproduktion, och det har diskuterats av flera. Men jag ser några dimensioner i en sådan strategi som vi i Vänsterpartiet vill lyfta fram, och jag är inte riktigt säker på att andra partier vill ha det. Jag är siste talare i dag, men jag uppmanar alla som deltagit i debatten att begära ordet så att det kan bli en debatt i dessa frågor.

Vi i Vänsterpartiet vill till exempel att det sätts upp ett mål om självförsörjningsgrad för livsmedelsproduktion i Sverige. Magnus Oscarsson var tidigare inne på det och undrade vad som händer vid ett krisläge. Jag kan tala om det. Efter tre dagar är hyllorna tomma. Vi tycker att till exempel 85 procent av de livsmedel som konsumeras ska vara producerade i Sverige.

Vi vill ha bidrag till dem som producerar det som vi brukar kalla för kollektiva nyttigheter. Om man kan producera på ett sådant sätt att det bidrar till att uppnå våra miljömål, att det minskar utsläppen av växthusgaser, att djuren behandlas väl, ja, då ska man kunna få bidrag. Men den form av rutinmässiga produktionsbidrag som utbetalas från Bryssel är inte några bra bidrag, för de gynnar storproducenter och slår ut småproducenter. Det finns ingen som helst miljövinst med dessa bidrag.

Vi tycker att våra offentliga upphandlare ska kunna upphandla svenskproducerade och närproducerade livsmedel. Detta borde vara helt klart och tydligt i lagen om offentlig upphandling. Tyvärr är det inte så. Därför måste den lagen ändras.

Vi tycker också att det behöver konsumeras mindre kött och mer vegetabilier i Sverige. Jag ser mängder av intressanta affärsmöjligheter för alla producenter som vill producera mer av hållbar mat som är baserad på vegetabilier. Det skulle leda till att färre djur behöver födas upp och slaktas, till minskade utsläpp av växthusgaser och till minskad övergödning. Inte minst skulle det leda till en bättre folkhälsa. Vi mår bättre av att äta mindre kött.

Det behövs hårdare tag mot matfusk. Matfusket är en industri som omsätter miljarder euro runt om i Europa. Även i Sverige finns det ett omfattande matfusk. Det behövs till exempel hårdare straff för dem som fuskar med maten. Fram till 2006 var brott mot livsmedelslagen belagt med fängelsestraff. Så är det inte i dag. I dag består sanktionen bara av böter.

Sist, men inte minst, behöver vi lämna EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Den är helt enkelt ett stort byråkratiskt, pengaslukande och miljöfarligt monster. Vi skulle kunna producera mycket mer och bättre livsmedel om vi inte var delaktiga i EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Vi ser nu att länder som Storbritannien ställer krav på EU. Självklart skulle Sverige kunna ställa krav och säga att vi vill ha ett undantag för EU:s jordbrukspolitik. Vi vill producera våra livsmedel själva på det sätt som vi vill.

Herr ålderspresident! Som jag sa tidigare är jag siste talare. Då har man det stora nöjet att ha fått lyssna på tidigare talare.

Jag lyssnade med intresse på Moderaternas Jonas Jacobsson Gjörtlars inlägg. Han sa att det behövs hårdare straff för dem som fuskar med livsmedel. Det är väldigt bra, men när vi i Vänsterpartiet har föreslagit det – och det är inte ofta som vi kräver hårdare straff, men just på det här området vill vi att det ska införas fängelsestraff vid brott mot livsmedelslagen – har ni i Moderaterna röstat nej. Vi har haft interpellationsdebatter med

ansvarig minister som har sagt nej till det förslaget. Om ni nu har ändrat politik, så välkomnar jag det.

Eskil Erlandsson från Centerpartiet har tyvärr har lämnat kammaren. Men det är inte så konstigt att hans projekt Matlandet Sverige lades ned. Det skapade inte de 20 000 nya jobben i Sverige och den omfattande utvecklingen av svensk livsmedelsindustri, utan tyvärr handlade det mest om stora galor och mässor där ansvarig minister åkte runt och provåt mat av olika sorter. Det fanns inte heller någon hållbarhetsdimension i Matlandet Sverige. Det där måste göras om och det måste göras rätt, om vi ska satsa på svensk livsmedelsproduktion.

Jag har hört Magnus Oscarsson från Kristdemokraterna många gånger kräva åtgärder för de svenska mjölkbönderna. Om vi ska vara ärliga var det ganska många mjölkbönder som lade ned sin verksamhet även under det borgerliga styret under åtta år. Men jag vill fråga Magnus Oscarsson: Varför hör man aldrig Kristdemokraterna ställa några krav på Arla? När jag pratar med mjölkbönder säger de: Det viktigaste för min verksamhet är vad Arla eller andra mjölkuppköpare betalar mig för den mjölk som jag levererar.

Under förra året sänkte Arla kraftigt sina avräkningspriser, med ungefär 25 procent, till de bönder som levererar mjölk. Varför det? Samtidigt kan Arla betala ut miljonlöner till toppen som styr företaget nedifrån Danmark. Jag tror att Kristdemokraterna skulle kunna spela en roll genom att även ta upp den dimensionen.

Jag håller helt klart med Stina Bergström från Miljöpartiet om att vi ska ha krav på mer ekologiskt, både inom konsumtion och inom produktion. Men jag förstod inte riktigt var ni ville lägga de kraven. När vi tidigare har tagit upp att vi vill lyfta in det i landsbygdsprogrammet, där det tidigare har funnits, har vi inte fått något stöd från Miljöpartiet.

Till Runar Filper från Sverigedemokraterna vill jag säga att jag ser att Sverigedemokraterna vill ha mer av livsmedelskontroller. Det är bra och viktigt. Om jag inte hörde fel så dock Runar Filper i sitt inlägg att livsmedelskontroller är någonting byråkratiskt som överlag är ett stort problem för de företag som kontrolleras. Men om man vill ha fler livsmedelskontroller blir det ju mer av detta. Jag instämmer i alla fall i att det behövs mer livsmedelskontroller om vi ska få någon ordning i den här branschen.

Anf. 138 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Jens Holm, som bjuder upp till dans. Men han hade inte behövt vara orolig – jag tror att jag tryckte på replikknappen redan innan han gick igång.

Jens Holm inleder sitt anförande med en rätt lång harang om allt som Vänsterpartiet och han själv tycker är negativt med EU-medlemskapet. Jag måste invända lite mot den beskrivningen, som jag tycker blir väl ensidig och enkelspårig. Det är klart att Sverige, som är ett litet, öppet och handelsberoende land, har haft en väldig nytta av att vara en del av denna stora marknad. Att det är en gemensam marknad med gemensamma spelregler innebär också en rad utmaningar. Men visst finns det också fantastiska möjligheter. Svenska producenter har fått en möjlighet att komma ut på en marknad som är mycket större än vad som annars skulle vara fallet. Det här går inte bara åt ena hållet utan åt andra också.

Detta understryker såklart vikten av att man måste ha någorlunda likvärdiga regler på en gemensam marknad. Det blir väldigt svårt att få det här att fungera om Sverige ensidigt ska ha helt andra krav och regler. Jag har tidigare pekat på problemet med växtskyddsmedlen. Det blir problematiskt om vi i Sverige säger att ett antal växtskyddsmedel som man får använda i andra länder inte ska vara tillåtna här. Det slår ut svenskt jordbruk. Jag tror inte riktigt att det är det Jens Holm vill, men man måste se att det är det som blir konsekvensen om man säger att man ensidigt ska ha väldigt tuffa och annorlunda krav i Sverige.

Jens Holm tar upp frågan om självförsörjningsgraden. Jag delar inte helt beskrivningen att just självförsörjningsgrad är det relevanta måttet. Vi vill gärna se mer produktion i Sverige. Vi vill också gärna se mer export. Men samtidigt ska vi tänka på att jordbruksmark, skog med mera kanske behöver användas till andra ändamål också. Vi behöver mer biobränslen och annat. Det är inte självklart att vi i varje givet läge ska producera en viss procent av de livsmedel vi konsumerar. Däremot vill vi att produktionen ska öka, och där tror jag att vi egentligen är ganska överens.

Anf. 139 JENS HOLM (V) replik:

Herr ålderspresident! Vad gäller växtskyddsmedel kan man se det på två sätt. Det kan också vara en konkurrensfördel att man har en produktion som använder så lite som möjligt av kemiska insatsmedel. Men jag kan hålla med om att de ibland kan behövas. Jag kan tycka att det vore bra ifall vi kunde forska fram fler växtskyddsmedel i Sverige som är så skonsamma för miljön som möjligt. Jag tror att det snarare är den vägen som vi ska gå, i stället för att använda mer av växtskyddsmedel och överlag mer av konstgödsel och nå de nivåer som råder nere på kontinenten. I det senare fallet slår man nämligen undan fötterna för det som ändå är vårt bästa försäljningsargument: att vi har en hyfsat hållbar livsmedelsproduktion.

Upp i talarstolen ställde jag en konkret fråga till Jonas Jacobsson Gjörtler och Moderaterna om brott mot livsmedelslagen, vilket fram till 2006 var belagt med fängelsestraff. Det fanns alltså en mer avskräckande sanktion på den tiden, men den togs bort. Är det så att Moderaterna nu vill ha fängelsestraff som sanktion för brott mot livsmedelslagen?

Anf. 140 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Herr ålderspresident! Ja, Jens Holm, vi vill ha tuffare straff för matfusk och livsmedelsbedrägerier. Det är vi väldigt tydliga med, och det har vi sagt under en längre tid.

När det gäller frågan om växtskyddsmedlen beskriver Jens Holm det som att detta skulle kunna vara en konkurrensfördel därför att vi i så fall kommer att ha miljövänligare odling i Sverige. Men så är det redan. Svenska bönder använder betydligt mindre växtskyddsmedel än vad man gör i andra länder. Denna konkurrensfördel vänds dock snabbt till en enorm nackdel om vi helt slår ut den svenska odlingen. Om vi med ett förbud mot att använda medlen totalt, vilket nu gäller till exempel inom lökodlingen, helt slår ut den svenska odlingen kommer svenska konsumenter inte att kunna köpa exempelvis den relativt sett miljövänliga svenska löken utan vara tvungna att handla produkter från Holland, Frankrike och andra länder där man använder mycket mer av dessa medel. Jag

har väldigt svårt att se på vilket sätt detta skulle vara bra för miljön, men Jens Holm får gärna förklara det för mig.

Vi är helt överens om att man behöver forska fram bättre medel, och det pågår också ett sådant arbete. Men medan det här arbetet pågår kan vi inte slå undan förutsättningarna för den odling som i dag bedrivs. Den måste kunna finnas under tiden. Det bedrivs ett väldigt ambitiöst arbete med att hålla nere mängden växtskyddsmedel i Sverige. Jag tror inte att någon svensk odlare är intresserad av att använda mer sådana här medel än vad som är absolut nödvändigt.

Jens Holm tog i ett tidigare anförande upp det här med att upphandla svenskt och närproducerat. Det vet vi att vi inte kan, uttryckt på det viset, enligt upphandlingsreglerna. Men det är fullt möjligt att ställa miljökrav. Man kan ställa tuffa miljökrav när man gör offentliga upphandlingar. Här tror jag att låsningen vid det ekologiska riskerar att bli kontraproduktiv, som jag sa till Miljöpartiet tidigare. Det relevanta måste vara att offentliga aktörer ställer miljökrav som gör att man uppnår så stor miljönytta som möjligt, inte att man låser sig vid någon viss typ av ekologisk produktion och kanske blir tvungen att handla på import i stället.

Anf. 141 JENS HOLM (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror att den stora utmaningen för Moderaterna ifall man vill främja svensk livsmedelsproduktion är att man också måste vara beredd att ta ett antal strider med EU. Men jag ser inte att Moderaterna skulle vara beredda att ta de striderna.

Vad gäller lagen om offentlig upphandling kan man förvisso ställa miljökrav. Men det är inte enkelt att göra det, och det är ännu svårare att ställa krav på att livsmedel ska vara närproducerade. Vi vet att det har avkunnats flera domar. Ena gången har man dömt exempelvis till förmån för svensk djurskyddslagstiftning, men nästa gång har man dömt helt motsatt. Det där skapar en rädsla och en osäkerhet hos svenska upphandlare som jag tycker är väldigt olycklig. I stället tycker jag att det borde vara en självklarhet i hela Europa att man först och främst köper lokalproducerade livsmedel. Sedan finns det mängder med livsmedel som vi ändå måste importera för att man inte kan producera dem lokalt.

Samma sak gäller frågan om självhushållningsgrad. Nu vill inte Moderaterna ha detta. Jag tycker dock att det är en bra idé att man sätter upp en konkret målsättning för det. Jag håller med om att det kan låta lite oflexibelt. Men det säger ändå någonting om vad man har för ambitioner. Framför allt kan man känna sig trygg i ett läge av kris. Då vet vi att vi grejar det. Vi producerar mat till vårt folk, och det är inte det sämsta.

Det låter som att vi är hyfsat överens vad gäller växtskyddsmedel. Jag tror att vi kan göra mer för att ta fram många fler hållbara växtskyddsmedel som inte finns i dag. Det är där fokus behöver läggas.

Anf. 142 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Jens Holm för att han bjöd in mig att diskutera mjölkkrisen i Sverige. Det är jag glad för att du gjorde, Jens Holm, för den kan verkligen diskuteras mycket mer än vad som görs här i Sveriges riksdag.

Du säger så mycket som är intressant. Du nämner också Arla. Jag vill berätta för dig, Jens, att för två år sedan hade Kristdemokraterna Mjölakens dag i riksdagen. När vi träffade alla aktörer – mejerier, banker, mataffärer och naturligtvis även bönder – hade vi ett krav att de skulle diskutera hur de kunde hitta vägar ur krisen. Som alla vet blev det senare 87 punkter och ett högnivåmöte. Vi vet inte så mycket mer om vad som hände. Vi står egentligen i dag utan att det har hänt någonting.

Du talar om Arla. Vad företag och mejerier gör är upp till dem. Det viktiga är vad vi som är politiker gör. Frågan är, Jens Holm: Vad vill du göra för att rädda svensk mjölkproduktion kvar i landet, och vad vill vi kristdemokrater och vi alla här göra? Vad har du för skarpa förslag som kan göra att vi har svenska mjölkbönder kvar i landet?

Anf. 143 JENS HOLM (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag tycker ärligt talat att man inte blir riktigt trovärdig, Magnus Oscarsson, ifall man ensidigt fokuserar på oss politiker när vi vet att det finns en bransch därute som behandlar mjölkbönderna väldigt illa.

Efter det att svenska Arla gick ihop med danska MD Foods är det en av världens största mejerikoncerner. Den styrs helt och hållet från Danmark. Den betalar lika mycket till polska bönder som den gör till svenska och danska bönder.

Det kan låta rättvist på något vis. Men samtidigt vet vi att deras produktionskostnader i Polen är långt mycket lägre än vad de är i Danmark och Sverige eftersom de har helt olika villkor.

Det gynnar självklart direktörerna i Arla. De tjänar jättemycket pengar på det. De kan pressa priset. Det är precis det de har gjort. De har sänkt avräkningspriser med 25 procent under det senaste året.

Jag har aldrig någonsin hört Kristdemokraterna och Magnus Oscarsson, som är så otroligt engagerad i den här frågan, kritisera Arla. Det känns snarare som att han är Arlas bästa vän när han lägger hela bördan på oss politiker.

Jag sa det tidigare: Vi ska producera mer livsmedel i Sverige, och vi ska producera det på ett hållbart sätt. Jag vet också att de som producerar ekologiskt får ganska bra betalt. Det tycker jag är helt rätt, för de ger oss ett mervärde.

Stina Bergström från Miljöpartiet berättade också om ett antal saker som regeringen har gjort för att tillmötesgå mjölkbönderna. Jag kan tycka att några av de åtgärderna kanske inte är de bästa, men vi i Vänsterpartiet har backat upp dem. Vi har även gjort saker som ni inte gjorde på er tid.

När kritiserade du Arla senaste gången, Magnus Oscarsson? Tycker inte du att de har ett ganska stort ansvar i detta?

Anf. 144 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Jens Holm, för de intressanta frågor som du ställer till mig här.

Du är helt inne på rätt linje, tycker jag. Du för in debatten på ett mycket intressant spörsmål, nämligen att våra jordbrukare inte konkurrerar på samma villkor som de europeiska. Det är precis rätt. Det är fantastiskt att vi hör det här i dag. Du har fattat galoppen.

Vi talar hela tiden om att våra mjölkbönder och våra bönder över huvud taget inte får konkurrera på lika villkor. De har en tung ryggsäck. Vem har lagt tyngden i ryggsäcken? Jo, ledamoten Jens Holm, det är faktiskt vi politiker i den här kammaren.

Det är vi som har lagt tyngden. Det är faktiskt så. Vi har en högre dieselskatt än övriga Europa. Vi har beteskrav som bara finns i Sverige. Vi har andra saker som byråkratin som kostar förfärligt mycket pengar.

Du är helt inne på detta. Jag tycker att det lät jättespännande. Det ska bli intressant att få fortsätta debatten med dig en annan gång, Jens. Jag tror att vi är på rätt linje.

Anf. 145 JENS HOLM (V) replik:

Herr ålderspresident! Det är ljuv musik i de danska direktörernas öron när de lyssnar på Magnus Oscarsson. Jag tror att de skrattar hela vägen till banken, Magnus, när de hör en svensk riksdagsledamot som säger: Allt är politikens fel!

Jag frågade dig: När kritiserade du Arla senast? Du kan inte berätta när du gjorde det. Tycker inte du att en av världens största mejerikoncerner har ett ansvar? Tycker inte du att de har ett ansvar när de drar ned priset som de betalar till svenska mjölkbönder så otroligt mycket att de inte får vardagen att gå runt? Har inte de ett ansvar då? Samtidigt betalar de miljonbonusar till sina direktörer. Det är någonting som jag inte riktigt får ihop.

Jag sa i mitt anförande att EU-anslutningen har gett mycket sämre villkor för svenska bönder. Det är stordrift nere på kontinenten som gynnas på bekostnad av svenska småbrukare. Det är vad det hela handlar om. Det är det jag menar är den stora skillnaden på den svenska produktionen och produktionen nere på kontinenten.

Att våra kossor ska gå utomhus och beta är bara bra för kossan och bara bra för den som säljer den mjölken. Den bonde som inte använder det som ett argument är lite dum. Nu vet jag att så gott som alla bönder använder det som argument. Det är ett väldigt tungt och bra argument. Vi ska självklart fortsätta med utedriften.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 27 april.)

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2015/16:145 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

EU-dokument

KOM(2016) 198 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 april

2015/16:568 Fördröjt svenskt medlemskap i Stratcom

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:569 Sverigeförhandlingens avgränsning av storstadsåtgärderna

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:570 Exportansträngningar för det svenska artillerisystemet Archer

av *Allan Widman* (L)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:571 Företagares försäkringsskydd

av *Solveig Zander* (C)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:572 Karensavdrag i stället för karensdag

av *Emma Carlsson Löfdahl* (L)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:573 Signalpolitik inom LSS

av *Sofia Fölster* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:574 Vattenfall och tyskt brunkol

av *Niklas Wykman* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:575 Vattenfalls ägarsamordning

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 april

2015/16:1127 Moratorium för tillståndsärenden för småskaliga vattenverksamheter

av *Kristina Yngwe* (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

den 20 april

2015/16:1128 Lantmäteriets lokala närvaro

av *Per Åsling* (C)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:1129 Dyslexi, hjälpmedel och nationella prov
av *Betty Malmberg* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

Prot. 2015/16:96
21 april

2015/16:1130 Utredningsdirektiv
av *Sofia Fölster* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:1131 Lika konkurrens inom EU

av *Tomas Eneroth* (S)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:1132 Avhoppet från lärarprogrammet

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 20 april

2015/16:1078 Fler vägar till läraryrket

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:1083 Invandring och en åldrande befolkning

av *Richard Jomshof* (SD)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1084 Nyanländas utbildningsnivå

av *Richard Jomshof* (SD)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1077 De frivilliga försvarsorganisationerna och skolan

av *Jan R Andersson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:1076 Personnummer

av *Åsa Coenraads* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:1082 Ny socialtjänstlag

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:1091 Djursjukskötartutbildningen och djurskyddet

av *Jörgen Warborn* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1085 Offentliga utgifter

av *Hans Rothenberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:1086 Den oroande utvecklingen i Malaysia

av *Sofia Damm* (KD)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:1087 Organiserade högerextrema mobbar

av *Hans Linde* (V)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1097 Obligatorisk praktik

av *Ida Drougge* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:1088 Sfi-lärare

av *Ida Drougge* (M)
till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:1094 Sämre resultat i matematik

av *Ida Drougge* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:1095 Sämre resultat i matematik och läsning

av *Ida Drougge* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:1096 Tillgängliggörande av forskning i skolan

av *Ida Drougge* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:1089 Hot mot skolan

av *Ida Drougge* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:1090 Kostsamma vattenanslutningar

av *Caroline Szyber* (KD)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:1101 Sänkta arbetsgivaravgifter för fler jobb

av *Ewa Thalén Finné* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:1099 Juridiskt regelverk för att svenska id-kontroller ska kunna utföras i Danmark

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1098 Kostnader som tillfälliga id-kontroller medför för Öresundsregionen

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Kristina Persson (S)

2015/16:1106 Nya åtaganden i samband med EU:s avtal med Turkiet

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1100 Vattenförsörjningen på Öland

av *Jan R Andersson* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:1102 Hastigheter vid bärgning av fordon

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1103 Orosanmälningar vid barnnäktenskap

av *Mikael Cederbratt* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1104 Fastställande av faderskap för ofödda barn

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1074 Begränsad rätt till föräldrapenning

av *Boriana Åberg* (M)
till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:1080 Återtagandeavtal med Afghanistan

av *Johan Forssell* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1079 Skatteverkets särbehandling av samhällets elit

av *Daniel Sestrajcic* (V)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2015/16:96

21 april

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.27.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.53,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 7,

av andre vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 114 (delvis) och

av ålderspresidenten därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

BRITT-MARIE HARTVIG

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	2
§ 5 Djurskydd.....	2
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU16	2
Anf. 1 MARTIN KINNUNEN (SD)	2
Anf. 2 JENS HOLM (V)	4
Anf. 3 ISAK FROM (S)	6
Anf. 4 JENS HOLM (V) replik	8
Anf. 5 ISAK FROM (S) replik	9
Anf. 6 JENS HOLM (V) replik	9
Anf. 7 ISAK FROM (S) replik	10
Anf. 8 ÅSA COENRAADS (M)	10
Anf. 9 JENS HOLM (V) replik	11
Anf. 10 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	12
Anf. 11 JENS HOLM (V) replik	12
Anf. 12 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	12
Anf. 13 ISAK FROM (S) replik.....	12
Anf. 14 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	13
Anf. 15 ISAK FROM (S) replik.....	13
Anf. 16 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	13
Anf. 17 CARL SCHLYTER (MP)	14
Anf. 18 JENS HOLM (V) replik	16
Anf. 19 CARL SCHLYTER (MP) replik.....	17
Anf. 20 JENS HOLM (V) replik	17
Anf. 21 CARL SCHLYTER (MP) replik.....	18
Anf. 22 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	18
Anf. 23 CARL SCHLYTER (MP) replik.....	19
Anf. 24 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	19
Anf. 25 CARL SCHLYTER (MP) replik.....	20
Anf. 26 ESKIL ERLANDSSON (C).....	20
Anf. 27 LARS TYSKLIND (L)	21
Anf. 28 CARL SCHLYTER (MP) replik.....	23
Anf. 29 LARS TYSKLIND (L) replik	23
Anf. 30 CARL SCHLYTER (MP) replik.....	23
Anf. 31 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	24
(Beslut fattades under § 10.)	24
§ 6 Vattenvård	25
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU14	25
Anf. 32 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	25
Anf. 33 ANDERS FORSBERG (SD)	27
(forts. § 8).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
§ 7 Statsministerns frågestund	30
Anf. 34 TREDJE VICE TALMANNEN.....	30

<i>Regeringens inställning till demokratiska värderingar</i>	30	Prot. 2015/16:96
Anf. 35 ANNA KINBERG BATRA (M)	30	21 april
Anf. 36 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	30	-----
Anf. 37 ANNA KINBERG BATRA (M)	31	
Anf. 38 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	31	
<i>Socialdemokraternas samröre med vänsterextrema organisationer</i>	31	
Anf. 39 MATTIAS KARLSSON (SD)	31	
Anf. 40 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	32	
Anf. 41 MATTIAS KARLSSON (SD)	33	
Anf. 42 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	33	
<i>Vattenfalls innehav av tyskt brunkol</i>	33	
Anf. 43 JONAS SJÖSTEDT (V)	33	
Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	34	
Anf. 45 JONAS SJÖSTEDT (V)	34	
Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	35	
<i>Regeringens arbetsmarknadspolitik</i>	35	
Anf. 47 ERIK ULLENHAG (L)	35	
Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	36	
Anf. 49 ERIK ULLENHAG (L)	37	
Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	37	
<i>Utökat uppdrag för Forum för levande historia</i>	37	
Anf. 51 ANDREAS CARLSON (KD)	37	
Anf. 52 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	38	
Anf. 53 ANDREAS CARLSON (KD)	38	
Anf. 54 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39	
<i>Reformer för att öka den digitala kompetensen i skolan</i>	39	
Anf. 55 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	39	
Anf. 56 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	39	
Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	40	
Anf. 58 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	40	
<i>Regeringens åtgärder mot skatteundragande</i>	40	
Anf. 59 LEIF JAKOBSSON (S)	40	
Anf. 60 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41	
<i>Transportsektorns klimatpåverkan</i>	41	
Anf. 61 MARIA FERM (MP)	41	
Anf. 62 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	41	
<i>Halvautomatiska hagelvapen för jaktändamål</i>	42	
Anf. 63 ERIK OTTOSON (M)	42	
Anf. 64 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	42	
<i>Granskning inför tillsättning av statsråd</i>	42	
Anf. 65 PAULA BIELER (SD)	42	
Anf. 66 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43	
<i>Personaloptioner</i>	43	
Anf. 67 MATHIAS SUNDIN (L)	43	
Anf. 68 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	43	
<i>Försäljningen av Vattenfalls brunkolsverksamhet</i>	44	
Anf. 69 JENS HOLM (V)	44	
Anf. 70 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44	
<i>Bredbandsutbyggnad på landsbygden</i>	44	
Anf. 71 MONICA HAIDER (S)	44	

Anf. 72 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	44
<i>Regeringens syn på jämställdhet</i>	45
Anf. 73 MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	45
Anf. 74 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	45
<i>Statsministerns förtroende för statsråden</i>	46
Anf. 75 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	46
Anf. 76 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46
<i>Regeringens erkännande av folkmordet seyfo</i>	46
Anf. 77 ROBERT HANNAH (L)	46
Anf. 78 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	46
<i>Ungdomar som varken arbetar eller studerar</i>	47
Anf. 79 HILLEVI LARSSON (S)	47
Anf. 80 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	47
<i>Socialsekreterares arbetsituation</i>	47
Anf. 81 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L)	47
Anf. 82 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	48
<i>EU:s gemensamma flyktingpolitik</i>	48
Anf. 83 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	48
Anf. 84 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	48
<i>Lagföringen av återvändande terrorister</i>	49
Anf. 85 ROGER HADDAD (L)	49
Anf. 86 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	49
Anf. 87 TREDJE VICE TALMANNEN	49
§ 8 (forts. från § 6) Vattenvård (forts. MJU14)	49
Anf. 88 ESKIL ERLANDSSON (C)	49
Anf. 89 JENS HOLM (V)	50
Anf. 90 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	52
Anf. 91 JENS HOLM (V) replik	53
Anf. 92 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	53
Anf. 93 JENS HOLM (V) replik	53
Anf. 94 LARS TYSKLIND (L)	54
Anf. 95 LARS-AXEL NORDELL (KD)	56
Anf. 96 JENS HOLM (V) replik	58
Anf. 97 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	58
Anf. 98 JENS HOLM (V) replik	59
Anf. 99 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	59
Anf. 100 JAN-OLOF LARSSON (S)	59
(forts. § 11)	62
Ajournering	62
Återupptagna förhandlingar	63
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 april	63
KU13 Frågor om rösträtt, valsystem m.m.	63
KU14 Vallagsfrågor	63
KU16 Författningsfrågor	64
KU18 Tryck- och yttrandefrihetsfrågor	65
SKU17 Beskattning av företag, kapital och fastighet	66
FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor	66
§ 10 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	67
MJU16 Djurskydd	67

§ 11 (forts. från § 8) Vattenvård (forts. MJU14).....	67	Prot. 2015/16:96
Anf. 101 JENS HOLM (V) replik	67	21 april
Anf. 102 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	68	-----
Anf. 103 JENS HOLM (V) replik	68	
Anf. 104 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	69	
Anf. 105 LARS TYSKLIND (L) replik	69	
Anf. 106 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	70	
Anf. 107 LARS TYSKLIND (L) replik	70	
Anf. 108 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	71	
Anf. 109 EMMA NOHRÉN (MP)	71	
Anf. 110 JENS HOLM (V) replik	74	
Anf. 111 EMMA NOHRÉN (MP) replik	74	
Anf. 112 JENS HOLM (V) replik	75	
Anf. 113 EMMA NOHRÉN (MP) replik	75	
(Beslut skulle fattas den 27 april.)	75	
§ 12 Livsmedelspolitik	76	
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16: MJU15	76	
Anf. 114 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	76	
Anf. 115 RUNAR FILPER (SD).....	78	
Anf. 116 ESKIL ERLANDSSON (C).....	80	
Anf. 117 LARS TYSKLIND (L).....	80	
Anf. 118 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	82	
Anf. 119 MARIANNE PETTERSSON (S).....	83	
Anf. 120 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	85	
Anf. 121 MARIANNE PETTERSSON (S) replik.....	86	
Anf. 122 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	86	
Anf. 123 MARIANNE PETTERSSON (S) replik.....	87	
Anf. 124 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	87	
Anf. 125 MARIANNE PETTERSSON (S) replik.....	87	
Anf. 126 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	87	
Anf. 127 MARIANNE PETTERSSON (S) replik.....	87	
Anf. 128 STINA BERGSTRÖM (MP)	88	
Anf. 129 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	90	
Anf. 130 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	90	
Anf. 131 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	91	
Anf. 132 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	92	
Anf. 133 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	92	
Anf. 134 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	92	
Anf. 135 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	93	
Anf. 136 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	93	
Anf. 137 JENS HOLM (V).....	93	
Anf. 138 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	95	
Anf. 139 JENS HOLM (V) replik	96	
Anf. 140 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	96	
Anf. 141 JENS HOLM (V) replik	97	
Anf. 142 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	97	
Anf. 143 JENS HOLM (V) replik	98	
Anf. 144 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	98	
Anf. 145 JENS HOLM (V) replik	99	
(Beslut skulle fattas den 27 april.)	99	

Prot. 2015/16:96
21 april

§ 13 Bordläggning.....	99
§ 14 Anmälan om interpellationer	100
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	100
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor	101
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.27.	103